

**critică și
cronică:**

Petrică Birău
Haralambie Bodescu
Mircea Itu
Vasile Ponea
Lazăr Popescu
Ion Popescu-Brădiceni
Valentin Tașcu
Ion Trancău

**proză și
reflecții:**

Aurel Antonie
Marius Iorga
Ion Șoldea
D. Vârtejanu
Voichița Pălăcean-Veres

**eseuri
și studii:**

Sorin Lory Buliga
Maria Drăgulescu
I. D. Sicore
Constantin Zărnescu

Reportaj:

Ion Elena

poezie:

Cristian George Brebenel
Ion Căpruciu
Vlad Cerna Jerca
Corina Catrina
George Dumitru
Ion Horea
Andrea Măciucă
Romulus Iulian Olariu
Gheorghe Păun
Ioan Țepelea
Traian Vasilcău

memorii:

Gheorghe Grigurcu

traduceri:
Paula Romanescu

restituiri:
Nicolae Diaconu
Grigore Vieru

grafică - pictură:
Paul Popescu

Celălalt optzecism, în viziunea lui Lazăr Popescu

Ion Popescu Brădiceni

Așa cum procedează Lazăr Popescu, în cea mai recentă carte a sa, „Cele cinci voci ale optzecismului”, mă îndrituiește pe deplin a-i atribui acestuia ca personale în exercițiile sale metapoetice (în accepțiunea lui Al. Husar, de pildă, de integrare) și/sau morfologice (în accepțiunea aceluiași, de diferențiere):

- schițarea unei constelații de asociații privilegiate, datorită recurenței și semnificației lor;
- lecturarea simpatetică, criticul așezându-se în orizontul operei și împărtășindu-i mișcările/reproducând în sine actul de conștiință exprimat;
- reevaluarea relației eului auctorial cu tot ceea ce îl înconjoară;
- examinarea minuțioasă a dinamicii scriiturii;
- căderea în reverie în fața textelor poetice;
- reconstituirea, pornind de la imagine, a lumii în care sufletul artistului ar vrea să trăiască;
- (re)definirea operei de artă ca dezvoltare simultană a unei structuri și a unei meditații a-ferente/trans-ferente;
- realizarea unei lecturi globale;
- punerea în evidență a (con)științei operei, prin creație;
- urmărirea construirii de parcursuri secrete, sugerate chiar de text;
- vehicularea unui du-te-vino dialectic între totalitate și intimitate;
- organizarea imaginilor po(i)etice în constelații simbolice.

Cogito-ul criticului Lazăr Popescu este unul

reflectant. El reinventează opera, dar, și mai mult, o lasă pe aceasta să se constituie în el. Este un revelator al operei. O cuprinde concret, o proiectează ca rețea semnificativă, îi integrează calitativ sensul, în mod inteligibil.

Singurul temei posibil al permanenței artei – pare a ne îndemna să-l credem – „este trans-istoricitatea structurilor existențiale” (l-am citat, în context, pe Serge Doubrovsky, din „De ce noua critică?”, p. 256). Tocmai aceste structuri existențiale și trans-existențiale le caută Lazăr Popescu în lirica modelară a lui Gabriel Chifu, Marian Drăghici, Nichita Danilov, Mircea Bârsilă și Ioan Flora. Căutarea are ca scop de a vindeca, întrucâtva, literatura, de arbitraritate. Sensul literar căutat nu i se relevă criticului decât prin semnele scrise (transcrise/trans-scrite). Nu există, propriu-zis, decât la nivelul scrierii, în măsura în care aceasta e însuflețită de o lectură. Analiza întreprinsă de Lazăr Popescu ia în calcul simultaneitățile celor cinci voci optzeciste (G. Chifu, M. Drăghici, N. Danilov, M. Bârsilă, I. Flora) și transgresările stilistice: a poeziei de către proză, a dicțiunii de către ficțiune etc. și ne conduce să percepem textul ca fiind **trans-format** (*subl. mea, I. P.-B.*) de un *inter-* sau *arhi-* ori *trans-text*. Textele citite ascund altele: așa-numitele *hipograme endogenetice*, sau, în cazul lui Mircea Bârsilă, așa-numitele *anagrame transversale*.

Ce-i oferă cartea de debut, a lui Mircea Bârsilă, lui Lazăr Popescu, încât acesta să-i
(urmare în pag. 15)

semnal

ROMULUS-IULIAN OLARIU

Valea cu Grimoc

Valea cu Grimoc
Romulus- Iulian Olariu,
Ed. MJM, Craiova,
2009, pag. 210

Ion Popescu-Brădiceni

serile de la
BRĂDICENI

Serile de la Brădiceni
Ion Popescu-Brădiceni,
Ed. Limes, Cluj-Napoca,
2009, pag. 140

GHEORGHE PAUN

DE-A VIAȚA

De-a viața

Gheorghe Păun
Ed. Tiparg, Pitești, 2009,
pag. 208

LAZĂR POPESCU

ȘANSA
ȘI
RESTUL**Șansa și restul**

Lazăr Popescu,
Ed. Limes, Cluj-Napoca,
2009, pag. 112

NICOLAE AL LUPULUI

POVESTIRI
OLTENEȘTI

POVESTIRI DIN ALTE OREMI

Povestiri oltenesti

Nicolae Al Lupului,
Ed. Măiastra, Tg-Jiu, 2009,
pag. 340

Ion Trancău

La prima lectură De la „Antologia membrilor UR care trăiesc în Gorj”, la un compendiu critic, strict alfabetic

Un scriitor total?

Am observat și am afirmat de mai multe ori, în diferite împrejurări, că opera lui Valentin Tașcu ne îndeamnă să-l considerăm un *scriitor total*, după sintagma pe care Nicolae Steinhardt a utilizat-o într-un dialog cu 365 de întrebări și răspunsuri, realizat în compania lui Zaharia Sângeorzan, apărut cu mai mulți ani în urmă în revista *Literatorul*.

Cel ce ne-a lăsat *Jurnalul fericirii* preciza, pe cât de subtil, pe atât de inteligibil, că un *scriitor total* trebuie să dovedească, în planul existenței și creației sale, anumite virtuți morale și artistice, să corespundă, pe orizontală și pe verticală, unor exigențe. Pe orizontală, el trebuie să se fi manifestat plenitudinar, cultivând toate genurile literare, ca poet, prozator, dramaturg și publicist, iar pe verticală, să fie autorul unor creații valoroase artistic, durabile estetic în confruntarea cu trecerea ireversibilă a timpului. Simultan, consecvent și intransigent, *scriitorul total* trebuie să aibă un caracter social, politic, moral și artistic ferm, să nu se fi compromis niciodată, iar comportamentul lui, să fi rămas exemplar prin raportare la parametrii enumerați.

Eu cred că Valentin Tașcu poate fi considerat un *scriitor total*, prin preocupările sale multilaterale, cognitive și afective, prin caracterul lui de om și scriitor, veritabil artist al cuvântului, și prin importanța valorilor literare lăsate moștenire unei posterități și postumități premature, de multe ori ingrate.

Opera lui Valentin Tașcu s-a impus și se va impune, ca volum, varietate, unitate și valoare. Debutul editorial l-a făcut cu *Incidențe*, volum de critică literară apărut la Editura *Dacia* din Cluj, în anul 1975. Publicistica sa, constând în studii și articole de critică, istorie literară, critică de artă și de teatru, cuprindea peste 1500 de titluri. Numărul acestora se amplifică, dacă avem în vedere colaborarea sa de aproape trei ani, substanțială și generoasă, la revista săptămânală *Polemika* din Târgu Jiu. În 1980, cu Mircea Popa, a tipărit, tot la Editura clujeană *Dacia*, volumul *Presa literară românească din Transilvania până în 1918*. Alte trei cărți i-au apărut la aceeași prestigioasă editură clujeană: *Alexandru Cristea, dincolo de alb și negru*, cuprinzând critică de artă, *Dincoace și dincolo de F*, monografie despre D.R. Popescu, și *Paul Sima*, o altă monografie cu critică de artă. Scriitorul impresionează și convinge prin numărul aparițiilor sale editoriale, la Cluj, Iași, București și Târgu Jiu: *Poezia poeziei de azi*, *Dimineața amurgului*, *Școala morții*, *Elogiul tinereții*, *Ritm vertical*, *Studii literare*, *Tratat despre iubire*, *Elogii*, *Istoria culturii și civilizației*, *Tuvia luster – teleleu prin veacul meu la taclale cu Valentin Tașcu și Miluta*, unicul roman, apărut la Editura *Chusium*, în anul 2005. Prin aceste titluri, Valentin Tașcu s-a afirmat polyvalent, ca poet, teoretician al poeziei, inclusiv în domeniul prozodiei moderne, autor de *verseuri*, în care versul cochetează cu eseu, ca istoric al culturii și civilizației, cunoscător al artei dramatice, ca prozator. El a colaborat, complementar, la apariția unor dicționare: *Dicționarul scriitorilor români*, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, alt dicționar cu 100 cei mai mari scriitori români, *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la începuturi până în 1989*, *Dicționarul romanului tradus în limba română* și volumul *De la Nicolae Filimon la G. Călinescu – studii de sociologie a romanului românesc*.

Activitatea de traducător, editor și prefațator a lui Valentin Tașcu rămâne, de asemenea, prodigioasă: *Cuba – o jumătate de veac de poezie și singurătate*, ediție bilingvă româno-spaniolă, *Dostena*, *Exist, deci visez*, traducere din poezia bulgară, ediție bilingvă româno-franceză, *Cuceritorul*, roman din literatura turcă al lui Nedim Gursel, alte două romane din literatura bulgară, *Straniul cavaler al cărții de taină* de Anton Doncev și *Nervi* de Kiril Topalov, și un eseu, *Breviar mediteranean*, de bosniacul Predrag Matveievici.

Se observă clar că Valentin Tașcu ar putea reprezenta tipul *scriitorului total*, cu larg și aprofundat orizont cultural și artistic. În mare

măsură opera sa se edifică între cei doi poli: livresc și ludic. Important este că, situat astfel, el rămâne omniprezent, profund și verosimil. Înțeleg abia acum de ce Ion Pop nu a făcut nicio aluzie la *verseurile* lui Valentin Tașcu din volumul *Tratat despre iubire*. Nu putea s-o facă, deoarece *Jocul poeziei* de Ion Pop, a apărut la Editura *Cartea Românească* în anul 1985, iar volumul cu *verseurile* lui Valentin Tașcu a apărut, la aceeași editură bucureșteană, în anul 2003. Altfel Ion Pop l-ar fi situat, desigur, pe Valentin Tașcu în vecinătatea lui Șerban Foarță și a lui Mircea Cărtărescu, ca veritabil *poeta ludens* și *poeta aestheticus*.

Esențializarea formelor

Sculptorul Paul Popescu, de origine gorjean, s-a născut la 18 noiembrie 1961, a urmat toate treptele de pregătire școlară normală, urmând, după înclinația care a avut-o de mic, mai întâi Liceul de Artă Craiova, secția arte plastice și decorațiuni, apoi Facultatea de Muzică și Arte Plastice din cadrul Conservatorului „George Enescu” din Iași, iar în prezent este doctorand în arte plastice, în cadrul Universității de Vest Timișoara. Actualmente funcționează ca profesor de sculptură la Liceul de muzică și arte plastice „Constantin Brăiloiu din Tg.-Jiu, dar cel mai mult timp petrece în atelierul său de sculptură de pe str. Dumbrava, dând la iveală din blocuri de marmură, bijuterii ale gândului, ale îndemnării și talentului său. Este membru al UAP din România din anul 2003, iar în prezent este Președinte al Filialei UAPR Gorj. Obținând înalte performanțe artistico-profesionale (în sculptură), din 1991 și până în prezent, a participat la șapte expoziții personale, în țară, la zece simpozioane și tabere de creație naționale și unul internațional, în Japonia, și a participat de asemeni la patruzeci și una de expoziții de grup în țară și străinătate, obținând nenumărate diplome și premii.

Și din piesele de sculptură, prin care am înobilat, prin bunăvoința domniei sale, paginile revistei noastre, se desprinde un grad sporit de originalitate, o caracteristică aparte de a scruta înălțimile, de a mângâia materia primă – marmura – cu un elan nemărginit, într-un balet al șlefuirii și al surprinderii luminii, totdeauna veselă și jucăușă, mirată parcă, de ceea ce e în stare. Construcțiile sale de gând sunt de fapt ca și la poezi – o zbatere – dar pe când poezii folosesc în această zbatere cuvântul esențializat, sculptorul Paul Popescu folosește forme esențializate, cu trimitere chiar spre transmodernism în artă.

V.P.

Fondator: Tudor Voinea**Redactor șef: Vasile Ponea**

Redactori: Ion Popescu Brădiceni, Ion Trancău, Sorin Lory Buliga, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Marian Șolea, Gelu Birău, Elena Roată, Haralambie Bodescu

Tehnoredactare: Mariana Jdeică**Procesare grafică:** SC PRODCOM SRL Târgu-Jiu

Fundația Culturală „COLUMNNA”
str. Vasile Alecsandri, nr.53, Tg.Jiu
tel: 0253 216529, fax: 0253 228155, 0740157280
www.fundatiacolumna.home.ro
mariusiorga@rdslink.ro

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.

Fișele unui memorialist

Gheorghe Grigurcu

Sunt unul dintre cei care au luat parte la funeraliile lui Camil Petrescu, în 1957. Student în anul penultim al filologiei clujene, mă aflam la București, în vederea primirii unui premiu universitar. Premiat, vai, întâiul pe țară fiind, mi-am îngăduit a zăbovi în capitală câteva săptămâni, fără teamă de noi represalii pentru „absențe nemotivate” la cursurile de marxism-leninism, din pricina cărora m-am pomenit exmatriculat în anul precedent. Era un sfârșit de primăvară, tensionat, pentru subsemnatul, de un amestec de vise tulburi, tinerești. Pe străzi, acea delicat-aspă revărsare de senzualitate bucureșteană de care luam cunoștință cu o dureroasă uimire. Frunzare tot mai consistente își legănu umbra pe asfaltul crăpat, mirosul vegetației vag umede și al mititeilor se împleteau, fete proaspete se iveau ca niște năluci solare, limuzinele alunecau cu un plus de vioieșie. Lumina însăși se înțețoșea ușor din pricina propriei sale intensități. Dimineața citeam cu nesaț în rusește creația de început a lui Maiakovsky și, în traducere, pe cea a lui Pablo Neruda, apoi cutreieram anticariatele, apoi umblam buimac pe străzile centrale, compunând versuri. Versuri ce-mi zumzăiau în minte precum albinele într-un stup. La un moment dat, am aflat din **Scânteia** de moartea scriitorului pe care-l admiram, ale cărui cărți, cred că pe toate, le citisem până atunci (cu excepția diatribei împotriva lui E. Lovinescu, pe care n-am găsit-o și pe care n-am citit-o până azi). Ziua înmormântării sale se anunță înnoată. În autobuzul în care m-am urcat, din fața Studioului Sahia (locuiam pe strada Grădina Bordei), a apărut pe parcurs Cicerone Theodorescu, pe atunci un poet la modă, însoțit de un bărbat pe care nu-l cunoșteam. Robust, nonșalant, autorul **Cleștarului**, care, aveam s-o aflui mai târziu, fusese unul din tinerii apropiați de autorul lui **Danton**, stătea în picioare, la un pas în fața mea. L-am auzit exclamând nepăsător: „cred că o să-l ploaie pe bietul Camil!” Vorbe ce, nu știu cum, m-au stânjenit. Pășind în urma jovialului bard – între timp ploaia se pornise ușor, ca spre a-i confirma grabnic proorocirea -, am ajuns la Academie, unde, în sala de ședințe, era expus corpul defunctului. L-am privit îndelung, cu emoție. Lividitatea sa căpătase o tentă cenușie. Deși emaciat de suferință, chipul păstra un rest de energie virilă. Ceea ce m-a surprins îndeosebi era însă un soi de surâs, o arcuire a buzelor ce iradia asupra întregii figuri, dându-i o notă bizar bonomă. O mască ce nu părăsise de tot viața, ce se încăpățâna a se transpune în codurile ei. Întoarsă nu doar spre sine, ci și spre noi, comunicativă încă. Era un Camil oarecum asemănător cu cel pe care-l știam din poza reproducă în **Istoria** lui Lovinescu din 1937. În jur, foială de academicieni și înalți oficiali, pași mărunți, priviri ușor absente, mici gesturi de recunoaștere ori de curtoazie, precum cel al supradimensionatului înalt demnitar (parcă umflat cu pompa) Miron Constantinescu, care, foarte prevenitor, îl ajuta să înainteze pe mult mai mărunțul, firavul C.I. Parhon. Am văzut-o și pe celebra necunoscută, acoperită de voaluri negre, care a apărut la rampă doar o clipă spre a depune pe pieptul decedatului un buchet de flori. A fost, de bună seamă, ofranda, de speță categorială, a femeilor pentru marele lor admirator, pentru cel ce, în cinstea grației lor, și-a sublimat pasionala atracție în analitice poeme. Se cuvenea a rămâne anonimă, impersonală, precum o ființă ce oficiază un act sacer-

dotal. Întrucât afară ploaia se înțețise și eram doar în cămașă, fără umbrelă, o comoditate prozaică m-a oprit a-l mai însoți pe ilustrul dispărut până la locul său de veci.

Cu câteva seri mai înainte, îi făcusem o vizită, acasă, lui Vladimir Streinu, care tocmai se pregătea să meargă la Camil Petrescu, aflat în agonie. „Camil e pe jumătate în cer”, a spus criticul îngândurat.

De fapt, cu Camil Petrescu viu am avut (ne)șansa de-a mă întâlni fără a-l recunoaște. În toamna anului 1954, ca student al Școlii de literatură, participasem la o pretențioasă manifestare a „luptei pentru pace” (reprezentare agitatorică, frecventă în epocă), la care, după cum am aflat ulterior din presă, a fost prezent, în prezidiu și importantul captiv al oficializării. A fost, desigur, una din persoanele de pe scenă, pe care, deși, așezat în față, le scrutasem cu aviditate, nu am izbutit a le identifica. Am păstrat, în schimb, clară, imaginea din acea ocazie a lui Cezar Petrescu. A fost unica oară când l-am putut vedea pe popularul romancier-vedetă al marelui public interbelic. Rubicondul cu fața cărnoasă din anii mai îndepărtați devenise, abia trecut de 60 de ani, un bărbat ros de boală, cu chipul gălbejit, osos, prelung, parcă strivit de-o presă. Dar cel mai izbitor lucru era transpirația abundentă ce-l copleșea, ale cărei râuri era nevoit a și le șterge, din câteva în câteva secunde, cu o batistă pe care o scotea din buzunarul hainei sale de culoare gri deschis, ce stătea pe umerii săi slăbiți ca pe un cuier. Părea o întruchipare a unui mare efort ce l-a învins. Chiar aflat la pupitrul vorbitorului, și-a dus la gură, cu mâna tremurândă, o pastilă. Oferea spectacolul în spectacol în spectacol al ului *uomo finito*.

O observație ce se poate potrivi orgoliului nocratic camilpetrescian, eșuat în oportunism: „Cel mai rău destin al unui profet: El a trudit vreme de zece ani să-și convingă contemporanii – și a și reușit; însă, între timp, și adversarii săi și-au ajuns scopul; l-au convertit de partea lor și el nu mai este convins de adevărul doctrinei sale” (Nietzsche).

Nu. Amintirea nu e o fundătură. Nu e un drum împotmolit în irealitatea trecutului (căci, să recunoaștem, trecutul devine ireal), ci o formă specifică a speranței. Circuitul amintire-speranță ne însuflețește, îndemnându-ne a supraviețui irealizării noastre treptate, care este consecința trecutului: „Trăim în amintire și prin amintire, scria Unamuno, și viața noastră spirituală nu este, în fond, decât strădania amintirii noastre de a persevera, de a deveni speranță, efortul făcut de trecutul nostru pentru a ajunge viitor”.

De asociat cele mai sus, cu următoarele rânduri din jurnalul lui Kafka: „tinerețea cea mai timpurie

Păun 1

devine mai târziu luminoasă, așa cum este viitorul, iar sfârșitul viitorului nostru, laolaltă cu toate suspinele noastre, este deja trăit și a devenit trecut”.

Nu poți vorbi despre viitor pur și simplu fără a cădea în arbitrar, în frivolitate, în ridicol. În schimb, vorbind despre trecut, ai perspectiva de a-ți elibera viitorul – viitorul tău intim, firește, singurul asupra căruia ai drepturi -, de a-l scoate de sub demonica putere care este „ghicirea” magică ori laică, de a-l contempla ca pe-o supraviețuire a ființei determinate care ești. Memoria: un ritual de exorcizare.

Între 9 și 14 ani, n-am fost niciodată la cinematograf. Între 9 și 14 ani, n-am ascultat niciodată un aparat de radio sau măcar un patefon. Între 9 și 14 ani, nu m-am urcat niciodată într-un tren sau într-un automobil. Între 9 și 14 ani, n-am cunoscut curentul electric, canalizarea, șoselele asfaltate. Am citit seara la lumina lămpii de petrol și a lumânărilor. Greșesc oare mult dacă afirm că la acea vârstă am fost contemporan cu veacurile trecute, că, spre a mă folosi de o vorbă mare, am luat parte la „boicotul” mioritic al istoriei? Dar tot răul spre bine! Poate că, înțelenindu-mi-se astfel viața incipientă, într-un sat gorjean (Peșteana-Jiu), am avut puțința unei acumulări de energie, a pregătirii unui „salt”, asemenea unui pui de țaran, dacă nu născut, măcar făcut. Sună romantic, nu-i așa?

Într-o imagine a trecutului tău concură două impulsuri: memoria și (aparent) opusul acesteia, ceea ce Mircea Eliade numește „facultatea mea de-a uita”. Cred că ultima (formă a unui talent *sui generis!*) e necesară nu numai „tehnic”, spre a selecta, spre a degaja semnificativul, ci ontologic, spre a asigura regenerarea vieții, acea mirabilă convertire a golului în speranță. Fenomen în afara căruia nici literatura și nici supraviețuirea morală ca atare nu sunt posibile.

Citatele: propoziții ale altora care te pun la încercare. Între tine și citate se desfășoară o *corrida*. Le ațâți pentru ca ele să-și desfășoare forțele, să te primejduiască și, învingându-le, să ai sentimentul că te omagiază. Ori le supui, ori ești ucis. Ca-n orice victorie, îl transformi pe învins în tine însuși. Primitivii mâncau anumite organe ale unor semeni cu scopul de a-și însuși virtuțile lor. Nu dintr-un canibalism nediferențiat, ci cu un rost simbolic. La fel cu citatele: se cuvinea a le preface în trăsături ale propriului tău chip, în propriile tale mărturii (mădularle sufletești), întâmplător semnate de alții. Maeștri, la noi, ai citatului asumat: G. Călinescu, I. Negoițescu, N. Steinhardt.

Recunosc cu rușine: în unele clipe de slăbiciune, am impresia că un individ care m-a nedreptățit ori m-a jignit ar putea, murind, să „ridice” suferința ce mi-a pricinuit-o. Că prin dispariția sa aș căpăta o revanșă. Dar asta doar teoretic. Căci, în fapt, când aflui că una din aceste persoane a decedat, îmi dau seama că starea mea sufletească rămâne neclintită. Ceea ce s-a „legat” aci nu pare să se „dezlege” dincolo, prin transcenderea doar a unuia din cei doi factori ai ecuației. „Morții lasă în urmă tot atâta mister cât iau cu ei” (Montherlant).

O vorbă a lui E. Lovinescu, pe care mi-a adus-o la cunoștință Ion Sofia Manolescu, care a auzit-o din gura lui: „adevărată poezie e cea care-ți sună obsedant în urechi, cea care-ți rămâne în minte și pe care simți nevoia s-o repeți”.

Cartea Ifoselor

Aurel Antonie

La o masă vecină două fete tinere, dintre care una era neagră ca tigiua mătușii, vorbeau tare și râdeau. Din când în când, negresa sorbea din pahar și apoi își țuguia buzele și scotea un bârâit care îi amintea lui Frăsinel de calul Mirciulică. Așa făcea și el după ce bea apă din ciutură. Ce bine ar fi să poată și el să bârâie, i-ar mai trece dorul de acasă. Ar trebui s-o roage pe doamna aceea, negresa, să-l învețe. Dar poate că nu era politicos să te adresezi unei doamne necunoscută, într-un local. Dacă cheamă poliția! Dar dorul de satul unde încercase să-și desăvârșască Ontologia se dovedi a fi mai puternic. O adâncă nostalgie îl cuprinsese. Dădu paharul peste cap și spuse hotărât:

- Eu mă duc la doamnele de la masa vecină. Vreau să le întreb ceva!

David aruncă o privire scurtă către fete, apoi spuse:

- Desigur. Bani pentru fete avem, dar vă rog să fiți decent în exprimare. Nu este sigur că sunt femei de consumație și s-ar putea să apară necazuri. Dacă femeia aia albă e grecoaică necazurile pot fi foarte mari. Grecii ăștia scot cuțitul înainte de a apuca tu să deschizi gura. Așa că...

- Voi fi decent.

Frăsinel își ordonă în minte frazele în limba engleză și se ridică de la masă. Își încheie cei doi nasturi de la sacoul împrumutat de la David și se apropie de fete. Se înclină discret și spuse:

- Vă rog să mă iertați, pot să vă pun o întrebare decentă?

Fetele se priviră și izbucniră în râs.

- Desigur! Spuse mulatra, dar aș prefera să ne puneți o întrebare indecentă! Și din nou râseră.

Frăsinel își descheie nasturii de la sacou și, simțind cum îl cuprinde transpirația, spuse:

- Pot să mă așez la masa dumneavoastră întrucât doresc să-i comunic ceva distinsei doamne care mi-a atras atenția. Și făcu un semn delicat cu mâna spre negresă.

- Eu am să vă las atunci, se ridică femeia albă de la masă. Apoi spuse șagalnic: Pantero, văd că în seara asta ai mai mult succes decât mine. Distracție plăcută!

- Pantera?! Se entuziasmă Frăsinel așezându-se pe canapea lângă ea. Ce nume superb. Și eu aș fi vrut să port un asemenea nume. Cine vi

Fragment de roman

Aurel Antonie

l-a dat?

Mulatra răsese dezvelindu-și dantura frumoasă și spuse:

- Eu mi l-am dat!

- Ați făcut foarte bine. Nici că vi se potrivea unul mai bun. Așa ar trebui să facem toți, să ne găsim singuri numele, nu să ne lăsăm îmbrobodiți de diverse nume pe care ni le dau tot felul de părinți când dă popa cu noi mici, goi și lipsiți de apărare, în cristelniță. Ar trebui instituit un al doilea botez în care bărbatul matur să-și poată alege singur un nume, o familie, o religie, și o patrie, eventual chiar un popor. De ceva timp Frăsinel vorbea în românește și era tot mai vehement. Abia când Pantera începu din nou să râdă își reveni. Pe locul lăsat liber de femeia albă stătea istoricul și scria de zor, lângă Frăsinel era chelnărul care îl întreba politicos dacă doare șampanie și tot lângă el, pe banchetă, era Pantera care râdea fericită.

- Șampanie, desigur! comandă Frăsinel în timp ce-și număra în gând banii din buzunar.

- Sunteți șarmant, domnule. Păcat că nu v-am reținut numele și păcat că nu vă înțeleg limba, spuse Pantera în franceză.

- Cunoașteți franceza? Dar este minunat. Cred că ne vom înțelege foarte bine, scumpă doamnă. Numele meu este Frăsinel. Sunt extrem de neatent. Sper să fiu scuzat.

- Sunteți gata scuzat.

- De când v-am văzut am vrut să vă pun o întrebare mai delicată. Știți e ceva personal. Aveți un mod minunat de a scoate un sunet din buze ce-mi stârnește nostalgii...

- Așa? întrebă Pantera și scoase un bârâit puternic printre buze.

- Da, acesta este! De ce faceți așa?

- Gonesc scorpionii! spuse Pantera serioasă apo bârâi din nou și izbucni în râs.

- Sunt scorpionii pe aici? se neliniști Frăsinel.

- Aici în bar nu mai sunt întrucât i-am gonit pe toți, dar pe insulă mai sunt. Dacă doriți, vă pot învăța. Pe aici cam toată lumea știe să bârâie.

- Chiar vă rog. M-ați face fericit!

- Dar domnul care scrie aici la masa noastră cine este?

- Domnul?! Care domn? A, da. Este istoricul expediției noastre.

- Sunteți într-o expediție, se entuziasmă Pantera. Ce interesant! Niciodată nu am avut ocazia să întâlnesc cercetători, așa cum sunteți dumneavoastră, organizați în expediții din care face parte și un istoric, așa cum este cazul dumnealui. Sunt măguliță. Mă prezentați domnului istoric? Și ce căutați? Căutați coiful lui Alexandru cel Mare sau cetăți dispărute?

- Mă iertați că intervin, spuse istoricul Plămădel, dar expediția noastră, al cărui umil istoric se găsește aici în fața dumneavoastră, îl caută pe Natanel.

- Îngerul? întrebă pioasă mulatra.

- Natanael era înger? Se miră Frăsinel. Nu mi-ați spus. Se întoarse spre masa unde era David. Ați auzit domnule David că domnul Natanel era înger. Nu mi-ați spus nimic de asta. Și de

ce stați acolo așa de retras. Veniți, vă rog, aici să rezolvăm problema aceasta cu îngerul.

David veni la masa lor pentru a rezolva problema îngerului Natanael. Chelnărul aduse cea de a doua sticlă de șampanie. Pantera, neînțelegând nimic din limba vorbită de cei trei, a propus să se discute în esperanto, dar se pare că propunerea nu a întrunit majoritatea de voturi întrucât următoarele două sticle de șampanie au fost comandate în engleză și următoarele trei în română. Spre dimineață, cei trei expediționari, însoțiți de Pantera, se retrăgeau cu greu spre hotel.

* * *

Să fi fost trecut de ora prânzului când Frăsinel deschise un ochi. Ceea ce văzu i se păru atât de neobișnuit încât mai deschise unul. Nu-i venea a crede. Era într-o cameră de hotel cu o negresă goală lângă el în pat. Încercă să-și amintească secvențele zilei precedente dar nu reuși. Nu înțelegea nici de ce era el într-o cameră de hotel, și ce ar zice Nora dacă ar afla că el... Nu, Nora era departe. El era aici în insula Rodhos și căuta coiful lui Alexandru cel Mare. Nu, nu era asta, îl căuta pe îngerul Natanael. Dar ce căuta fata asta de culoare în patul lui? A, da. Memoria începu să funcționeze. Fata asta făcea din buze ca Mirciulică. O mișcă ușor de umăr și spuse cu o voce ușor hârâită:

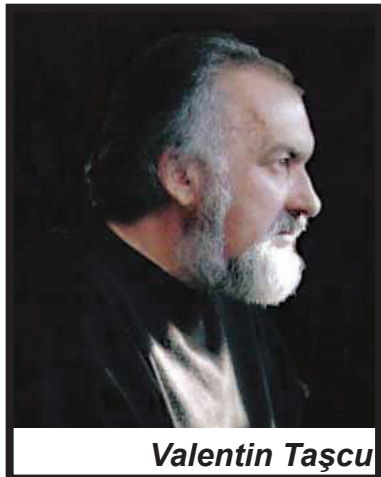
- Pantera, mai fă ca Mirciulică! Te rog!

- Lasă-mă să dorm, spuse Pantera în românește și se întoarse pe partea cealaltă.

Frăsinel se ridică din pat complet buimăcit. Se duse la frigider și îl deschise. Lapte de iapă nu aveau. Era acolo bere, Coca cola, uzo, suc de portocale, de lămâi, de mango, de... Trânti ușa. Niște zeamă de varză nu puteau să aibă! Sau niște castraveți acri. Îi pleznea capul. Din ce dracu' or face șampania asta?! Se târî spre baie. Un ciocănit în ușă îl deturnă. Era o fată care voia să le aducă micul dejun. Frăsinel nu comentă. Era peste puterile unui om să reziste la atacurile concentrate ale șampaniei și ale micului dejun de a doua zi dimineața. Se retrase în baie.

Tinerețe

Valentin Tașcu

O antologie cum este **Turul Lacrimei** (Editura Măias-tra, Târgu-Jiu, 2007) îl definește de obicei chiar pe autorul ei, Ion Popescu-Brădiceni, fără

un control critic specializat, deci în situația ca volumul să conțină toate cele bune, dar și cele mai puțin bune, care l-au preocupat pe poet. Numai că autorul cărții de față este în egală măsură un critic cu o prestație bogată chiar în sectorul poeziei. Situația este fericită, deoarece criticul știe să discearnă chiar asupra propriei creații. Iar cel în cauză nu greșește întru nimic în ceea ce-l privește.

În primul rând elimină cu severitate ceea ce i s-a reproșat la apariția primelor sale cărți publicate (**Extazul păsării de rouă**, 1986 și **Sulfletul grâului**, 1989, ambele tipărite la prestigioasa editură „Scrisul Românesc” din Craiova), ceea ce este un lucru benefic pentru calitatea poeziei antologate. În al doilea rând criticul reorganizează judicios o perioadă de creație destul de îndelungată (mai bine de două decenii) și abundentă (cam treisprezece volume) și realizează o carte absolut nouă care pare a fi fost scrisă... în prezent. Aceasta se întâmplă datorită faptului că, nedezmintit, criticul a resimțit pe deplin realitatea că poezia sa are un statut continuu, cu o egalitate valorică rar întâlnită. Pe scurt nu este nici o diferență între prima și ultima poezie din antologie, același ton, aceeași amplitudine, respectiv o acoladă destul de largă între spiritul personal și cel social (filosofic), un ton unitar, cu nuanțe bine controlate între o tradiție simplă a versului și modernitatea propriilor sale convingeri și preocupări teoretice (transmodernismul, un curent care încă nu este dovedit, dar e aprig propus de doar câțiva aderenți).

În ciuda acestei intenții declarate prin foarte multe arte poetice exprimate tot prin vers (există un întreg ciclu intitulat fără dubii **Arte poetice**, dar tentația autodefinirii este ca și permanentă, și ea neîntreruptă), poetul nu părăsește un anume clasicism (ori tradiționalism) pe care un Eugenio D'Ors îl numea „permanent”. Nu se poate trece peste acest important moment înainte de a căuta esența poetică a cărții. Iată cum arată una din cele 25 de poeme din ciclul amintit: „*Veacul este eonul, poetul cu șapte vieți / traversează netemător patria soarelui însoțit / de cei mai viteji călăreți. / Dar la un fluviu li s-a ivit în cale un fantomatic ascet / care le-a grăit: Fiii mei. A sosit clipa / aflării celui mai mare secret*”. E limpede, adică e ambiguu, dar exact așa cum este întreaga poezie a lui Ion Popescu-Brădiceni: metaforică în exces, dar cu aparență de coerență. Poate că tocmai acesta este farmecul poeziei sale, anume indecizia discursului concret în favoarea unei incantații suficiente pentru spiritul însetat de poezie.

Poemul care deschide antologia, probabil scris recent, cu intenție definitorie, este construit întocmai pentru a face loc jocului constructiv al metaforei, eufoniei, hai să admitem, de tip transmodern: „*Prin ricoș-eu poem? Rico-eu-r; sălbaticul vizionar. / Când din oglinzile bibliotecii*

Poezia fără întrerupere

– *mă invadează / un derbedeu ce-i filosof cu har, / boem.*” Fără a fi decât tangențial o profesiune de credință, înțelegem că poetul (critic acum) este adeptul unei teorii pe care personal o consider extrem de greoaie (Paul Ricoeur), dar în același timp se instalează clar, conform diftongilor îngroșați de mine (**eu**), într-un egocentrism îndubitabil.

Tocmai prin această referire constantă la sine, poetul se menține într-un tradiționalism confesiv. Este deseori înconjurat, în plină metaforizare, de mediul său familial, de rude, de părinți și fii, de confrăți apropiați sau de departe, vii și morți deopotrivă, pe care îi implică în demonstrațiile sale. Tot la începutul cărții și scrisă tot recent aflăm o **Mărturisire** explicativă (mai mult proză decât vers): „*Vă mărturisesc: Că existența mea nu este o căutare în interiorul a*

Pasăre

ceva dinainte găsit, fără vreo aflare, ci o permanentă luptă cu Absolutul. / Că scriu poezie din când în când din nevoia de a fi mai apropiat de mine însumi și, de ce nu?!, de Tot, de marele Tot anonim. / Că, asemenea lui Stephen Dedalus, construiesc pe un fost arheal o lume lăuntrică inconfundabilă.”

Oricât am încercat să descifrez această confesiune, nu am reușit, dar m-am declarat mulțumit tocmai de ambiguitatea ei metaforică. Și imediat se sprijină pe cadrul său familial mai înțelegător: „*De ce te tângui, mamă, că-n crini transcend esențe?*”, iată ce interogație retorică pune poetul complicat mamei sale simple.

Și încă nu s-a terminat cu lunga introducere în... poezia sa. Tot ulterior întregirii în antologie a totalității versului său, poetul construiește programatic acel Turn, care înlocuiește fildeșul cu Lacrima, iar în esența lui este impus categoric Eminescu (**Eminescu cel din veac**, poem scris în maniera lui Marin Sorescu, dar și în cea cantabilă a lui Ion Aldea Teodorovici): „*Eminescu – domni mei, / e scoborător din zei.*

// *Eminescu – domni și doamne, / n-a mai prins să se întoamne*”.

Și de aici încolo, de la aceste precizări pe care poetul (criticul) însuși le comunică, se desfășoară poezia continuă a sa, fără nici o întrerupere, în stil fluviu deopotrivă ideatic și eufonic (metaforic).

Revenim la egocentrismul poetului, extrem de afișat, fără nici o intenție de modestie, el (**eu**) adică Poetul căruia i se substituie fiind centrul lumii, al Poeziei desigur. Obsesia propriei ființe se confirmă prin prezența subconștientă a diftongului **eu** în foarte multe cuvinte. Pare că sonoritatea acestui diftong îl atrage ca un magnet, dar nu de puține ori, ba, chiar în exces apare chiar pronumele personal în cauză.

Efectul acestei căutări și mai ales regăsiri de sine este pur și simplu dublat, dacă nu multiplicat de simbolul oglinzii, obiect iarăși obsedant care duce imediat cu gândul la mitul lui Narcis. De bună seamă, nu frumusețea chipului o caută poetul, ci întocmai a versului său pe care îl bănuie și află în orice formă materială care i-l reflectă: ape, cer, înghețuri, priviri adverse, orice altceva care îi întoarce imaginea metaforei.

Interesant e că aceste imagini dedublate pe care și le caută îi folosesc mai cu seamă la desfășurarea colocvială a poeziei sale, altă coordonată a concepției sale poetice, poetul fiind permanent, iarăși neîntrerupt, în stare de a ține discursuri, dacă nu unui public, măcar propriei ființe. La întâmplare, fără a căuta prea mult, întâlnim asemenea fraze de comunicare cu sine, în care Eul și oglinda se exprimă direct: „*Cade lumina-n cranii de asceți. / Unde mă aflu eu, voi nu puteți / s-ajungeți. Din înalt coboară blând / o pasăre de-argint. De sub pământ / răsare-un crin. Iar vântul prin orbite, / când șuieră,-n oglindă mă închide.*” Ceea ce tocmai era de demonstrat (q.e.d.). Mai mult, aceste versuri aduc în vedere încă un semn esențial (ca să nu-i mai spunem obsesie) a poeziei sale, anume **crinul**. Este de numărat de câte ori apare această floare cu simbolul ei heraldic, oarecum infatuat al unei regalități permanente (neîntrerupte) în care poetul se mișcă.

Pe triada Eu, Oglindă, Crin se fundamentează universul predilect al poetului, care este nici mai mult, nici mai puțin decât Edenul, și în formele sale mai populare Raiul sau Paradisul, care l-au și dominat într-o temă doctorală.

Din cele câteva citate date mai sus s-a și observat că poetul se află continuu (permanent așadar) în căutarea formei, moștenind programatic ecouri argheziene (chiar și din aria psalmică), sonorități soresciene (poante și limbaj), ritmuri voit folclorice, oarecum în spiritul sprintar al regiunii în care trăiește. Sunt rime prețioase și rare, chiar dacă ușor asonantice (răboj – Gorj). Cineva a remarcat că poetul deține știința și arta intitulării, având deseori titluri mai lungi și mai frumoase decât poeziile propriu-zise. Și acesta este un factor de stil pe care poetul îl îndeplinește constant.

O concluzie mai... pământească a acestor nuclee conduce spre ideea unei conștiințe valorice supradimensionate care poate sau nu să convingă. Personal cred în statutul înalt al poeziei lui Ion Popescu-Brădiceni, fie numai și datorită vizibilei iubiri ce o consumă în și spre Poezie.

Brâncuși și folclorul românesc și universal

Constantin Zărnescu

Influența folclorului universal și a mitologiilor asupra personalității și artei revoluționare a lui Constantin Brâncuși este un subiect vast, înțesat de mentalități și confuzii, însă niciodată dus până la capăt. Întrebat, în America, de un tânăr istoric de artă, pe această temă, „**artele primitive – primitivismul în Artă**”, el a răspuns, simbolic: „În afara **artelor populare subconștiente** (ceea ce noi numim **folclor!**), în afară de ceea ce au făcut câțiva indivizi, ici-acolo, **artele nu au existat, niciodată, prin ele înseși**. Au fost întotdeauna apanajul, ori auxiliarul **Religiei**. Nu putem interpreta acest produs al spiritului religios drept **artă universală**. Apa este, întotdeauna, apă!... Totuși, de fiecare dată, ea păstrează o calitate diferită!... Este necesar să găsim **acea sursă – de apă pură**, astfel încât **toți să poată bea, din ea!**...” (Aforismul 128)

Această „**apă pură**” rămâne o metaforă simbolică și aproape sibilinică, un elogiu **poetic**, pe care artistul îl aduce **esențelor** finale ale căutărilor nesfârșite, în sculptura sa înnoitoare, a acelor „surse” secrete, pe care le-a **întrevăzut**, le-a **regăsit**, în creațiile folclorice ale tuturor popoarelor, în special, în copilăria sa – folclorul **literar, plastic-etnografic și muzical (sonor)**, a căror chintesență și finalitate, în artă și civilizație, este **Audio-vizualul** contemporan.

Brâncuși a pornit, în călătoria sa, din 1904, spre Paris, cu unul din cele 10 (zece) volume ale **PROVERBELOR ROMÂNILOR**, de Iuliu A. Zanne, publicate de Academia Română, între 1897 și 1912, cu șase ani înaintea reîntregirii Poporului Român, și noi înșine, reeditându-le, într-o „antologie esențială”, într-un monumental volum (**PROVERBELE ROMÂNILOR**, ED. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, 410 pp.), am socotit, la fel ca Petre Pandrea și V.G. Paleolog, că nu poate fi în discuție decât volumul **al patrulea: Despre om (bărbat, femeie, familie, bunici, copii etc.)**. Ducându-le în desaga, rucsacul său, de peregrin internațional, aceste **ziceri, povățuiri, maxime, precepte, idiotisme, basme și povești** din popor, sunt o amintire cardinală a lui Brâncuși, de-a lungul întregii vieții; și **o sursă literară**.

Ca pionier al modernismului, în artă, pe ur-

mele lui Paul Gauguin, Van Gogh, apoi Picasso, Brâncuși luptă, acerb, cu acel **europocentrism** occidental; și precum unii se apleacă asupra folclorului din Tahiti, Oceania, Africa, Japonia, sculptorul nostru **se re-întoarce**, acolo, în Montparnasse, la cel **românesc**, străvechi, carpatic – în speță: **folclorul plastic, etnografic**, civilizația lemnului, însă și a pietrei lucrate, cioplite de meșteri **anonimi**, într-o viziune tot atât de **unitară**, ca și limba română, prin acei stâlpi, coloane ale cerului, cerdace, spirale, păsări ale sufletului, troițe, din toate regiunile, teritoriile, pădurile, provinciile noastre, ilustrând **o ființare unitară** a poporului român, indiferent de vremi politice, ere, imperii!...

Ca întemeietor (și) al viitoarei **civilizații a ochiului (imaginii)**, Constantin Brâncuși **decriptează** limbajul **mut**, străvechi, al **altor scriituri**, decât cea a **alfabetului (și condeiului)**; a daltei și bardei meșterilor **anonimi**, în lemn și în piatră. El, **cioplitorul „în duh”**, însă și **arhitectul (creatorul)**, de sculptură **locuibilă**, sau **arhitectură sculptată** – concepe și structurează **forme noi**, al căror **sens, înțeles, cod** nu trebuie **tradus**, precum **cuvintele** (și literatura cultă, ori populară, **folclorul literar**), fiindcă **acea scriitură plastică** devine, este, ajunge înțeleasă, **dintr-o privire**, adică devine **revelatorie și universală**.

Faptul că Brâncuși a făcut **accesibil**, într-un limbaj al său, socotit, în epocă, **abstract**, acest **cod antic**, preluând sugestii și surse din folclorul plastic **românesc**, dar și cel **african** (căci „**din toată lumea, numai africanii și românii au știut să cioplească în lemn**”) este de o importanță **cardinală**, nu numai în hermeneutica sculpturii noi, brâncușiene, ci și întru cunoașterea **avangardelor** poetice și plastice ale secolului al douăzecilea.

*

O altă zonă, mai puțin explorată, în care **vedem**, însă de facto – **auzim** vibrația, armonia și înălțimea, măsura (măsurile), proporțiile, „**taina cifrei unu**”; și a „**numărului de aur**”, ca adevăruri „**ultime**”, apropiindu-ne de „**absolut**” (vedeți **aforismele: 111, 114-117**): „**proporția interioară**”, ei bine, această **zonă tainică și intraductibilă** este **MUZICA**, universul intraductibil, și el, **sonor**. S-a spus că **ritmul** ei a unit și elevat corespondența spirituală a corpului material al sculpturilor și al spațiului dintre ele, de la **Cocoși**, ale cărui zigzag-uri și unghiuri sunt „**octave**”, până la **Coloanele infinite** „**vibrante fraze, de orgă, din Johannes Bache**” ș.a.

Titlurile, ca și **conținutul** celor aproape 200 de discuri, ce au mai rămas, din peste 2000, din **Atelierul** lui Brâncuși, reprezentând **tentația și ambianța sa intelectuală**, din chiar timpul săvârșirii operelor, a repaosului etc. au fost catalogate de Doina Lemny, în albumul: „**L'Atelier Brancusi**”, seria „**La Collection**”, Ed. „**Georges Pampidou**”, Paris, 1997; la capitolul „**Archives**” – „**Livres**” – „**Disques**” (pp. 241-263). Se poate cerceta, aproape în detaliu, azi, influența **folclorului muzical (universal)**, asupra

vieții și operei lui Brâncuși, ca și aceea a unor **cărții și discuri** de carbon, dăruite de contemporani și prieteni, precum George Enescu, Béla Bartók, sau etnomuzicologii Constantin Brăiloiu și Harry Brauner, profesor al Mariei Tănase, frate al pictorului suprarealist Victor Brauner etc. Majoritatea discurilor sunt, însă, cumpărate de Brâncuși, de-a lungul deceniilor, și sunt chiar „**inscripționate**” de magazinele: „**La hoite de musique**”, str. Vaugirard, 144, și bd. Raspail, 133, Paris; ele vorbesc despre **preferințele**, chiar **obsesiile** sale; și relevându-ne o neistovită căutare a **esențelor** a ceea ce **unea** aceste **folclor-uri** ale unor popoare, sau etnicii, comunități continente, insule etc. **Arhiva muzicală Brâncuși** începe, prin urmare, cu sfera cultă: Brahms, Mozart, Stravinski, Rimsky-Korsacoff, Satie-Milhaud, Massonet; însă și cu **imnurile gregoriene**. Apoi, în ordine: folclorul **arab** („al țărilor arabe”), armean, amerindian, argentinian, brazilian, bolivian, belgian, bulgar, chinez, chilian, cubanez, elvețian, egiptean, englez, francez, ghanez, grecesc, indian, iranian și chinez, italian, iudeo-plestinian, japonez, mexican, malaezian și din Madagascar, nigerian; apoi, din Oceania, portughez, polonez și rusesc, spaniol, somalez, scoțian, scandinav, sud-african, sud-american, turcesc, unguresc, venezuelean, neo-zeelandez.

Temele (și genurile) preferate de Brâncuși sunt, prin urmare, clasicii germani; **folclorul națiunilor și comunităților**, folclorul religios: cântecele de cor **bizantine**, pe care le cântase, în tinerețe, în bisericile din țară, sau de la Paris; **imnele gregoriene**; enumerate mai sus, însă și **varieteurile, jazzul**, cântecele tradiționale, de **Crăciun și Anul Nou**, tarantela și boleroul, valsurile și jocurile populare (din România, Grecia, Alpi sau Rusia).

În sfârșit, zona **cântecelor și folclorului românesc** e încă mai extinsă și reprezentativă, începând cu spațiul său de naștere; **Taraful din Runcu** (sub direcția Societății Compozitorilor Români, imprimat la Londra). Fața I: „**Florica din căluși**”; fața II: „**Brăul și sârba din brâu**”), 1935.

Alt disc, **Chants Roumains**, înregistrat de Brăiloiu, în 1940, în Transilvania, cuprinde „**Scene nupțiale**”, „**Depart de nevastă**” (fața I), iar fața II: „**Ritualuri de Anul Nou**”, „**Capra**” și alte „**Cântece păstorești**”; imprimate de Tiberiu Alexandru, în 1940, în Transilvania, Câmpia Mureșului; disc editat de „**Musée de l'Homme, Paris. Departement „Etnologie muzicale” – „Folclore roumain**”.

Urmează **Chants roumains**, înregistrat de Constantin Brăiloiu, România, 1935; depart. de Brăila; însă și cu „**cântece oltenesti**” („**À l'Oltenienne**”), înregistrate de același specialist, în drept. Gorj, în 1937, pe fața II; editate la „**Musée de l'Homme**”.

Alt disc, „**Chants Roumains**”, e înregistrat de Constantin Brăiloiu, în 1935, în Transilvania, depart. Năsăud; iar pe fața II: **lamentații funerare**, înregistrate de Tiberiu Alexandru, în Bucovina (1937) și în zona Câmpulung (1938). ☒

Alt disc „Chants roumains”; fața I: „Brâu”, „dansuri” – înregistrat de Tiberiu Alexandru, în 1939, în Banat, depart. Caraș-Severin; și fața II: „L’Alouette” (Ciocârlia), înregistrare de Constantin Brăiloiu, în 1939 – „Fauburgs de Bucarest”, editat de „Musée de l’Homme”, Paris, „Roumanie-Folclorike”.

Nu în ultimul rând, iată un disc amintind-ne infinit mai mult de iubirea lui față de **spațiul natal**, însă și față de o femeie excepțională, cântăreața **Maria Tănase**. Este în discuție **Folklore roumain**. Fața I: „Ce frumoasă este viața”, „Doina”, „Marioară de la Gorj”, „Tot pe drum, pe drum”, „Văduva”, „Bun e vinul ghiurguliu”, „Lampa” și „Pe ulița armenească”. Fața II: „Ursitoarele”, „Cântece ardelenesti”, „Sanie cu zurgălăi”, „Ionel, Ionelule”, „Piatra, piatră de e piatră”, Ed. „Barklay. France” collection „Roumanie Folklore”.

Un alt disc important: „DANSE DE ROUMANIE”. Fața I: „Sârba”, „Brăulețul” („region d’Argeș”, „Botoșănică (brâu de șase)” („region de Botoșani”); fața II: „Perinitza”, „Hatzegana de pe Bistrița”, „Dans, câte doi”, „Frunzulita”, Ed. „Chants du Monde”, Paris, 1939.

În sfârșit: „LE LONG DU DANUBE”. Fața I: „Chansons populaires viennoise”, „Chants hongrois”, „Doina”, „Chanson de bergers”, „Alouette” (Ciocârlia). **Vivianne Touka et son Orkestre. Made in France.** (Nedatat).

Și: „MUSIQUE POPULAIRE ROUMAINE”. Fața I: „Șapte văi și-o vale adâncă”, „Hora bătrânului cobzar”, „Cântec de dragoste”, „Horă

de concert”, „Foaie verde măghiran”, „Doina Oltului”, „Hora (stacatto)”. Fața II: „Ciocârlia”, „Doina”, „Sârba”, „La cules de cucuruz”, „Gimbararele”, „Ciobănaș la oi m-aș duce” (**Cântăreții și orchestra populară și instrumentiști ai Casei de Cultură din București**; dirijor Ionel Budișteanu, editat de „Contrepoint”, France;

collection „Roumanie-Folklore”. Acest din urmă disc „de longue durée”, pare să fie editat după cel de al doilea război mondial, adică găsit și cumpărat de artist, la bătrânețe. Mai există un disc „floare rară”, în acele vremi (1956) și ultimul sigur cumpărat, înaintea morții sale, înregistrare făcută de „Disque de France” – de la un „Festival folklorique Roumanie/Hongrie”, care a câștigat „Le Grand Prix du disque”, de L’Academie du disque français (1956), la Paris, despre care nu s-a vorbit niciodată. El conține, pe fața I: „Folklore hongrois” – „Suites d’airs dypiques”. Dirijor: „Zoska Nemeth – et son orchestre tzigane, „Disque de longue durée” (Paris, 1956).

Multe discuri au dispărut, iar altele, cele de până în 1944, au fost deteriorate, casate, „raiate” (dungate), șterse, oxidate, prăfuite, încât restaurarea lor a fost, cu probabilitate, extrem de dificilă. (Deși s-ar fi putut apela la **Muzeul Discului** Academiei de Muzică, din Paris.)

Tradiția cultă, prin urmare, simfonii, cantate, opere, arii (unele interpretate chiar de prietenul său rus Chaliapin), precum și folclorul universal umpleau atmosfera noului univers artistic și estetic al lui Constantin Brăncuși. Sursele, influ-

ențele, sugestiile, preluate de sculptor, din folclorul muzical, însă și plastic-etnografic, românesc, african și ameridian, indian, indochinez, indonezian, observate de critici și istorici sunt profunde, de multe ori indecelabile, cum s-a spus; și „intraductibile” (ininterpretabile). „**Picto-Poezia**” avangardistului român Ilarie Voronca devine la Constantin Brăncuși „**Sculpto-Muzică**”. Caracterul milenar-etnografic, apoi, conține **surse** „tainice” și „esențiale”, demne de a fi ascultate, trăite, nu de a fi neapărat demne de a fi așezate în cuvinte, însă formând, ca și creația anonimă, a popoarelor și comunităților **un Tot**, după concepțiile din epocă ale lui Brăiloiu și Bartok.

Concepții despre **vechimea și tainele muzicii** (populare și religioase), găsim încă, începând cu opera **De musica**, a Sfântului Augustin. Ele au fost citate, de un V.G. Paleolog (și) cu privire la viziunea artistică înnoitoare, aparținând lui Constantin Brăncuși. „Legea”, „riturile”, „numărul”, măsura, proporțiile interioare, **ritmul** (versului epopeic și eroic – în acele infinite coloane, în **octavele Cocoșilor** (cântători) și ale **Păsărilor măiestre (vorbitoare)**, geometria formei, perfecțiunea, armonia – „**ca și aceea a unei bucăți muzicale**” (spunea artistul), golurile, spațiile, gâturile, timpii (lungi sau „**retezați**”, scurți, sacadați etc.), ai structurilor operelor; caracterul gureș (vorbitor) al sculpturilor **Spiritul lui Budha** sau **Șeful** etc. Precum și murmurul, ritmic, al apelor și vânturilor, pe malul Jiului, lângă **Masa tăcerii**; pașii (și umbletul) iubiților, trup și suflet, sub **Portalul sărutului** – rămân corespondențe ale fluxului universal și etern al **muzicii și al matematicii**. Pulsul inimii și ritmurile respirației (respirărilor); al clipirii miraculoase, neîncetate, a ochilor, din viziunile sale artistice – **ochii Pogany** și ai **Prințesei X**, jumătate maici de Bizanț, ochi văzuți în copilăria sa, pe icoane, sau troițe, la răscruci de drumuri; jumătate femei emancipate, moderne, ale noului veac; succesiunea ritmică, divină, a **clipelor**, „**ce ni s-au dat, ca să le trăim**”, numărate și mărturisite de **Poet**.

Ritmul, impus de sculptor ciocanului, bardei și daltei, au rămas pentru totdeauna, tănuite și integrate în **Operă**. Și se deschide, ca o jumătate de romb, **întrebarea**: folclorul, folclorurile (**literar, plastic-etnografic și muzical**) sunt, oare, prin transcendența lor, ca și prin geniul artiștilor, născătoare (doar) de **artă minoră**?... Cum s-a crezut?

Nicidecum! Și tocmai de aceea sculptorul Constantin Brăncuși și-a încheiat misiunea sa de **înnoitor și întemeietor**, în țara sa, cu o **Epopee**, unică și eroică, o **călătorie**, un **drum spre Dumnezeu**, care, prin acea **Coloană infinită**, ne trimite la vibranta muzică a columnelor lui Phidias; prin **Poarta Sărutului**, la ocrotirea prin **iubire și speranță a Templului (Capellei) Sixtine!**... Iar prin **Masa Tăcerii**, la pietrele de mormânt, semne ale memoriei (Familiei, Apostolilor, astrelor) zodiacelor și civilizațiilor, regăsite, încă din vechime, în **Sfânta Carte**. ■

Scriitorul între prefixe

Lazăr Popescu

Această intervenție care propune o abordare a lui Marin Sorescu, a unui Marin Sorescu situat între neo și post (modernism) nu are cum să fie, cel puțin din punctul meu de vedere, lipsită de interes. Căci există într-adevăr ceva *post*, vreau să spun *postmodern* în atitudinea autorului, dar și în scriitura lui. Iată, așadar: „Am zărit lumină pe pământ./Și m-am născut și eu/Să văd ce mai faceți./Sănătoși? Voinici?/Cum o mai duceți cu fericirea?/Mulțumesc, nu-mi răspundeți./Nu am timp de răspunsuri./Abia dacă am timp să pun întrebări./Dar îmi place aici./E cald, e frumos./Și atâta lumină încât/Crește iarba./Iar fata aceea, iată./Se uită la mine cu sufletul.../Nu, dragă, nu te deranja să mă iubești./O cafea neagră voi servi, totuși./Din mâna ta./Îmi place că tu știi s-o faci/Amară” (*Am zărit lumină...*). E parcă, totuși, în aceste versuri sentimentul unei saturații ontologice; s-ar părea că pentru existență nu mai sunt locuri, sau sunt destul de puține... Încât ești – derridean (*ergo* postmodern!) vorbind – un *suplement*, un *pharmakon*, un nimic stânjenitor în ciuda faptului că „e cald, e frumos” și „crește iarba”... Presat de timp, căci nu ai timp de răspunsuri. În ciuda umorului, neștirbit jucăuș. În ciuda absenței răspunsurilor. E aici ceva dintr-o atitudine de filosof postmodern, de Peter Sloterdijk parcă, de om care știe că vremurile sunt cinice. Orice filosofie sfârșește în literatură, observa Richard Rorty. Mai ales când e conștientă de atingerea unui prag, așa cum consideră același Sloterdijk: „De un secol, filosofia ar vrea să moară și nu poate. Și asta pentru că nu și-a împlinit încă misiunea. Despărțirea se târăgânează chinuitor. În loc să eșueze în ipostaza unui insipid aparat administrativ al gândirii, filosofia experimentează o strălucitoare agonie, în care își amintește de cele nespuse în vremurile în care se afla încă în puteri. Față în față cu sfârșitul, ea se arată onestă și dorește să ne transmită fiecare din ultimele ei secrete. Ne mărturisește: marile teme nu au fost altceva decât pretexte, jumătăți de adevăr. Toate aceste zadarnice avântări la mari înălțimi – dumnezeu, universul, teoria, practica, subiectul, obiectul, corpul, sufletul, simțurile, nimicul – nu există. Sunt doar substantive pentru cei tineri, pentru profesori, pentru clerici și sociologi¹. Lucrurile – mi se pare că stau cam la fel și în privința poeziei. A celei moderne, în special cea reflexivă din accepțiunea conferită de Gheorghe Crăciun în *Aisbergul poeziei moderne*, carte în care autorul, justificat după părerea mea, manifestă o maximă prudentă în privința sintagmei *poezie postmodernă* canonizată (totuși!) de frumoasele manuale de literatură română pentru liceu... E insuficient, cred, să raportezi postmodernismul poetic (?) doar la ironie, intertextualitate și atitudine mai îngăduitoare față de tradiție... Greu de spus ce e acea poezie postmodernă în literatura română pentru că nu există un postmodernism pur ci, așa cum chiar Cărtărescu recunoștea, o coexistență modernism – postmodernism. Resimțită și la

– iată! – neomodernistul Marin Sorescu. Spuneam că și la nivel de atitudine. Să-l urmărim în finalul poeziei de mai înainte: „Iar fata aceea, iată./Se uită la mine cu sufletul.../Nu, dragă, nu te deranja să mă iubești/O cafea neagră voi servi, totuși./Din mâna ta./Îmi place că tu știi s-o faci/Amară”. Aș apropia atitudinea și tonalitatea acestor versuri de atitudinea unui filosof postmodern. A lui Paul Feyerabend, de pildă, care – în parafrază – ar fi putut să se considere „singur printre filosofi”. Și nu fără motiv: „A fost dadaistul printre filosofii secolului XX și îi plăcea să provoace prin remarcii șocante: în fața colegilor săi de breaslă filosofică, a ținut în 1972 o conferință cu titlul: „Teoria științei – o formă încă necercetată de nebunie”. Propria autobiografie și-a intitulat-o ironic „Pierdere de vreme” (1995). Dar Feyerabend n-a fost un clown al filosofiei, ci un expert exclus de colegii săi din domeniul filosofiei științei și naturii. Acest vagabond filosofic originar din Viena a studiat cu părintele teoriei moderne a științei și fondator al *raționalismului critic*, Karl Popper². Și urmează acum pasajul pe care-l putem numi *atitudinal*: „Nu a ascuns însă niciodată că femeile frumoase, filmele și literatura îl atrăgeau mai mult decât filosofia academică³. Ce spune poetul? El spune: „O cafea neagră voi servi, totuși./Din mâna ta./Îmi place că tu știi s-o faci/Amară”. În bună linie derrideană (*ergo postmodernă*) se estompează, dacă nu chiar se șterg, diferențele dintre literatură și filosofie, în profitul unei textualități generalizate... Chiar dacă, neomodernist în datele generale, poetul nu pare întotdeauna atât de aproape de gânditorii antiesențialisti sau antifundaționiști, căutând încă acel *temei (grund)*: „Eu n-am văzut niciodată/Portretul lui Hegel/Mi-a lipsit momentan/De pe toate cărțile./Am auzit însă că există/La un anticariat./Nu prea departe de-aici./O fotografie de-a lui, înfățișându-l/În clipa când trece/Peste toate sistemele filozofice./Ca viermele de mătase/Pe frunzele de dud” (*Caut portretul lui Hegel*).

Acest antiesențialism, spune Rorty, avea uneori (și are!) aspecte pesimiste și e numit postmodernism: „Acest pesimism, care uneori se numește pe sine «postmodernism», a dat naștere convingerii că speranțele într-o mai mare libertate și egalitate, care marchează istoria recentă a Occidentului sunt, într-un fel sau altul, profund înșelătoare. Încercările «postmoderniste» de a încapsula și rezuma Occidentul au făcut din ce în ce mai tentantă comparația Occidentului ca totalitate cu restul lumii ca totalitate. Astfel de încercări permit utilizarea sintagmei «modurile de gândire răsăritene sau nonvestice» pentru a desemna o forță izbăvitoare misterioasă, ceva ce mai poate oferi încă speranțe⁴.

Punctul de atac al postmodernismului la adresa modernității este dat, așa cum observa Jean François Lyotard, de neîncrederea în metanarațiunii: „Simplificând la maximum, considerăm ca «postmodernă» neîncrederea în metapovestiri. Aceasta este fără îndoială un efect al progresului științelor, dar acest progres o presupune la rândul său. Căderii în desuetudine a dispozitivului metanarativ de legitimare îi corespunde mai ales criza filosofiei metafizice și cea a instituției universitare care depindea de ea. Funcția narativă își pierde funcții, marele erou, marile primejdii, marile aventuri și marele scop. Ea se dispersează într-o puzderie de elemente lingvistice narative, dar și denotative, prescriptive, descriptive etc.; fiecare purtând cu sine valențe pragmatice sui generis. Fiecare dintre noi trăiește la răscrucea unor astfel de elemente. Noi nu formăm combinații lingvistice stabile în mod necesar, iar proprietățile celor pe care le formăm nu sunt cu necesitate comunicabile. Astfel, societatea de mâine este caracterizată mai puțin printr-o antropologie newtoniană (ca structuralismul sau teoria sistemelor), cât printr-o pragmatică a particulelor lingvistice. Există

numeroase jocuri de limbaj diferite, datorită eterogenității elementelor. Ele nu lasă loc decât unei instituiri parcelare, adică unui determinism local⁵. Există neîndoios, în cazul lui Marin Sorescu (și nu numai al său), o tentație a metanarațiunii în versuri; mai ales când vine vorba de istoria națională. De ceea ce un Guy Scarpetta numea *dispozitivul ideologic al înrădăcinării*. Unul moderat în acest caz: „Mircea cel Bătrân îmbrăcat în zale./Alexandru cel Bun îmbrăcat în zale./Ștefan cel Mare îmbrăcat în zale./Mihai Viteazul îmbrăcat în zale./Ion Vodă cel Cumplit îmbrăcat în zale./Și aici, în Oltenia, Tudor Vladimirescu/Primenit și el cu zale/Peste cămașa morții”. Iată însă că tocmai strofa următoare subminează – sorescian, cum altfel? – orice tendință de exagerare în sensul mai sus amintit. Tocmai prin aspectul atitudinal: „Mie-mi vine să mă așez pe genunchii lor/Și să-i trag de mustăți/Și să-i întreb, de ce sunt toți/Îmbrăcați în zale?/Și unde tot pleacă în fiecare dimineață/Și de ce nu mai stau pe-acasă./Să se bărbierescă mai des./Că, uite, bărbile lor/Mă zgârie/Când mi-alint de ele sufletul”. Lucrând adesea în maniera-i caracteristică, prelucrând materialul lingvistic, poetul dispune de suficientă luciditate și lipsa de iluzii pare a-l însoți în bună parte. Ca în acest pasaj antologic – aș zice – extras din Guy Scarpetta: „Un scriitor ar trebui să știe că este mereu singur, fără rădăcini și fără familie, și că singura tradiție care poate conta pentru el este cea care îi permite să treacă mai departe: nu «dincolo» de limbă (alt miraj regresiv), ci în ea și împotriva ei, într-o strategie de înfruntare, de înșelătorie și de deviere. Căci, pe de o parte, nu există limbă (și teritoriu) decât a Stăpânului; pe de alta, a scrie înseamnă a deveni minoritarul oricărei minorități, răzvrătit împotriva tuturor unisonurilor, chiar împotriva celor ale «diferențelor» și «particularităților». Nu ne putem de altfel nici plânge, nici fâli: este absolut inevitabil și în același timp foarte vesel. Ar trebui mai degrabă să acceptăm că există în această singurătate o curioasă cultură tăcută despre iluzia comunitară⁶. Minoritar al minorității, Sorescu se știa a fi singur printre poeți... Trăind adesea – prin ștergerea diferențelor poate dintre poezie și filosofie – sentimentul heideggerian al amurgului, într-o derrideană textualitate generalizată: „Începe să fie târziu/În mine. Uite, s-a făcut întuneric/În mâna dreaptă/Și-n salcâmul din fața casei” (*Târziu*). Neuitând nici să adreseze – ca și Bacovia în timpul său – îndemnuri semenilor: „Mai aruncați niște vreascuri/În soare./Am auzit c-o să se stingă/Peste câteva miliarde/De ani” (*Focul sacru*).

NOTE

1. Peter Sloterdijk, *Critica rațiunii cinice*, Vol. I. Traducere de Tinu Părvulescu, Polirom, 2000, p.5.

2. Robert Zimmer, *Filosofia. De la Iluminism până astăzi*. Traducere: Filotheia Bogoiu, Editura All Educational, 2003, pp.117-118.

3. *Ibidem*, p.118.

4. Richard Rorty, *Pragmatism și filosofie post – nietzscheană. Eseuri filosofice 2*. Traducere de Mihaela Căbulea, Editura Univers, București, 2000, pp.113-114.

5. Jean – François Lyotard, *Condiția postmodernă*. Traducere și prefață de Ciprian Mihali, Editura Babel, București, 1993, pp.15-16.

6. Guy Scarpetta, *Elogiu cosmopolitismului*. Traducere de Petruța Spănu, Polirom, Iași, 1997, p.20.

Arici

Între zâmbet și lacrimă

Paula Romanescu

Gheorghe Păun – academicianul matematician de stirpe rară, creatorul unui model de calcul inspirat din biologia celulei, model, care, neavând nume, a trebuit să-l „împrumute” pe cel al inventatorului său – este cel mai citat informatician român (că, de citit, nu-i chiar la îndemâna oricui) rămânând în același timp un poet cu lira strunită între zâmbet și lacrimă, un arlechin pentru care haina cuvintelor se dovedește prea strâmtă pentru abia strunitul tumult al unor trăiri de o dezarmantă sfâșiere când „Nu credeam să-nvăț...” încetează să mai fie doar un vers tulburător de odă eminesciană și devine taină din „a cunoaște”. Volumul de poezie „De-a viața” – Ed. Tiparg, Pitești, 2009, este / pare o spovedanie de învingător... învins și totuși fascinat de jocul (!) de-a viața, de-a toate spaimele, în lumea ca o savană în care totul nu-i decât vânare de vânt.

Ilustrația copertii este semnată de Adina Romanescu, Arlechinul albastru concentrând în cutele hlamidei / sau disimulând întreg amarul de pe chipul surprins „cu garda jos” și inutil sulemenit. Iată câteva poeme selectate pentru cititorii revistei „Caietele Columna” din amintitul volum.

Fluturile

Chiromanție

Citește-mi, ursuzo, în palmă, dar taci,
Nu-mi spune ce vezi printre cute,
De-i rău sau e bine, la fel te prefaci,
Zi-mi totul din ochi, pe tăcute.

Mi-e teamă de tine, de palmă la fel,
Port semne vitale, orbește.
Am frică de semnul ce poate fi țel,
De palma ce ție-ți vorbește.

Apleacă-ți și pleopa, nu vreau să te văd,
Sunt umbre curgând pe pupilă,
O mie de riduri îmi zic de prăpăd
Și-o mie de riduri de milă.

Mai bine cocoașa îndreaptă-ți acum
Și pumnul închide-mi, alene,
Privește-ntr-o doară spre poartă și drum,
Cu lacrima proaspătă-n gene.

De-a piața

Tarabe și muzici, lumea-i o piață,
Bulendre grămadă, cu prețul redus,
Client-precupeț, aceeași piață
Și totu-i de-a gata, și totul e spus.

Prin zarzavaturi, paftale regale,
Hoți de sacoșă, priviri pofcioase,
Cărți aurite cu filele goale,
Vechi uniforme cu tresese scoase.

Scaune, perii, șalvari, gramfoane,
Toate-ncercate și toate cârpite,
Cor fără dascăl, taraf cu fasoane,
Întrecere-n chiot, voci ruginite.

Pe mese zincate cad creșterii,
Ca scoica din praf răspunde orașul,
Dansuri pe sârmă imită circarii

Poeme de Gheorghe Păun

Și doamna-n gri cu coasa și fârașul.

Miroase a sulf, ca-n cuibul de molii,
Zavera se-nalță ciclopic pe sus,
Extazul pietar măsură-i a bolii
Și totu-i de-a gata, și totul e spus.

Lui Chronos, fiu și frate

Lui Chronos fiu, deci pregătit ca hrană,
Mă resemnez, deși-ncărcat de-ambiiții,
Și mă strecur timid printre solstiții,
Cu ceasurile scormonind în rană.
Din funigei mi-am întocmit coroană,
Împușinat de-a toamnei premoniții.

Eu însumi Chronos, mă prânzesc tenace,
Cheltuitor ca un nabab de ore,
Înduminicându-mă pe căi minore,
Deși simt venele mustind de ace
Și roți dințate răd de sub capace,
Ard file-n calendare, incolor.

Cocoși de munte mi-au murit în sânge,
Cântând cu ochii închiși – abandonaiții!
Și au căzut sub stâlpi de constelații.
Printre comete geaba luna plânge,
Cântecu-i rupt iar Chronos pâinea frânge,
Eu torn în cupe – și prânzim ca frații.

Spre mâine

Lui Cătălin Mamali

Toarnă, Khayyam, e cald afară,
Se spune chiar că-i primăvară,
Vin din belșug și dansatoare
Arzând în zbucium de dairale.
Cum va fi mâine?
Nu știu
Și nu întreb...

Amicii-ndeamnă spre ulcele
Și bat cu talpa în podele
În tactul muzicii păgâne,
Spre sprâncenatele cadâne.

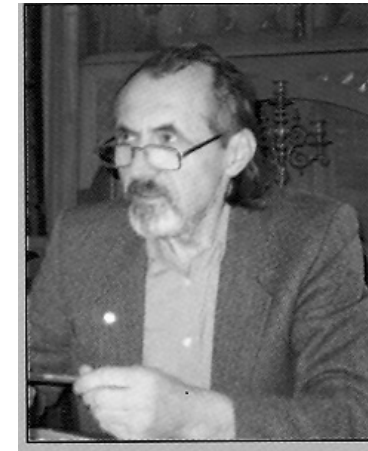
Cum va fi mâine?
Nu știu
Și nu întreb...

Toarnă, Khayyam, și bea cu mine,
De-un rubaiat dacă îți vine,
Îneacă-l în licoarea vie
Și taci, c-aici e sindrofie.

Cum va fi mâine?
Nu știu
Și nu întreb...

Cheamă la masă o codană,
Dă-i să preguste din stacană,
Ciupește-i șoldul – cum se face,
Apoi trimite-o să ne joace.

Cum va fi mâine?
Nu știu
Și nu întreb...

Oraș bețiv

Orașul s-a închis în baruri
Prin care mișună fantome,
Se-aude zornăit de zaruri,
Din vin bătrân plutesc arome.

Înoată-n geamuri siluete
Ce-ncearcă lănced să danseze,
Toate mișcările-s încete,
Puține chipuri mai sunt treze.

O ambulanță trece-agale
Chemată de-un crâșmar isteric,
Pe trotuare, lămpi banale,
Parcă scâncesc în întuneric.

E un sfârșit de veac lunatic,
Când lumea prinsă în beție,
Cu glas împleticit, molatic,
Înjură veacul ce-o să vie.

Dar pân-atunci, peste tejghele
Se-aruncă într-o doară zaruri,
Pe-afară zburdă cucuvele,
Și pământeni mor în baruri.

Vânare de vânt

Prins în bulboaca agrestă,
Zbor prin atomii ce sunt
Cu încântare pedestră,
Uitând că în piesa terestră
E totul vânare de vânt.

Saltul se rupe, din norme
Ce aripa trag spre pământ,
Umbrele-s cinice forme –
De plumb ghiulele enorme –
Și totu-i vânare de vânt.

În căutarea comorii,
Vreau noimă să prind în cuvânt,
Dar surzi se prefac spectatorii,
Mor sasisiți oratorii
Și totu-i vânare de vânt.

Prizonier în dorință,
Mă urc la balcon ca să cânt:
Refrenul nu-i cu putință,
Și totu-i vânare de vânt.

POEME

Ioan Țepelea

Cutreierat de ape

E o zi încolăcită de nesfârșire / această viață
cu cerul atât de aproape cu golul și plinul
încremenite pe gura fântâni. Oasele mele
încă mă împing în miezul lucrurilor / în partea
care pare că nu se mai termină

Dar / vorba unui prieten de la o revistă
internaționalistă
Minciuna e singura versiune care încântă haita
ființelor
masturbate cu alcooluri și fără o biografie precisă

Cutreierat de ape ca o chestiune de etică
de luni până luni / fără sâmbătă și fără duminică
jocul continuă secolul asfințește carnea mea tremură
înte DA și NU (fișă personală!)

Pastel

Cerul fardat cu idei / cu simfonii
care bat câmpiile cosmice. Veacuri esențiale
au intrat pe drumul de țară / printre bețiile ierbii
la mine în sat...

E o dulce lumină care mă lovește-n retină
un bob de sudoare care mi se aruncă în palmă

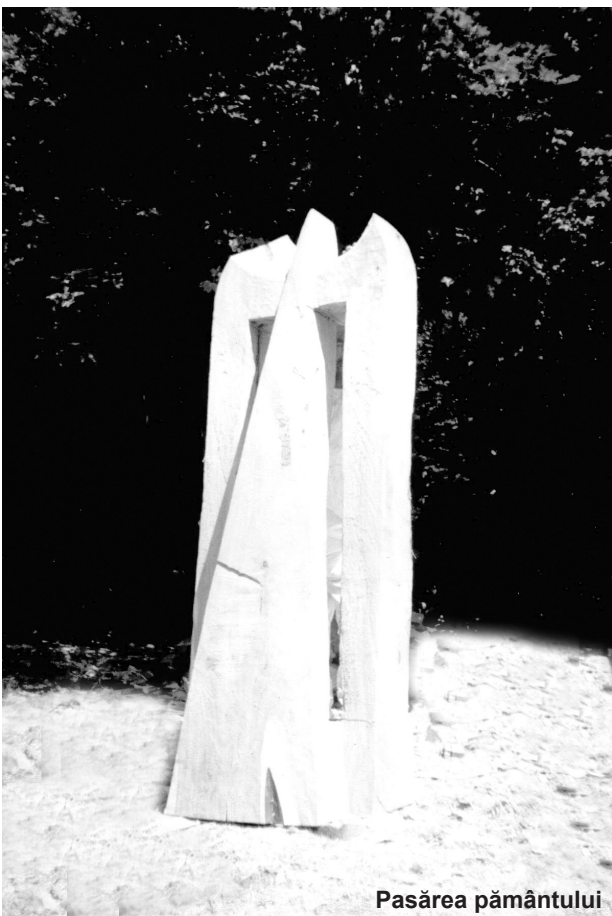
Pacea luminii / pacea cuvintelor și necuvintelor
șarpele meu carele mă zbuțuie carele mă înnoadă

Trăiesc acum o inexistență. Pun bandaj
pe locul gol de pe prispă!

Arderi de tot

În Grecia simțurilor noastre
s-a așternut o tăcere prelungă
zeii și-au ars tainele / în arderi de tot
grădinile frunzele ne strigă pe nume
la geamul universal...

În Grecia simțurilor noastre
de bună voie / se întâmplă lucruri cumplite

Păsărea pământului

Încet încet memoria oaselor restrânge
pleznește poemul / începe o vânătoare de vise!...

Răsucire

După un vechi ritual mă răsucesc
între cuvinte / între astăzi și mâine
tot mai pierdut trupul meu se întrezare
scufundat în cenușa umbrelor arse...

Cântece asurzite de-atâta uitare
o mișcare prevestitoare a anotimpului
un abis al memoriei... Pereții vieții
deveniți țesuturi de glorie ai singurății
în insomnia perpetuă

După un vechi ritual mă răsucesc
în mine însumi ca-ntr-o sămânță posibilă
a începutului...

Cosmogonie

mă simt aproape de talpa primă
a zilelor și-a nopților neîntoarse
în întunericul matricial / pe urmele Zeului
colindărilor înmulțitor cu alți zei...
mă simt aproape de larvele sentimentelor
într-o caleașcă a devoțiunii primare
în firea lucrurilor neîncepute încă
nepornite în bezna cuprinderii...

Mă simt aproape de apele pline
care tot urcă/ urcă în sufletul meu
Mă simt aproape de muntele Ararat!

Iov

Mă-ntreb care din amintiri ar putea fi
cea mai adevărată / în lumea asta orice
devine posibil dar nu știu încă dacă
orice amintire poate fi și-adevărată...
E un punct de vedere numai / o obsesie
lângă o cană cu vin / o posibilitate
de demult căutată. Până la urmă chiar
o formă de bun-simț lângă acele Aufhebunger

Intuiesc în străfunduri până la revelație
o amintire neobișnuită / un bun simț-paradox
O suferință însingurată în trup / un trup nesfârșit
Iov...

Ioan mă strigă

Locuiesc într-o viață mai mult noptatecă
colț la colț cu păianjenul care mă judecă
care-și face mendrele până în zori. Atunci
obosit de galeriile visului de pălpăirile jocului
din priviri
de mârâiala nesomnului meu facem pace:
Eu primul cedez. Apoi el... Ne împărțim orele
rămase
de o parte și de alta a poemului care trece
dintr-o mână într-alta!

Pe scurt: Ioan – mă strigă! După care ascult
o mulțime de grozăvii! Pălăria mea nouă
îmi cade pe ochi. Pălăria mea lipsă așîșderea!
Tata îmi spusese și el cum că moartea
e cel mai lung val!...

Umblu într-un poem nou

Viața noastră s-a complicat / s-a
desfăcut în bucăți / jumătăți din
jumătăți / sferturi din sferturi
Ce mai? Inimile și ele
într-o panică generală / le tremură dinții
li se subțiază coaja
le piere cheful de-a mai iubi

Doamne
unde-mi sunt simțurile
unde-mi sunt mulțumirile
și cine mi-a furat aripile (?)

Timpul meu prelungit / vuietul lui
clipocină / cosmosul / forța lui cinică
apărându-ne
le coeur a ses raissons...

Viața noastră s-a complicat. Inutilă
orice întoarcere. Orice etichetă... Orice...

Lenea

Grea parte din noi / ne amputează
virtuțile subiective. Ne vindecă de
elogii / ne sfârtecă / ne linșează / ne blestemă
ne mutilează...
Activă / o gafă a sufletului
o nonșalanță
o dezinvoltură. Oportunism veridic / dezinteresat
suspendare a judecăților dogmă a firii
lenea din noi ne aseamănă / ne indignă
și ne supune...

Rafinamente

Prieteni mei au amorțit în delir
reconsiderându-se / în disprețul batjocurii
moartea viața geniul rafinamentul – teme majore
pretenții / mofturi estetice...
Starea de nesiguranță / starea aleatoare /
snobismul mișcării / încrâncenarea. La antipod
Nietzsche proclamând admirația pentru Bizet!

În esență: o groapă comună / noaptea
cu rafinamentele ei / cu principiile ei
cu singurătatea fără de care noi
n-am mai fi / n-am fi cum suntem
cum putem fi. Iarba adâncurilor / apocaliptica stare /
Oceanul foșnind / fierberea lui
sub greutatea iubirii...
Rafinement!

Chipul tău Martha

Când ni se vor opri ceasurile
Când marea va pătrunde adânc
hăurile asurzitoare ale conștiinței
pe o muzică de dante / către sfârșitul
începutului bandajat cu atâtea nimicuri
numai atunci rana cea vie a însuflețirii
care ne-a dat / numai atunci rana eternă în
măsurile căreia fulgurăm / numai atunci va tresării
semnalându-ne...
Printre arbori imenși în calea apelor repezi împietrite
noi și limbajele noastre ca un gard viu / plantat
de nesfârșitele mâini ale mileniului
de o parte mozartiană a timpului scurs în urma
cocorilor...

Când ni se vor opri ceasurile / la geamul strigării
va sta numai chipul tău Martha!

Reflecții asupra esteticii HAIKU-ului

I.D. Sicore

- HAIKU-ul s-a format ca poem matur prin Matsuo BASHO – 1644 – 1654 = 50 de ani, care îl ridică la o adevărată culme estetică, aducându-l la nivelul valorilor universale. Cotitura spre această culme o face cu poemul: „pe ramul uscat/un corb/toamna pe-nserat”. Traducerea din limba engleză, ar fi cam așa:

creangă – uscată
corbul – deasupra
seară, toamnă...

Într-adevăr tulburătoare cuvinte, venite într-o clipă de liniște când ochiul observă un colț de natură la o vârstă din toamna vieții ce te apasă. La fel, într-un frumos haiku, Basho își definește estetic crezul său de pelerin împătimit: „fără de casă/între cer și pământ/doi călători”, care vrea să însemne: fără de casă, rătăcesc, însoțit de Dumnezeu. Acest crez de pelerin împătimit, Basho îl recunoaște japonezilor înaintași: Gogi, Saigyō, iar printre chinezi venera pe Li Po și Tu Fu.

Referitor la efemeritatea lumii, Matsuo Basho scrie undeva în jurnalul lăsat posterității: „Și cu toate că lumea aceasta efemeră nu-i decât o iluzie, nu puteam să mă despart de ea și am lăcrimat”.

La modul liric, această însemnare poetul o redă astfel:

„primăvara fuge
o pasăre plânge –
și-s lacrimi și-n ochii peștilor”

Cu privire la modul de inspirație se mai poate cita cu titlu de exemplu și o altă împrejurare: Vizitând templul Tada unde erau depuse osemintele viteazului Sanemorii (1.111 – 1183), Basho scrie acest haiku: „ce jalnic-/sub coif/țârâie un greier”.

Pe patul de moarte Matsuo Basho va scrie acest ultim și mișcător haiku:

bolnav într-o drumetie
visurile mele colindă
o paragină.

Referitor la poemul ce i-a consacrat stilul, Basho cu puțin timp înainte de a muri zicea: „Cu acest poem am construit propriul meu stil. După aceea am scris mii de haiku-uri, dar toate în această stare de spirit”. Deci și Basho, precum oricare din marii creatori ai omenirii, ajunși la stilul ce-i definește originalitatea, de aci încolo nu vor reuși decât să se repete...

Poemul ce l-a consacrat – reține stimate cititor – a fost un fapt banal, precum se întâmplase și cu contemporanul său Isaak Newton, care, văzând într-un răgaz de relaxare căderea unui măr, i-a inspirat studiul atracției universale și, respectiv, mecanica ce-l definește matematic. Basho a înregistrat un asemenea reviriment privind – atenție! – la saltul unei broaște într-un lac, rezultând cunoscutul poem haiku asupra căruia critica de specialitate a consacrat tone de hârtie:

„Vechea băltoacă –
o broască sare plonjând:
zgomotul apei”

Definind forma clasică a haiku-ului și afirmându-l în universalitate, după Basho toți care au dovedit interes pentru poezia japoneză, l-au considerat drept cel mai mare dintre maeștrii haiku, fiind supranumit de poporul nipon „Sfântul haiku-ului”. Deoarece el s-a dovedit a fi nu numai un mare poet, ci și un gânditor original și profund, care a elaborat și fundamentat tezele și elementele estetice ale haiku-ului.

De altfel, Basho a definit calitățile unui bun haiku, spunând că un astfel de haiku trebuie „să unească eternitatea cu un eveniment, un accident subit și limitat în timp, adesea un fapt banal, precum țipătul unei păsări ori saltul în apă al unei broaște”. Și mai departe: „Versul nu trebuie să scânteieze de o strălucire prea vie. El trebuie să fie acoperit natural și discret de o tentă asemănătoare patimii anilor, preferată de artiști și maeștri ceremoniei ceaiului. Nuanțele unei idei trebuiesc arcuite cu finețe pe suflet”...

Jurnalul unui cabotin” de George Drăghescu, sau Dincolo de joc

Petru Birău

George Drăghescu nu este doar cunoscutul actor de la Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu” din Târgu Jiu, ci este și un apreciat poet, prezent deseori cu creațiile sale în revista „Caietele Columna” și alte reviste literare, dar și în volume precum: „Infern de cuvinte” (Editura „Spicon”, Târgu-Jiu, 1992), „Hai c-un vis” (Editura „Ager”, Târgu-Jiu, 1997), „Rouă de seară” (Editura „Ager” Târgu-Jiu, 1998), versurile sale relevând un spirit elevat, ce investighează în profunzime trăirile dramatice ale ființei umane, manifestate în cuget (conștient) sau în subconștient, dincolo de rolul primit, sau asumat odată cu viața.

Unul dintre cele mai importante volume publicate de George Drăghescu până acum este însă „Jurnalul unui cabotin” (Editura „Limes”, Cluj-Napoca, 2005). Scrierile din acest volum, restrâns precum o plachetă și condensat ca un compendiu, sunt notații aparent fugare, observații ce par lapidare, replici scoase parcă la întâmplare dintr-o piesă de teatru: „Cum se împacă poezia cu teatrul?” - m-a întrebat un matematician. „Cum să se împacă? i-am răspuns - „Cum se împacă cifra unu cu cifra doi.” (pag. 12)

La o analiză mai atentă, se vede însă că au fost luate de pe scena vieții, din cele mai tainice unghere ale ei, în care se frământă emoțiile, unde predomină neliniștea momentului dinaintea intrării în scenă, în care suflul ascuns urmărește atent fiecare cuvânt, unde autenticitatea se luptă pentru o cauză dinainte pierdută: „Pentru a zbura la înălțime, vulturul nu are nevoie de licență”. (pag.31)

Abordate într-un registru transmodern, cele 191 de cugetări cuprinse în cartea intitulată atât de subtil „Jurnalul unui cabotin”, sunt tot atâtea transversalii, incizate de rațiunea autorului în universul spiritualității umane, prin care sunt dezvoltate de „ochiul minții” dramatice imagini ale convulsiilor imanentului, ale zadarnicelor zbatere ale autenticității, peste care zi de zi, la fiecare intrare în scenă, tragem forțat cagula aparențelor (de care ne agățăm), masca de cabotini, pentru un rol atât de meschin, dintr-o arie a pierzării: „Nu te ridică prin păcat că n-o să te vezi niciodată!” (pag. 54)

În partea a doua a cărții George Drăghescu publică șapte piese de teatru foarte scurte, care vin în completarea jurnalului, aducând în scenă viziunea sa transconceptualistă asupra menirii omului în univers: Personajele: „Reporterul și Îngerul (în emisie)

Reporterul: Îngerule, îmi acorzi trei minute de respirație?

Îngerul: Cu plăcere.

Reporterul: Cum ai ajuns înger?

Îngerul:!?

Reporterul: Ce face un înger pentru semenul său?

Îngerul: Zboară deasupra ochiului minții.

Reporterul: Și dacă nu are ochiul minții?

Îngerul: Un om fără ochiul minții e ca universul fără zenit... (defecțiune tehnică). – Cortina - “ („Interviu”, pag.76)

Beneficiind de o prefață intitulată „Adevărul ființei” scrisă de Gheorghe Grigurcu și de ilustrațiile valorosului artist plastic Florin Isuf, care o îmbogățesc în mod concordant, cartea „Jurnalul unui cabotin” este o piesă de referință în creația lui George Drăghescu.

Gânduri de cititor

Vasile Ponea

Dacă Leonard Berstein lansase o bucată muzicală, specifică și foarte colorată, intitulată „Povestiri din cartierul de Vest”, iată că și compatriotul nostru, poetul Ion Maria, lansează pe piață într-o incantație poetică volumul „Povestiri din cartierul de Est”, fără a încerca o parodie, ci pur și simplu pentru a-și prezenta, parcă cu inocență, neliniștea și exaltarea sufletească dintr-un anumit episod din viață.

Motto-ul, ales din Oscar Wilde, „Suntem cu toții în mocirlă, dar unii dintre noi privesc spre stele”, prefațează cum nu se putea mai plastic conținutul cărții.

Poetul Ion Maria își exprimă deschis simțământul de apartenență la un dat, de necesitate întru sine, în poemul „Unde trăiesc”. Este un cuget neliniștit căci altfel nu v-ar fi urmărit și nu v-ar fi propus: /urmăriți-vă atent /vecinii/ poate și ei/ noaptea / se transformă / în câini / ori pisici/ așa cum se întâmplă / în orice carti-

er.../. Remarcă două antiteze care se conjugă cu îndărătnicie – urâtul și frumosul – Mușcătura dinspre cer arată împrișinatului că noi suntem gunoaiele, care totuși iubim muzica, dar rămânem nevindecați. Facerea lumii, intuiește poetul, nu a fost terminată – necesită și a opta zi – ziua gunoaielor **morale**- testul suprem pentru noi. Autorul este convins că poetul este un îndrituit. Deși știm ce-a însemnat Noe pentru omenire, în poemul „Metanoia”, poetul ne transferă să găsim liniștea în cer. În mijlocul omenirii îngunoiate există totuși poezia, pe care inconștient o iubim, dar o trădăm imediat de dragul **nimănui**. Pierderea identității este un fapt împlinit – poate asta s-a dorit – căci nimeni nu a dezmințit. Și totuși sufletul omului, cu puțină șansă, va fâlfâi plâpând în mijlocul acestor copii ai lumii – nu tocmai copii – dar având în vedere că iubirea are sfințenia ei, (cu toate tarele ei), putem fi nivelați de un vis de fraternitate întru Domnul.

Autorul relevă în poemul „Un om întreg” că pentru societatea de azi un om **întreg** e foarte complicat și de neînțeles – dar e o realitate încă existentă - Poetul își împrumută aripile lui să zboare nefericirii, umeziți de lacrimile Dumnezeului cel blând. El încă este un ascet în chilia căruia poezia se sinucide în ordine și cu multă măsură (vezi poemul „Aici”).

În cartierul său poetul parcă ar fi la margine de lume și doar mirosul de cafea și copacii răzleți îl mai remarcă, pentru că permanent există o oră a sfinților („Ora”). O gingășie fierbinte se desprinde din poemul „Scriu pentru oameni și câini” – „Traiul în sine e o poezie”. Poetul pare a fi aisbergul care prin forța sa dorește să nu trezească poemul alcătuit din cuvintele primordiale – în poemul „Avertisment”.

Politica, deși n-ar trebui, se află la cheremul orișicui, iar îngerii se joacă fericiti cu maidanezii; deci există liniște și împăcare printre animale, dar mai puțin între oameni.

„Concertul” și „La zidul plângerii” sunt poemele care statuează că sărăcia generalizată e sub toate partidele și nu e valabilă doar pentru poeți, care au fost și sunt prezenți la zidul plângerii, și-au acceptat destinul și-n nopțile cu lună și fără bariere recită poeme frumoase.

Privind strada lui de sus, rânced încărcată, îl inundă o tristețe cu „peceți de tăcere” și se racordează cu a celorlalți colocitari ai cartierului. În timp ce omul rău își acoperă fără rost urechile, deoarece poezia tot va străbate conștiința și îl va ajuta în drumul său către cer. Autorul e de părere că frământările zilnice din cotidian vor readuce oamenii la credință și vor deveni o lume vie, frumoasă și bună, locuind fie în castele medievale, fie în catacombe.

Oamenii tac molipsitor, semnificativ, cu multe înțelesuri si-atunci **de unde lumină pe latura mea?!**, și chiar când scrie își duce crucea îndoliată, cu demnitate; în blocul său care este o colivie închisă plină de suflete. Autorul dorește ca măcar cuvintele scrise să-l elibereze pe poet de teama înconjurătoare, iar Dumnezeu să nu mai doarmă trist în cartierul său și asta numai pentru că mai sunt flori ce reușesc să crească asemenea unor îngeri luptători ce au la bază Sfânta Cruce cu ajutorul căreia îl caută pe Dumnezeu iubitorul, de care ne-am îndepărtat. Totul și toate se împart de o parte și de cealaltă, adică oameni buni și oameni răi, iar poetul este răul necesar, care aduce un dram de sfințenie. Totuși în cartier întâlnești și ochi blânzi plini de bunătate și încrezători, ochi de copil, care încă nu cunosc răul, iar poetul îi prinde între coperte, nădăjduind ca ediliile comunității **sa conecteze toți îngerii din cartier** și prin lumina lor cartierul să se poată **vedea cu ochiul liber din lună** și să se ridice la cer fără discriminare.

Către finalul cărții poetul se întreabă dacă suntem în măsură să ne purificăm și să găsim **shambala** din noi, căci ne-am pierdut visele în bălăriile răutăților, iar iarba curată o mai observă și se joacă în ea **doar copiii cu Dumnezeu**. **Noi creștem mai departe cu inima de sticlă ce ne locuiește** insensibilă. În suflete avem numai întunecime, suntem băntuiți de duhuri înnegrite pe care nici **o ploaie** nu le mai poate înălbi, **chiar de ea se va închina la icoane** în locul nostru, cei înghesuți în blocuri, ce ne ducem solidari crucea comună, dar și solitari, când fiecare mergem la lucru.

Dorințele oamenilor, călăi din cotidian, chiar dacă e de neconceput, sunt să îngrijească un maidanez, sau o pisică stingheră, pentru a întregi cel mai frumos poem aruncat în tomberon și necitit de nimeni. A dispărut curiozitatea nobilă nativă și au prosperat răutatea și indiferența iar sufletele oamenilor s-au împietrit. Apare însă câte un înger de copil ce zâmbește și înflorește totul în jur și ne întreabă: de ce ne-am rătăcit în cotidianul sumbru și larg și n-am rămas în fanta de lumină, ca **sfinții în deșert?!**...

POEME

Alex Constantin Stamatie

Întâlniri

Viața este o succesiune de întâlniri
unele unice prin desăvârșirea lor
altele repetabile prin desăvârșirea
pe care trebuie să o dobândească,
ieșim primeniți din mâinile Lui Dumnezeu
îmbrăcați școlărește pentru prima întâlnire
cea cu părinții din sala de naștere
gata pentru primul zâmbet al lacrimii
pentru prima notă din simfonie
ce-o va cânta toată viața glasul mamei.
Întâlnim apoi lumea, școala,
prietenul, prietena, serviciul,
soțul, soția, bucuria, tristețea,
copiii, nepoții, împrejurările
ca apoi cu ghiozdanul în mână
sărind de pe un picior pe altul
să ne întoarcem debujorați Acasă
unde ne așteaptă Dumnezeu după
prima zi de școală
să ne dea mărul îmbujorării

Moise pe munte

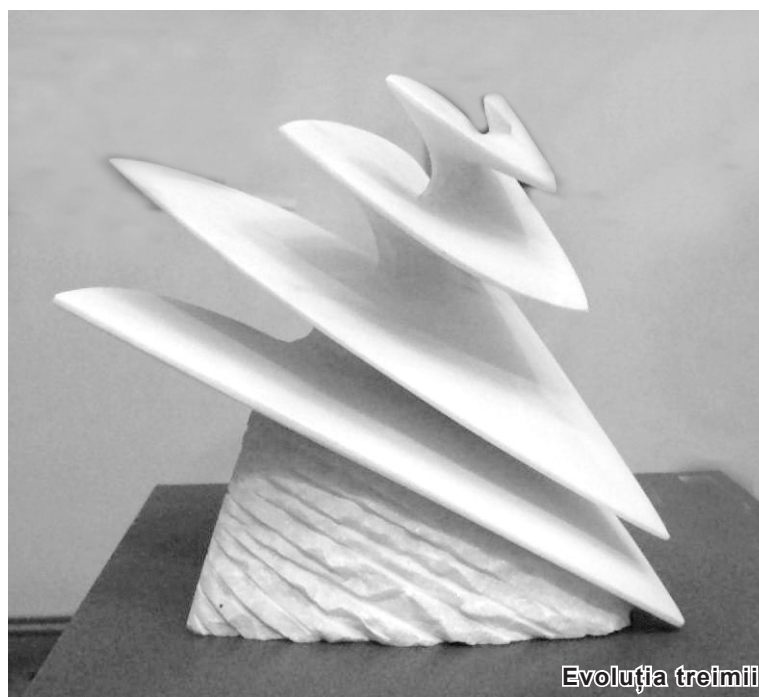
Exod 19.20 - Exod 32
Ceasurile curg în disperare
picură în loc de secunde otravă
așteptarea le transformă în zile
transpirație, încordare
oare, să mă fi înșelat,
să fi interpretat greșit semn(al)ul?
și totuși cred că am înțeles că
trebuie să urc pe munte
să-mi vorbești, să-mi dai ceva
zilele mă topesc,
reducându-mă la esență
noaptea mă îngheață la loc
reconstruindu-mi fiecare fibră
din propria cenușă
A trecut o săptămână,
chiar nu mai înțeleg nimic
bubuit în depărtare,
focul se apropie, unde să fug?
Moise, Eu Sunt
timpul de așteptare era pentru tine
te aștept de o săptămână
ce ai făcut?

Umbră

M-am plimbat toată noaptea
cu felinarul în mână
urmărind clarul de lună,
treceau pe zidul inimii
umbre veninde
umbre plecânde
umbre străine, de cruci
umbre aproape prietene
umbre de oameni în goană nebună
m-am oprit lângă una să-i dau binețe
dar umbra s-a scurs
topindu-se în argintul lunii
m-am apropiat de izvor
condus de umbra pătrată rotund
în licăritul lunii pe unduirea de ape
mi-am privit fața proiectată
de umbra ta

De dincolo

De dincolo,
din vacarmul cuvintelor ne rostite
se zbate iubirea în om
privind cu greață la ochii închiși
pentru libertatea lacrimii
Îi este lehamite de buzele
sigilate pentru sărut
de brațele închise să nu
țină în brațe
Din mormântul de piatră
încosciugată, Nemurirea
sângerează perlele vieții
lăsând ca prin porii stâncii
să respire sentimentele
prea ades cenzurate

Evoluția treimii

Întâlnire cu viața

Umbrele subțiri bat în geamul gros
al sicriului de nuiete
deschid mănunchiului de lumină
venite din albastrul de cer
odată cu întâia înviere.
Trag fermoarul mormântului
lăsând ca în corpul absent
să-mi crească un mușchi,
un tendon apoi o venă
și sângele începe să alerge nebun,
înfometat de corpul meu nou.
Din lumina venindă de sus,
mă atrage puternic o mână
tot trupul mi se vopsește în roz
întocmai ca al unui copil
iar galbenul-țeară, odată al meu
dispare pe nor întâlnindu-mi viața,
din cer îmi zâmbește un chip
îl recunosc pe Dumnezeu

Întâlnire cu sine

Lumea aleargă să întrebe,
aproape nimeni nu e interesat
să găsească răspuns
luptăm să câștigăm totul
dar totul înseamnă uneori nimic
strângem informații
creându-ne cazemate,
formăm în jurul nostru un zid

ca nimeni să nu vadă cum
singuri ne asfixiem
victoria pircă asupra totului
concepe singurătatea eului
înnămolindu-l în propriul nimic
„încă o victorie ca aceasta
și suntem terminați!”
suntem învingătorul învins.
văzându-mi propria reflecție
în suflet îmi crește singurătatea
întâlnindu-mă cu mine
răstignit între tot și nimic

Am întâlnire

Sunt așa de grăbit
în dimineața învierii
emoțiile îmi dau târcoale
ca unei mirese în duminica nunții
în jurul meu în căruța uitării
oameni și evenimente
aleargă care încotro
grăbite să mă lase singur,
singur cu îngerul meu
îmi îndrept ochiul din oglindă
către cerul primei învieri
luminile scenei sunt verzi
albastrul e devenit eter
gândul albește mut de uimire
mă întorc la ființa eului meu
am întâlnire cu Dumnezeu

În schit

Mi-am dus gândul lumesc năframă
pe munte să-l pocăiesc la schit
i-am dat ursitoarea icoanei ca hrană
făcându-l de aură zenit
l-am împuns în coastă cu o vargă
obligându-l să îngenuncheze la altar
dar gândul nebun și firesc aleargă
să se întoarcă în lume iar
am închis ochii în rugăciune pierdut
cu mâinile în formă de cruce sobor
printre degete îmi picurau sfinții de lut
dar gândul îmi era tot călător
dinlăuntru gândul tâmpla îmi sărută
goniți din icoană, sfinții în abdicare
se retrag mai sus, soarta le e cruntă
gândul meu firesc fără mine moare

Aștept întâlnirea

Uneori obosesc să aștept
întâlnirea e speranța departe
sufletul zdrențuit de emoții
se zbate să nu devină nimic
și atunci deschid timid
câte o carte să-mi amintească
de tine și de dorul unit,
primeniți în frunzele primilor pomi
ascultăm pianul vântului
atingându-ne coapsele,
așteptăm ca muzica să devină foc
să ne mistuie prometeic
să fim amândoi cenușă
și atunci renăscuți din același vis
să fim Phoenix în aripi uniți

Romulus-Iulian Olariu

Doină*Pentru V.O.*

De-ar fi mândru stâlp de piatră
 într-un dacic sanctuar, aş
 ciopli-o din privire;
 Domnul sfânt
 i-ar da ei
 har.
 Şi, cu un potop de raze, când
 de tot mi-ar înveli-o,
 eu aş fi acela care,
 una-ntruna, ar
 slăvi-o,
 până m-aş lovi de granit dur,
 marmură ori andezit, să
 străbat râul din lacrimi,
 pe sub cer, spre
 asfinţit,
 şi, trecând prin alt vitraliu
 (poate pentru totdeauna)
 m-aş ruga să îi fiu
 Soare, iară' Ea
 să-mi fie
 Luna.

Rotirea ca(d)relor

Pentru a schimba
 faţa lumii (un
 pic),
 am să urnesc mai
 întâi Carul
 mare,
 apoi, dacă mă țin
 puterile, Carul
 mic.
 Olar, venind pe
 roată din alt
 timp,
 voi cerceta vrejul
 plin de volburi
 al neamului
 meu,
 să văd în ce relații a
 rămas cu Cerul și
 cu prea bunul
 Dumnezeu.

Litanie*Maestrului Gheorghe Grigurcu*

Casa noastră, care nu mai ești a noastră,
 resfințească-se pragul tău de
 demult,
 strălucească iar Lumina Luminii în
 toate ferestrele tale, reaprindu-se
 focul viu în sfântă vatra
 ta,
 reînvieze pe un perete de la tinda mică
 răbojul bunicilor, rumenească-se în
 țest pâinea cea de toate
 zilele,
 zâmbească mereu tata și mama
 (ca în poza lor de la sfânta
 cununie),
 și nu ne mai duce pre noi prin lume,

POEME

oricât de albă i-ar fi calea și
 valea
 și nu-l mai răstigni în inimile noastre
 pe mult prea bunul
 Iisus,
 ci sfințește cununa de grâu,
 de la grindă, prin care
 îi tot slăvim
 venirea de
 sus!

Imagini*(poem de stânga)*

Cu mâna streășină la ochi măsura
 drumul soarelui, urcând și
 coborând, de câteva ori
 statul de om într-o
 zi.
 Se așternea apoi pe cosit și spicele
 cădeau, mult mai cuminți decât
 copilul vecinilor din coșul de
 nuiele.
 De după 7 (șaptele) coasei, în
 prag de asfințit, când roua
 înfiora macii și
 snopii,
 tata îmi făcea semn să împletesc –
 după datină – din grâu și
 flori de câmp, un fel
 de barbă a
 popii.

Mic tratat de iubire

Pe acoperișul casei, atât pe partea
 umbrită, cât și pe partea însorită,
 stropii ploii de vară cântă
 în ropote, de parcă ar fi
 inseparabili, ori s-ar
 naște unul din
 celălalt (cum
 o bătaie de
 clopote).
 Îndrăgostiți de fiecare fir de praf,
 ei comunică perfect, pe cale
 divină, cu muzica cine
 știe căror galaxii în
 spirală.
 În gând, eu pot închide cerul,
 lăsând doar ochiul iubirii
 deschis, până dincolo
 de orizontul
 promis.
 Într-o poză solemnă, nu și emfatică,
 sprijinit în baston de cioban,
 ascult trovanții crescând /
 descrescând
 și visez o ploaie de meteoriți,
 pe Săraz, ori pe Marea
 Sarmatică.

Virtuți oculte

Ador poezii, acești vindecători psi,
 singurii demni de Frăția
 albă...
 Locuitori ai sufletului lumii, ei
 s-au axat pe hipnoză, fiind
 maeștri afani în arta
 gândirii, cu o
 largă vedere
 mistică;

ei practică zborurile astrale,
 bilocația și alte virtuți
 oculte, chiar cititul în
 gândul celorlalți
 cum în cărțile
 deschise.

Altă poveste

Ochii i se luminaseră bine de ziuă,
 apoi au strălucit (fără umbră) pe
 la amiază...
 Acei ochi s-au umplut de sclipăt,
 treptat, cum ai pisicilor nictalope,
 după amurg.
 O priveam concentrat. Ea visa.
 Și am simțit, în nări, parfumul
 luminii dintâi, jucându-se cu
 sfârcurile sânilor înmuguriți
 a primăvară veșnică...
 Din blocul vecin au țâșnit, ca la
 comandă, *Anotimpurile* lui Vivaldi.

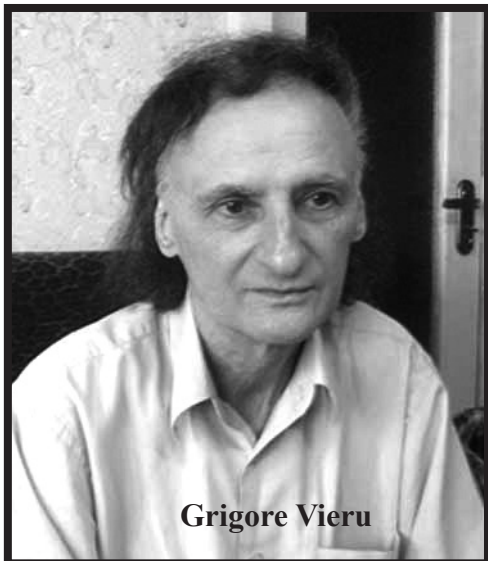

Desprindere din denizoriu

Firea de înger

Exersăm pășitul pe valuri
 și vederea la distanță, ori
 știința călătoriilor astrale,
 sau deschiderea memoriei
 cosmice; mă vindecasem
 de impermanența lumii
 și de chinul numit iluzii,
 ieșisem de pe turnantă
 pe drumul cel drept, dar
 nu mă făcusem icoană
 pe sticlă, ci, de tot, mă
 spulberasem în vitralii;
 să treacă pe dinainte-mi
 (cu lentori vegetale)
 femeile, și să se minuneze
 oftând, înfiorate, ca atunci
 când visezi un tapet cu
 șerpi, ori lotuși plutitori
 pe apele Atlantidei.
 Îmi reamintisem arderile
 (la negru, la alb, la roșu),
 fără să răcnesc ca din gură
 de (I)eu, și, învelit lin cu
 lumină filtrată, neînserată,
 neapropiată, chiar oranj,
 fără chinuitoarele arcane
 & cearcăne, am reușit să
 pricep firea de înger.

RESTITUIRI

Grigore Vieru

În limba ta

În aceeași limbă
Toată lumea plânge,
În aceeași limbă
Râde un pământ.
Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mângâi,
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.

În limba ta
Ți-e dor de mama
Și vinul e mai vin,
Și prânzul e mai prânz,
Și doar în limba ta
Poți râde singur,
Și doar în limba ta
Te poți opri din plâns.

Iar când nu poți
Nici plânge și nici râde,
Când nu poți mângâia
Și nici cânta,
Cu-al tău pământ,
Cu cerul tău în față,
Tu taci atunce
Tot în limba ta.

Mică baladă

Lui Marin Sorescu

Pe mine
mă iubeau toate femeile.
Mă simțeam puternic și sigur.
Ca meșterul Manole,
am cutezat
să ridic o construcție
care să dăinuie veșnic.
Am început lucrul
și le-am chemat la mine
pe toate:
pe Maria, pe Ana,
Pe Alexandra, pe Ioana...
Care va ajunge întâi,
Pe-aceea-n perete o voi zidi.
Dar din toate femeile
A venit una singură:
Mama.
– Tu nu m-ai strigat,
Fiule?

Scrisoare din Basarabia

Cu vorba-mi strâmbă și pripită
Eu știu că te-am rănit, spunând
Că mi-ai luat și grai, și pită,
Și-ai năvălit pe-al meu pământ.

În vremea putredă și goală
Pe mine, frate, cum să-ți spun,
Pe mine m-au mințit la școală
Că-mi ești dușman, nu frate bun.

POEME

Din Basarabia vă scriu,
Dulci frați de dincolo de Prut.
Vă scriu cum pot și prea târziu,
Mi-e dor de voi și vă sărut.

Credeam că un noroc e plaga,
Un bine graiul cel sluit.
Citesc azi pe Arghezi, Blaga –
Ce tare, Doamne, -am fost mințit!

Cu pocăință nesfârșită
Mă rog iubitului Iisus
Să-mi ierte vorba rătăcită
Ce despre tine, frate, -am spus.

Inscripție pe stâlpul porții

De codru și izvor legați
Și frați planetei noastre-ntregi,
Suntem cu rana aliați.
Dar voi? Cu cine?! Cu ce legi?!
Cu ura pentru-al nostru grai,
Cu ura pentru-al nostru plai
Ce v-a primit frumos – pe câți! –
Iar voi așa ne mulțumiți...

În raza candeliei mereu
Sub care sufăr și creez
Noi ne unim cu Dumnezeu.
Dar voi?! Cu cine?! Cu ce crez?!
Cu ura pentru tot ce-i sfânt,
Cu ura pentru-acest pământ
Ce v-a primit frumos – pe câți! –
Iar voi așa ne mulțumiți...

Ai noștri sunt acești stejari –
Așa străbunii mari ne spun.
Suntem cu dânșii solidari.
Cu cine voi?! Cu ce străbun?!
Cu ura pentru-al nostru prag.
Cu ura pentru-acest meleag
Ce v-a primit frumos – pe câți!
Iar voi așa ne mulțumiți:

Tot cu „baran” și cu „țigan”,
De parcă-ați fi de-ntâiul „sort”,
Iar ceilalți – pleavă sau ciurlan,
Pătând al vostru falnic port.
Voi, care spuneți supărați
Că ne hrăniți și ne-mbrăcați,
C-ați dus pe umeri un război,
De parcă nu l-am dus și noi.

Că-n mod neîndoielnic, cert
(Așa ne spuneți deseori),
Am fost în toate un deșert,
Iar voi l-ați semănat cu flori...
De parcă n-am avea din moși
Un Cânt, un Toma Alimoș,
Un Ștefan sau un Cantemir,
Iar sus – Luceafărul martir.

Vă credeți prea dotat grozavi
Și vă uitați chiorâș la Prut
Ce în ai noștri ochi jilavi
Cu toată apa a-ncăput;
Pe-a cărui valuri ce ne dor
Se scutură de-atâta dor
Toți tei lui Mihai cel drag
Și-ntregul doinelor șirag.

Da suntem mioritic neam,
Venim din Marele Poem,
Noi nu râvnim alt Râu și Ram
Și altă vină nu avem
Decât aceea, domnii mei,
De-a vă primi cu vin și miei,
Cu „Să trăiască!”, „Să trăiți!”
Iar voi așa ne mulțumiți:

Cu țafna, cu-njosiri, cu zoi
Și cu venin ce șerpi îl sclip,
Și asta chiar în prag la noi,

În propriul, tristul nostru cuib.
Răbdăm. Dar totul, negreșit,
Pe lume are un sfârșit,
Un capăt toate au sub cer:
Răbdare, umiliți, tăceri...

Da, totul are un sfârșit!
Suntem! Venim! Am răsărit!

La o margine

Când pe lume-am apărut
La o margine de Prut,
Lângă râul pătimit,
O străină m-a răpit
Și astfel mă legăna:
„Nani, nani, nani-na,
Peste Prut trăiesc jandarmi,
Să crești mare, să îi sfarmi!
Peste Prut trăiesc potâi,
Iar nu frațiorii tăi!
De-or striga: române drag,
Pune mâna pe ciomag,
De-ai să-i vezi cântând de dor,
Pune mâna pe topor!
De ți-or spune că ți-s frați,
Să nu-i lași nespintecați!”
Copil prost, copil furat,
Frate, rău te-am supărat!
Dar eu nici o vină n-am,
Fost-am despărțit de neam
Și chiar Domnul Cel de Sus
A tăcut și nu mi-a spus
Care e măicuța mea
Și nici maica spusu-mi-a.

De dor

Doinei și lui Ion Aldea-Teodorovici

Când ei s-au dus așa ne-au spus:
„Plecăm să ne-odihnim puțin”.
Le-aștept întoarcerea de Sus,
Dar tot întârzie, nu vin.
Sunt om, nu piatră pre pământ,
Cosite, florile mă dor.
De cei din tainicul mormânt –
De Doina și Ion mi-i dor.
Nici mie azi nu mi-i ușor,
De-atât cu ochii rouați,
Eu mă retrag în cântul lor
Cum m-aș retrage în Carpați.
Sunt om, nu piatră pe pământ,
Cosite, florile mă dor.
De cei din tainicul mormânt –
De Doina și Ion mi-i dor.

Celălalt optzecism, în viziunea lui Lazăr Popescu

(urmare din pag. 1)

aprecieze, chiar în incipitul eseostudiului „Poetul și linia lui”, nota personală? Îi oferă o poezie care se lasă descrisă și analizată cu migală, un univers imaginar cu mărci deja inconfundabile. „Puterea de percepție – va sublinia Lazăr Popescu – a eului auctorial e de o finețe indiscutabilă, însă dublată, totuși, de anumite nelinișți”. În continuare, criticul va remarca expresionismul (i-aș zice eu: neoexpresionism, *n. mea, I. P.-B.*) poeziei lui Mircea Bârsilă, arhaicitatea ei diferindu-l, de exemplu, de Mircea Cărtărescu (din „Georgicele”) prin faptul că, al celui dintâi „vine din profunzimile ființei sale”, iar al celui de-al doilea „din exterior”. Dacă Mircea Bârsilă descrie o experiență personală, celălalt Mircea, Cărtărescu, experimentează pe o temă pe care și-a propus-o singur.

Astfel că experiențialul Bârsilă – aș pune eu punctul pe i – este mai degrabă transmodern. Sau, cum ar spune colegul nostru Corin Braga, de la Cluj, trans-post-modern, iar experimentalul Cărtărescu, în mod fatal, numai post-modern, căci, pentru Mircea Bârsilă, *mythos, logos* și *epos* au o singură semnificație: **cuvânt** (*subl. mea, I. P.-B.*). El, ca și Marian Drăghici, cel de-al doilea protagonist liric (și personaj meta-liric) al cărții lui Lazăr Popescu, scrie așa cum trăiește, mitologizând sau ludicizând, un fel de antipoezie. De unde va țâșni, atunci, poezia? „Din tensiunea existențială, își (și ne) răspunde criticul, care pulsează în spatele fiecărei imagini”. Știința-arta compoziției pe care Bârsilă și-a apropiat-o exemplar este repotențată printr-o vizualizare insolitantă și printr-o transfigurare a acelei realități, sub presiunea căreia se află, și care face, din poet, din Mircea Bârsilă adică, sacerdotul-estet al generației sale. Căci el scrie ca și cum ar oficia într-un soi de mitopoetică, dar și într-un fel de joc al *de-* și *re-*mitizării.

Exercițiul de admirație al lui Lazăr Popescu se face vinovat de renunțare la... critica propriuzisă? Nu se face, căci critica sa e de altă factură. Transplantează idei și imagini, din istorie, într-o înțelegere trans-istorică. Explicitează, din ce în ce mai precis, totalitatea structurilor existențiale. Critica lui Lazăr Popescu este, ea însăși, o experiență a literaturii, urmărită la mai multe nivele. Și orizont spre care par să converge cele cinci voci reprezentative ale acestui alt optzecism: Gabriel Chifu, Marian Drăghici, Nichita Danilov, Mircea Bârsilă, Ioan Flora.

Vocea lui Mircea Bârsilă este arhetipală/an-arhetipală, simbolică/an-arhi-simbolică. Astfel am decriptat eu celelalte considerații ale lui Lazăr Popescu, demne, grave, responsabile, opuse categoric experimentelor înămolite în așa-numitul *fracturism porno-literar*. De-abia înjurat Lazăr Popescu că atacă literatura tânără, mi-a venit și mie rândul a fi înjurat în „România literară” (sic!) imediat! Noi n-am atacat-o, pentru că n-aveam ce ataca. „Cu neantul – remarcă esopic Lazăr Popescu – nu poți avea nici un fel de *Polemos*”. Subscriu! Chiar niciunul! Cu și după asta ne întorcem, și Lazăr Popescu, și subsemnatul, la autorul comentat, marele poet român, Mircea Bârsilă. A cărei prezență simbolică metacriticul o extrage dintre pliurile textului și fantele cosmosului. Această prezență este în evidentă criză sacrificială, având corespondențe în cea culturală și, spre a se menține în indemnizare, se întoarce în copilărie. Sau trece dincolo, când sacrul irupe în profan și îl inițiază pe poet în marile mistere ale tărâmului neștiut. Drept urmare, poetul consideră mai important ce este ascuns (invizibil); mesajele primite de dincolo sunt extrem de frecvente, iar mersul lui spre revelație nu-i poate fi oprit. Ascunsul rămâne neînțeles, iar criticul scoate la lumină afirmarea de valori, căci, să nu uităm, „adevărată critică nu este reflex, ci reflecție” (vezi Serge Doubrovsky, *ibidem*, p. 278).

Lazăr Popescu se comportă esențial în demersul său preponderent pragmatic. Textanaliza se vede, așadar, reactualizată prin contribuția

pragmaticii, iar interlectura îl angajează pe critic în scriere. A sosit momentul să receptăm critica adevărată ca ramură particulară a literaturii care are literatura drept subiect.

L-am definit, sper, cât se poate de exact pe Lazăr Popescu, care, și când face critică, este tot scriitor: un scriitor care scrie despre scriere. Această scriere secundă satisface nevoia imperioasă de dialog a poeziei, fie ea mai ales a lui Mircea Bârsilă, fiindcă la el se referă acum și însemnările mele metacritice, dar și transcritice. Se referă la el, ca la un nou Orfeu, căci s-a coborât, asemenea acestuia, în profunzimile lumii de dincolo, de unde va reveni, ca să atingă performanțe po(i)etice incredibile, în ilustra tradiție a lui Nichita Stănescu, Emil Botta și alții. Are, însă, preferință pentru imaginația materială și înclinație către picturalul poemului, precum, cândva, în pânzele flamande. Mai departe ne întâmpină, totuși, o tendință de evaziune spre spațiile transcendente, dar, în același timp, Mircea Bârsilă „se lasă vizitat în postmodernitate”. Din entitate a proximității, din mediator între om și divinitate, îngerul devine acum o anagramă a depărtării și indiferenței divine, entitate subtilă/spirituală, ce pare ea însăși îngenunchată și, parțial, prea materială.

Cantos-urile din „O linie aproape neagră” îi aduc lui Mircea Bârsilă consacarea definitivă, recte clasicizarea. Acești psalmi transformați, prin regresivitatea spre mit, sau transgresivitatea spre absolut, marchează o nouă etapă în evoluția creației lui Mircea Bârsilă. Este aceea în care, la nivel estetic, poetul pare să aibă speranța dereglării rimbaldiene a simțurilor, legată simultan de gândire și imaginar. Ca în filosofia postmodernă, poetul trăiește drama subiectului scindat. Eul nu mai e omogen și, în astfel de situații, identitatea este una fluctuantă, greu de (re)găsit. Versurile exprimă aceste tensiuni sacadate, fluctuațiile eului se leagă de real, dar și de imaginar/imaginal.

Ca să-l poată astfel descrie și interpreta pe poetul originar din Văgiuleștii Gorjului și piteștenizat, criticul târgujan își creează o relație internă cu literatura acestuia. Angajării totale a scriitorului în încercarea lui de a se mântui prin limbaj, îi corespunde simetric angajarea totală a criticului într-o încercare similară. Acesta îl scoate cumva pe poet din zona postmodernă, care e relativă, în care omul este aruncat din centru spre X, identificându-i în scris nostalgia centrului pierdut. De altfel, cultivarea arhaicului îi prilejuiește poetului Mircea Bârsilă regăsirea imposibilei simplități paradiziace și pornește pe urmele ei spre a o recupera, precum sfântul Francisc cândva, și Nichita Stănescu, mult mai încoace. Sau ca Isaiia, ori Zarathustra, încearcă voluptatea unui soi de dans ritualic cu moartea, intens dramatizată, bacovianizată sau traklianiată. Deci, și în cazul lui Mircea Bârsilă, lectura în paralel (comparatismul) cu un Leonid Dimov, Proust, Montale, Blaga își imprimă în specificul criticii lazărpopesciene anumite coordonate tematice care vizează lipsa de complexe a literaturii române, confruntată cu cea europeană și nu numai. Dar și anumite iluzii scripturale, nespulberate încă, precum: plăcerea textului, scriboterapia, catharsisul, crearea de sens etc.

Limbajul critic nu poate fi nici limbaj obișnuit, nici limbaj literar, nici limbaj filosofic, nici limbaj științific. Căci este ireductibil, din principiu, la toate aceste limbaje. Criticul trebuie să inventeze o sinteză a lor, transdisciplinară. Lazăr Popescu a inventat-o. Ba, mai mult, a închis-o într-o operă, adică într-o operă a cărei textură particulară trimite, pentru a putea fi înțeleasă, la structura sa de ansamblu. Analiza imanentă a sensului ajunge la sensul imanent al analizei. Iar **lucrarea** (*subl. mea, I. P.-B.*) criticului hermeneut și columnist izbutește rara performanță de a reuni, în perfectă osmoză, calitatea obiectului revelat și calitatea revelatorului, care este el însuși.

Dincoace și dincolo de Brâncuși

Ion Popescu-Brădiceni

1. Această carte a lui Sorin Lory Buliga(1) reprezintă un exercițiu de subhermeneutică. Conceptul a fost lansat de Corin Braga în cadrul Grupului Phantasma de la Cluj. Îl preiau ca foarte exact pentru stilul hermeneuticii aplicate/practicate de Sorin Lory Buliga

Spun din capul locului că singura știință și unica metodă de a interpreta opera de artă aparțin discursului de tip Hermes versus Hermes.

Autorul celor trei solide studii din cartea de față, trilingvă, încearcă în același timp o metacritică eficientă pe traseul desenat de cunoaștere, artă și religie, circumscrise cu originalitate brâncușiologiei. De altfel, circumstelarea noastră, ca noi exegeți ai creației brâncușiene, vizează cu o recurență superioară calitativ rădăcinile străvechi ale artei brâncușiene dar și șocanta ei stare estetică, aflată într-o continuă transavangardă.

Îmi revine deci misiunea de a vorbi despre aspectele scripturale prezente într-o asemenea temerară aventură intelectuală. Acestea sunt: fraza translucidă, claritatea expunerii, siguranța documentării, punctualizarea obiectivelor, coroborarea bibliografiei pe un fir conducător de la ipoteză la teză, clasicitatea formulei adoptate (cu subcapitole delimitate ca introducere sau concluzii), știința subtilurilor (citez: Semnele de pe frunte, Miturile Oului cosmogonic și al Androgenului, Simbolismul grotei inițiatice), ardoarea argumentării, precizia tematică și sistematică, evitarea citatelor fastidioase, resuscitarea mereu savantă, dar nu uscată, a unei mitanalize, însușită performant de la Gilbert Durand.

Îmi rezerv în final dreptul de a-i asigura pe cititorii noștri de lectura de plăcere intelectuală pe care le-o va oferi cea de-a doua ieșire în lume a lui Sorin Lory Buliga.

2. Horia Munteanu(2) îl aduce cu sine în transmodernitate pe Constantin Brâncuși. Explicit și implicit autorul pleacă de la un celebru aforism brâncușian referitor la funcția simbolică a fiecărui obiect ornamental monumental de a-l transporta pe privitor într-un dincolo...spiritual, a-cauzal, a-temporal și a-spațial. Horia Munteanu reconstituie, cu o vultate poetică neascunsă, drumurile transhumanței păstorului mioritic. Se lansează cu bune rezultate într-o infrahermeneutică etimologică, se întoarce la începuturi într-o indoeuropeanitate fabuloasă și mirifică. Nu-i e teamă să-l situeze pe magul hobițean în plin tracism și dacism, să-i decripteze portretul henoteic exemplar.

Prin redeschiderea drumului metafizic și prin recuperarea sacrului, prin accentele transreligioase, puse în demersul său tipic transmodernist, Horia Munteanu ni se înfățișează azi ca unul dintre brâncușiologii avizați actuali, cu un larg orizont transdisciplinar, cu o înclinație profundă spre arhetipuri și simboluri decriptate în întreaga plastică a acestui veritabil profet al artei moderne.

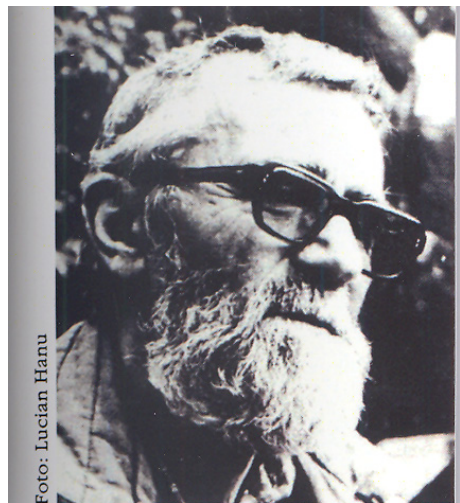
Oricum, - și aici mă refer la secțiunea „Transcendența” (pagina 133 și următoarele) – Munteanu are o frază modelată liric; de altfel, la un moment dat, chiar comentează poezia și filosofia lui C.Brâncuși, observație întru totul sustenabilă.

Secțiunea următoare reprezintă o imersiune în etimologia și semnificațiile antroponimului (eponimului) Brâncuși iarăși kairotic, prilej de a fantasmaliza originile omului Brâncuși perfect credibil. Dorind a se menține, în cadrele unei personalizări intensive a întreprinderii sale, Horia Munteanu se ocupă în final de acest „KION OURANOU” de la Târgu-Jiu pe-o „axă” deschisă dinspre tradiție și închisă tot în ea.

Bibliografie

Sorin Lory Buliga: Simbolistica sacră în opera lui Constantin Brâncuși, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2009
Horia Munteanu: Dincolo de Brâncuși, Ed.Gedo, Cluj-Napoca, 2008

POEME

Foto: Lucian Hanu
Ion Horea**Viața-mi rămâne**

Viața-mi rămâne
Doar ca un templu
De azi pe mâine
S-o mai contemplan

Patimi, iubire,
Trec în uitare
Ca o plutare
Peste altare

Lumea bătrână
Dealuri și delniți
Se mai îngână
Stins în cădelniți

Nici cum se trece
S-o tângui n-o pot
Cerul e-o rece
Dungă de clopot

Patimi, orgolii

Patimi, orgolii,
Deșertăciune.
Roase de molii,
Mare minune!

Câte-nvieri mi-i
Spune, eu nu cred.
Se-arată viermii
În trunchiul putred!

Cine-i să piară
Nu se anunță
C-o să răsără
Ca o grăunță!

Numai o dată
Are-nceputul,
Și când se gată
Gata-i și lutul

Care-l înghite
Crud ca o fiară,
Pe nesimțite
Totul să piară!

Timpuri

Nici cui să cer
Nici nu am lipsă
Timpuri sub cer
De-Apocalipsă

Crezi în ce-i sfânt
Poți și să nu crezi
Clatină vânt
Arborii putrezi

Singur ascuți
Care pe care-i
Urle cei mulți
Urletul fiarei

Nici să te rogi
Nu-ți mai rămâne
Umples milogi
Temple păgâne

Lucru livresc
Voce-n pustiu

Să mai adun
Din câte-au fost
Nu are rost
Ades îmi spun

Din noapte vii
În noapte pleci
Pe-un drum de veci
Și nici nu știi

Iar uneori
Îmi spun: mai stai
Nu-i nici un bai
Tot o să mori

La ce-ar fi bun
În Univers
Cu încă-un vers
Să mă răzbun.

Biblică

Ies din morminte
noaptea, stafiele.
Ieși-le-n cale,
fratele fii-le!

Trâmbiți vestească,
norii în tunete.
Legea-i cerească,
taci și supune-te!

Mări de-ntuneric
nu le știi unde.
Cheamă, te cheamă,
vezi, și răspunde-le!

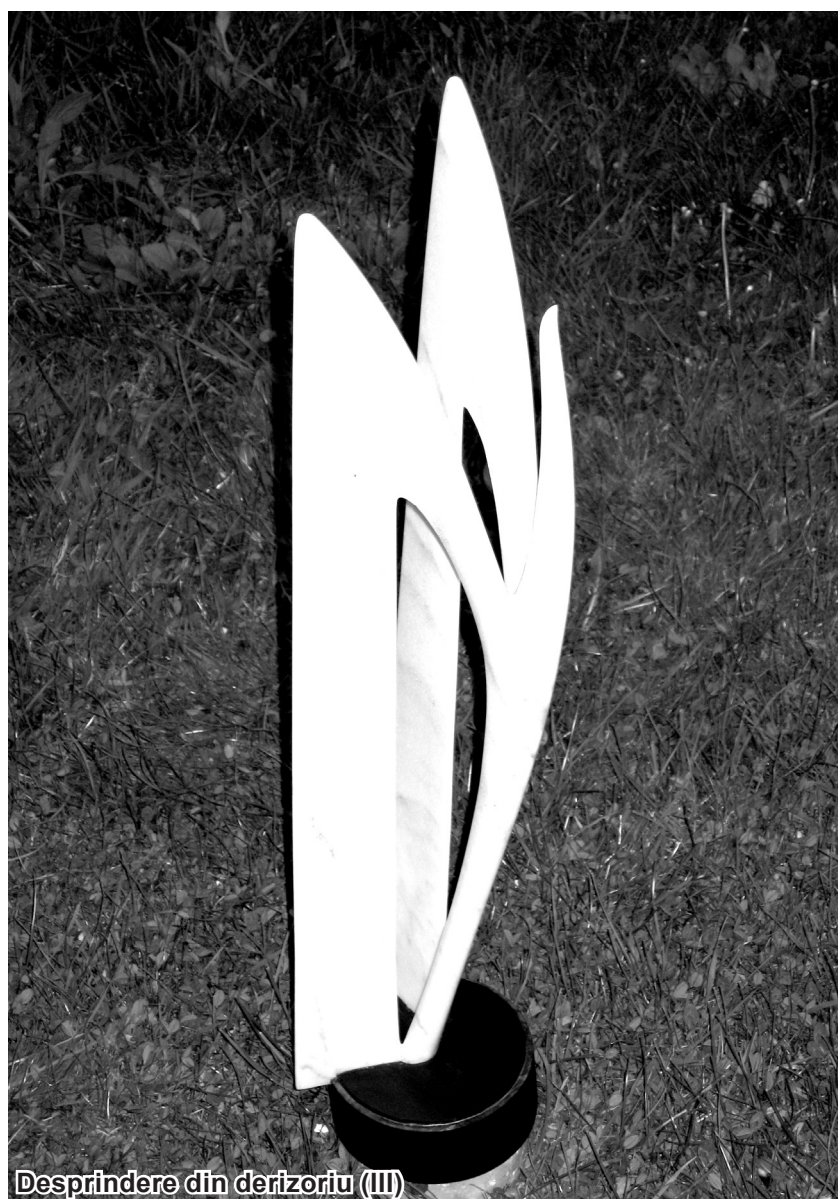
Balada celor ce nu mai sunt

Spuneți-mi, Ioanichie
pe unde-i, și Căprariu,
Vlasiu, Giurgiuca, Feri,
și Sandu, și Utan?
Cu ei se depărtează
și veacul ros de cariu...

Și-aud un glas: *Mais où sont?*
Où sont les neiges d'antan?

Dar unde-s Radu Stanca,
Enescu, Eta, Nego,
și Dominic, și Regman,
și Gari, și Cotruș?
Doinaș închide Cercul
din care-un *alter ego*
pe ultima baladă
aruncă-ntâiul bruș.

Dar unde-s Mazilescu,
Marcel, Titel, Nichita,
Ivașcu și Ioana,
Silvestru și Roger?
Dar unde-s Grigorescu
și Adi, nelipsita,
și cel ce-am fost eu însumi
pe-acolo, unde e?

Desprindere din derizoriu (III)

Gând

Să nu te-nspăimânte!
Sunt numai cuvinte
Ce vezi înainte...
O, Doamne Pământ!

Bătaie de vânt e!
Icoanele sfinte
Sfârșesc în morminte...
O, Doamne Pământ!

Și timpul stăpân te
Întoarce, cuminte,
La tot ce te minte...
O, Doamne Pământ!

Îndoieli

Nu știu ce scriu
Nici nu citesc

POESIS

Noaptea Leonidelor

În noaptea Leonidelor, cad stele,
Și cerul este vatra unui foc,
Oculte risipiri, ascund un joc
De bolți și temelii rebele.

Și-n insurgența din inele,
Un straniu început își află loc,
În noaptea Leonidelor, cad stele
Și cerul este vatra unui foc.

Pătrund prin învelișuri de mărgele
Firave plâsmuiri, de timp baroc,
Ce țin asprimea legii sub obroc
Ca pe un semn, tăiat în piele.

În noaptea Leonidelor, cad stele.

Spre urma ce crește

Stăpânul meu zăbovește să vină,
Mă tem că un cerb l-a oprit în brădet,
Să-i spele junghera de colb și rugina
Cu spaima ascunsă în umbra virgină,
Ce trupul și-l poartă ușor și discret.

Amurgu-ndelung pe frunte-i iasă
Sărutul din urmă cu buze mai reci,
Căldura luminii grumazu-i apasă
Și fulgerul cade cu fața întoarsă
Spre urma ce crește din coarne de melci.

De unde să vină acest sunet blând,
Bătaie de aripi, când zborul se naște,
Ori volbura apei, din steiuri urcând,
Furtuna ce trece prin noapte urlând,
Dar sunetu-acesta divin nu-l cunoaște.

O stea dintre toate-n brădet se opri,
Să șteargă cu iarbă tăișul securii,
De sânge să spele doi ochi vineții
În lacrima celui ce-n clipe târzii,
Străbate ca umbra, adâncul pădurii.

Rondelul florii de salcâm

Focuri strașnice pe dealuri,
Floare de salcâm în Mai,
Poleind miezul de faguri
În amiezi cu cer bălai.

Aripe, ca niște valuri
Viu și trec pe-al clipei grai,
Focuri strașnice pe dealuri,
Floare de salcâm în Mai.

Doamne, din ce scumpe raiuri
Ochiului lumină-i dai
Și-ntinzi zarea peste plaiuri
Și mă-mbraci în albul strai.

Floare de salcâm în Mai.

La o veche-nfățișare

Să fi fost precum o umbră
la o veche-nfățișare,

Într-un fel ce nu se vede,
amintind un tainic vis,
Dacă nu cumva, din vasul
înflorit de-atâta sare,
Utopia-nsingurării
mi s-a împlinit în scris.

Rondelul trans-uman

„Obscurități la Heraclit”?
Ce vorbe spui acum poete,
Ca și cum zborul de egrete
Ar fi un fâlfâit... coclit.

Un fel de abur otrăvit
Peste brânduși și violete,
„Obscurități la Heraclit”?
Ce vorbe spui acum poete.
Reconvertind în om un mit
Și-n voluptăți, porniri ascete,
Cuvântul-ndoelii, ca un zid.

„Obscurități la Heraclit”?

Poema liniei gauss

Ce fragedă și printre linii, una,
Sub daltă nurii-mbujorați râvnesc
Sărutul trupeș, ce-l ascunde luna
Când ochii mei, mai lacomi te privesc.

Sublimă-nchipuire, scris de înger
Pe bolta unei alte lumi, cerești,
Cu tine doar lumina unui fulger
Te-arată nouă, când de fapt, nu ești.

În altis, coroane de regi

Când scrii un sonet despre greci,
Apleacă-ți urechea pe liră,
S-auzi cum trecutul respiră
Prin runele lunii și reci.

Cu cerbul să urci pe poteci
Pe stâncă vibrând ca o spiră,
Să-i vezi pe eroi cum înșiră
În Altis, coroane de regi.

George Dumitru

Apoi, din matricea cu zei
Alege un zbor de egretă,
Un punct cardinal pe planetă,
Sarphedon, născut din ahei.

Triăști, desigur îi socot
Pe Pindar, Platon, Herodot.

Odrasla toamnei

„Ardea orașu-n depărtări de fum”
Și cerul se-arăta prin lumi de stele,
Cu marginile trase ca și cum
Le-ar fi ascuns în colb privirii mele.

Ca un jungher, se-nșuruba perfid
Lăuntric semn cioplit din treaptă-n treaptă,
Mileniul grec, asirus sau egipt,
Conturul formei, efemera șoaptă.

Și nu credeam că spaima mea-i un fulger,
Un ihtăr ruginiu, coclit și fad,
Odrasla toamnei, prăbușitul înger,
Copacul viu, din care frunze cad.

Sonet în lagună

Idee, umbră-nșelătoare,
În ochiul tău mi-am ostenit tumultul
Sporind puterea, care naște cultul
Dintr-un arpegiu, sau dintr-o vâltoare.

Și biruit de faima-ți răpitoare,
Îmi cheltuiam orbește împrumutul
Tăind lăstarii, care-și luau avântul
Și-i urmăreau pe zei la cingătoare.

Asemeni unduioaselor lagune,
În golul din areadă-și află plânsul
Și fulgerul, căci începu să tune,
Când slobozi chiar flacăra dintrînsul,
Prin rănile adânci ca niște falii
Trecând ogarii nopții ca tâlharii.

Dacia Felix

Sub fulgere, pădurea
spre Dunăre se-apeleacă
Și-n golurile sterpe
se mai aprinde-un foc,
De parcă chinul nopții,
spre ziuă o să treacă
Din urmele de dropii,
în flori de busuioc.

Albatros ucis

POEME

Corina Catrina

îmbinare

omul
piatra
cea mai nenorocită îmbinare posibilă

omul piatră

omul piatră
este omul rațional
iar omul diamant
este omul relațional
omul pământ
nu este om
el este zeu
pentru că în
sau pe suprafața sa
cresc ceilalți

omul pământ 2

pe suprafața mea cresc oameni
sculptați în piatră dură și azbociment
din suprafață până-n fundament
sunt reci
din larga nesfârșita cultura
se nasc ades învălmășeli de-a gata
în care nimeni nu cunoaște roata
ce dirijează mărețul mecanism
oamenii mei sunt miliarde multe
născuți crescuți și morți între cimenturi
ei nu-și pun numele pe firmamenturi
numai pe cruci și-n suflete au testamentul

omul pământ 3

rănirea iremediabilă a ființei
rotirea globului pământesc
apunerea soarelui
înnoptarea
dormirea
trezirea de printre vise
plângerea ființei
luptarea cu sine
rotirea iremediabilă a pământului

omul pământ 4

omul privește către soare
fără să îl usture ochii
soarele privește către om
cu milă
mila e doar pentru copii și animale
asemeni omului
privit prin ocean
omul pământ e o furnică
indiferent de amplificare
privit cu ochiul liber
întrece mărimea lui golliat
omul pământ e o minune
creată aiurea

omomul pământ 5

cum poți să fi la fel
după o zi de muncă sau
după ce ți-ai îngropat părinții
tu nu l-ai cunoscut pe tatăl
și nu l-ai cunoscut pe fiul
pentru că fiul este tatăl său
la fel cum tatăl său e-n fiul
și în toate
curge curge curge curge
curge vinul peste cruce
iartă-i tată

omul pământ 6

ne vom vedea în ziua judecății
tu vis maro și înecat de lacrimi
ne vom vedea în zilele dreptății
și în patimi

vom fi acolo
în fața-mpărăției
vom fi pierduți
și nu ne vom găsi
tu luna eu pământul
vom avea alături
dar pentru amândoi scăparea va fi vântul

omul pământ și oul lui columb

omul ridică oul din țărână cu amândouă mâinile
pipăindu-i frenetic colțurile
coordonatele geografice se conturează fin pe
coașa oului
redând pământul
omul se vede în ou pe sine
ca în oglindă
pe coaja oului crește pământ

și piatră ai rămas în tot pământul
cu care-au aruncat în tine ducându-ți crucea
și nu e demnitate mai mare decât
că nu ți-ai dat pământul jos de pe ochi
când te-au stropit și cu urină
iisuse iisuse
hai jos de pe cruce
ara-v-om pământul cu toții
pe ochii blajini
planta-v-om porumbe
și oasele-ți vor fi cocon
de piatră și os vei fi nemuririi
și nimeni va ști că din tine
curg râuri și umbre și văi și deșerturi
menite plecării venirii
mai vino odată

coboar' printre oameni
să spune că-i apocalipsa
să urle să țipe să jure mai multe
să creadă că-n lut e menirea
iisuse iisuse cu suflete mute
nu poți construi o cetate
găsește pământul mai bun și mai darnic
și noi vom clădi 'mpărăția

omul pământ 8

coboară fumul dintr-o gură
de șemineu
ca dintr-o gură a omului
când fumează
închis în peștera sa
omul se năpădește de iertare
și jură stelelor să uite
sunt nopți întregi în care
nu-i de-nțeles de ce și cum
de stelele dispar fugare
să dăm în urmărire norii
ce-acoperă cu vălul lor
noianul sur al stelelor

omul pământ 9

dați drumul focului sub cuptoare
să facem pâine gurilor
ce însetate vor nutreț
în loc de apă
porniți trupele către est
călcați văduvele în picioare
și ardeți tot ce a rămas
din viețile lor
răbdare aveți soldații mei
căci eu v-am dat tot ce-am avut
și de-aș avea v-aș da mai mult
nu vreau să vă lipsească
e timpul voi să semănați
teroarea printre oameni
să știe toți că din fărtați
crescut-au turme demoni
nu vă-nclinați în fața lor
căci numai nemurirea
e-n drept a judeca ce ați făcut
și nu e omenirea
nu ascultați cuvântul lor
vor încerca să mintă
să credeți voi ce nu cred ei
așa că luați aminte
fiți demni fiți drepti nu obosiți
nu vă culcați vreodată
slujiți la stele
stați pe cai
și năpădiți în cale
tot ce stă în picioare
le zise omul cu durere
privind în ochii tatălui
iar mamei sale-i dădu flori
pentru înmormântare

tot pământul de pe pământ
iar omul se vede pe sine în el
cerul ridică ochii către om
iar omul strigă
omul omul omul

omul pământ 7

omul stă
fumând o țigară
răsucind un creion
neascuțit
omul scrie
în gândul său
poemele mântuirii
omul dă
din mâinile sale
celor ce n-au
omul face
ceea ce nu s-a fost făcut deja
de către eternitate
omul naște
din pântecul sale
apostolii tăcerii
omul crede
că dincolo de nori e un sor
care să-l încălzească
omul vrea
să stea să scrie să facă să dea să nască să vrea
dar poate omul

odă omului

de piatră iisuse
de piatră te-am făcut

Ultimul recviem

(Simfopoem)

Când am murit lumea era grăbită
Și alerga spre propriul ei vis.
Lumina dănuia îndrăgostită
Pe chipul plopilor din paradis.

Când am murit n-avusesem nici o grijă
Că nu mă mai întorc să vă revăd,
Din mine sufletul precum o schiță
Mi-l extrăgeam, prăpăd peste prăpăd,

Dar lumea se grăbea spre nicăire
Și numai eu nu mă zoream defel.
Când am murit eram fără finire
Și mă asemănam c-un porumbel,

Eram, mai bine zis, o înfinire
În lumea preafinită-n nesfârșit.
Când am murit păream o viscolire
Și fluture eram când am murit.

Și doar un fir de calomfir mă plânse
Cu roua cerului, și nici o stea
N-a vrut să cadă la urcarea mea
În absolut și bolțile se strânse

La sfatul înțelepților din veac
Până-n vecii și hotărâtă-n grabă
Să nu îmi dea certificat de iarbă
Și nici statut de piatră sau copac,

Nici pașaport de vânt de dimineață,
Nici autorizație de crin,
Nici cod de-amurg și nici livret de ceață,
Și nici bon de acces pentru divin.

Și-au zis luminile: „Să fie umbră
Zădărnicii care-l va salva,
Să-i dea permis de nesfârșire sumbră
Și-un loc de suflet – turla cea mai grea.

Și-n loc de inimă – o nepăsare
Cât continentul lacrimii din el.
Să nu mai fie cer în fremătare,
Să nu se-asemene c-un porumbel!”

Și au zis beznele: „Fie-al luminii,
Că ei i-i fiu legitim, numai ei!
Noi nu-l voim, străin ca toți străinii,
Votul de blam i-l dăm, ca de-obicei

Așa am procedat întotdeauna
Cu-astfel de personaje care vin
Din hăul lumii reci cum suie luna
Să rumpă întunericul deplin

Din care-au apărut odată toate
Și-ncă apar și-acum, din zodiac.
Luați-l voi, luminilor deșarte,
Și crai vi-l proclamați fără de leac”.

Și-au zis tăcerile din nevedere:
„Cneaz al tristeții, care-a fost mereu,
Acum a lepădat orice tăcere
Și-i sceptor de Cuvânt ce-i Dumnezeu,

Ne-a fost mai marele o viață-ntregă,
Cu miru-nsingurării ne-a tot uns,
Dar azi tăcerea când nu-i este dragă
Senatul de tăceri are-un răspuns:

Nu-l acceptăm în noi pentru vecie,

E în lumină loc în-de-ajuns,
Și-n marea întunericului fie
Să dăruie. N-avem un alt răspuns!”

„Când am murit n-am fost mai trist pe lume
Ca-n ziua judecării de Apoi.
Mă refuzase toatele și-anume:
Lumini și bezne și tăceri de soi.

Eram al nimănu, o păpădie
Dusă în vânt, pierdută în neant.
Amiroseam a cântec și-a pustie,
Dar altceva era mai important.

Că n-aveam loc niciunde-n galaxie,
Eram sortit întoarcerii-napoi,
La pământea mea călătorie
În care, oameni, v-am lăsat pe voi.

Păream un condamnat frânt de catarge
Și aruncat pe țărmașii unui mit,
Pân' Dumnezeu în patrafir de alge,
Dintr-un ocean de lacrimi răsărit,

Mi-a spus: „Copil târziului devreme,
Ce-ai poposit în cer, poet rebel,
Ia-ți sufletu-ndărât și nu te teme,
Însingurării mele porumbel.

Și mâine-n zori, când vin, stea – betleemă,
La prohodirea ta-n edenuri mii,
O să-ți aduc, să n-ai nici o problemă,
Umilul meu verdict prin ciocârlii”.

... O noapte uriașă mă desparte
De clipa când voi fi sau iad sau rai,
Sau poate că nici unul, de se poate.
O, eu ce-am fost al singurării crai

Abia de-nțelegeam câtă murire
Sau cât etern în zori mi se va da,
Când se va prihăni-n blagoslovire
La rugul patimii oricare stea.

Și sufletele celor ce sunt zare
Precum albinele vor năvăli,
Tăcerea mea s-o ducă-n fiecare
Până voi ști unde mi-i dar a Fi...

... O noapte cât o viață, dată mie
S-o pot deplânge și s-o pot cânta
Cum nu gândise-n veacuri cineva
Și lacrima să i-o trimit solie.

Acum, când veșnicia cu aripa
Mi-atinge cerul în priviri căzut,
Nu mai pot duce-atâta absolut
Și îngrozit de Pururi, aleg clipa.

Cu ea să-mi aștern patul în iubire,
Alcov să-mi fie spațiul ei imens
Și-n el să intre-o blondă amintire
Să dea surprării mele-un înțeles.

... O noapte doar, în care se-nfiripă
Al stelelor albastru găngurit.
Să mușc din pita ei, făcând risipă,
Ca dintr-un cântec scris în infinit

Și-n ea, în noaptea ultimă din toate
Câte mi-au fost sortite pe pământ

Traian Vasilcău (Traianus)

Să-mi fiu însumi copil ajuns pe moarte
Și să nădăjduiesc doar în Cuvânt

Și să exclam: „Lumină tu, fecioară,
Beznă de veci, Tăcere-a tuturor,
Să duci doar taina-n tine și să moară
Partea de cer din voi e prea ușor?”

Să-apună-o lume-n voi: cea nenăscută,
Și-atunci prin lumea neștiută voi
Să vă înmormântați cu jale multă
În înstelatul cerului noroi?”

Numită plebe, nenumită astră
Ce nefiind va fi și numai eu
Ce-am ctitorit din gânduri o fereastră
Grădinii care dă în Dumnezeu,

Magistru-am fost, îngenunchind o zare
Din zarea zărilor fără sfârșit
Și rege grav îndrăgostit de-o floare,
Care m-a plâns cumplit când am murit.

O, și cât am visat trup de cicoare
Ce-n nici o glastră, vai, nu încăpea,
Am dus-o-n inimă, dar spre-nserare
Ne-ncăpătoare-mi era inima.

Și când i-am dar în lacrimi găzduire,
M-a părăsit, și de atâta dor
S-a-mlănăvit de ceru-mi din privire
Și-ntr-un spital s-a stins: al florilor.

De-atunci nu-mi zise nimeni: „Majestate”
Și nu-mi solicitase nici un vers
Crăiile de vulturi din cetate,
Revendicând întregul univers.

Bătrân și anonim ca o baladă,
Și-ngenuncheat ca luna pe ceaslov,
Eu așteptam doar ochi-mi să mai vadă
Verdictul cerului într-un hrisov.

Și noaptea nu mai stăvilea să curgă
Pe fruntea-mi ca un mir dumnezeiesc.
Îmi convocasem sufletul în rugă
Și-n spovedanii nu simțeam că-mi cresc

Petale de azur, fără-ncetare,
Și nu înțelegeam, nins de viori,
Că mă preschimb în cea mai mândră floare
Pentru alt rege ce s-o naște-n zori.

Salt spre cer

O CARTE ÎN DEZBATERE

Analiza influențelor și afinităților indiene ale operei brâncușiene în cartea

Simbolistică sacră în opera lui Constantin Brâncuși

Profesor Univ. Dr. Mircea Itru

Sorin Lory Buliga, în calitate de director al Centrelor de Cultură și Artă „Constantin Brâncuși”, se ocupă admirabil de câțiva ani buni de continuarea moștenirii spirituale a sculptorului Constantin Brâncuși. Organizarea unor conferințe internaționale la Târgu-Jiu pe tema valorii și a receptării operei geniului de la Hobița este meritul domnului Buliga, iar contribuția acestora la interpretarea și înțelegerea operei și personalității artistului sunt de importanță majoră.

Critica și hermeneutica operei lui Constantin Brâncuși nu este săracă, existând numeroase puncte de vedere argumentate, atât divergente, cât mai ales convergente. Majoritatea concluzionează axiologic, cu evidențierea genialității sculptorului. Firește, se insistă asupra capodoperelor sculptorului, asupra ansamblului de la Târgu-Jiu, asupra biobibliografiei. În acest context, nu multe sunt acelea care caută rădăcinile creației brâncușiene ori abordează documentat și curajos filosofia artistului.

Cartea *Simbolistică sacră în opera lui Constantin Brâncuși*, de Sorin Lory Buliga, se înscrie în seria lucrărilor fundamentale în domeniu. Subtitlul ei, *Cumințenia pământului, Regele regilor (Spiritul lui Buddha), Templul din Indore*, dezvăluie tematica prin referire la titlurile a două opere ale sculptorului și la titlul unui proiect indian deosebit de interesant și puțin cunoscut de public. Cartea lui Sorin Lory Buliga cuprinde trei studii ale sale, precum și mai multe fotografii comentate de autor, ale unor sculpturi de Constantin Brâncuși. Titlul cărții, precum și dedicațiile către Mircea Eliade și Sergiu Al-Gheorghe dovedesc tipul înalt de hermeneutică practicat de către Sorin Lory Buliga, documentația solidă și direcțiile abordate, care sunt esențiale în cunoașterea operei lui Brâncuși: simbolistica, sacralitatea, motivele, arhetipurile, arhaicul, autohtonul, indianitatea, teleologicul, precum și soteriologicul.

Analiza simbolurilor indiene predomină în cartea *Simbolistică sacră în opera lui Constantin Brâncuși*, iar în acest sens remarcăm o bună cunoaștere de către autor a filosofiei și religiilor Indiei, prin lecturi fie directe, fie indirecte ale unor prestigioși indianiști și orientaliști români. Influența indiană, însă, contribuie, așa cum evidențiază Sorin Lory Buliga, la sublinierea caracterului universal al simbolurilor și implicit al artei brâncușiene. De asemenea, hermeneutul înțelege faptul că indianitatea nu este explicabilă doar prin teoria surselor, prin asemănări cu o cultură îndepărtată în spațiu, ci probează inspirația artistului din fondul arhaic românesc, din substratul indo-european și paleo-indo-european, din folclorul și cultura precreștină, ca și din creștinismul cosmic.

Pasiunea lui Constantin Brâncuși pentru filosofia și religiile Indiei este pusă în relief de către Sorin Lory Buliga și motivată prin călătoria în India și templul visat de la Indore, cunoștințele sculptorului legate de teoria Yoga și practica meditației, lectura sa preferată din Milarepa, elemente importante în cunoașterea personalității și operei sculptorului român.

Există o temere nejustificată în rândul brâncușologilor că analiza influențelor și afinităților indiene ale operei sculptorului, i-ar afecta, submina sau chiar anula legătura cu creștinismul. Mari spirite ale culturii române, cum sunt Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade sau Constantin Brâncuși, toate au fost măsurate de unii neaveniți și pe nedrept acuzate că nu ar fi creștine cum scrie la carte. Cunoștințele vaste din diverse culturi au contribuit substanțial la sintezele artistice create de acești autori români de geniu.

Sorin Lory Buliga realizează interpretarea sculpturilor lui Constantin Brâncuși pe toate palierele, prin referințe la criticii de specialitate și prin opinii personale susținute cu argumente. Astfel, *Cumințenia*

nia pământului este analizată în special din unghiul simbolisticii sale, prin raportare deopotrivă la folclorul românesc și la arta modernă. Autorul insistă asupra amprentei fondului cultural străvechi românesc al acestei lucrări. Aceasta reprezintă sursa principală de inspirație, în ciuda unor comentatori străini care o caută doar în arta modernă.

Interpretarea sculpturii *Cumințenia pământului* prin prisma legăturilor sale cu fondul autohton creștin, cu rugăciunea creștină, cu spiritualitatea indică și cu arta modernă este provocatoare, dar interesantă. Totodată, hermeneutica din perspectiva principiului filosofic fundamental al coincidenței contrariilor, precum și a sacralității artei este înălțătoare și esențială, dovedind calități remarcabile și exemplare din partea comentatorului sculpturii brâncușiene.

În analiza lucrării *Regele regilor (Spiritul lui Buddha)*, Sorin Lory Buliga subliniază denumirea originară a sculpturii, data realizării ei, descrierea sa, precum și diversele interpretări ale comentatorilor. Referințele la Yoga și Tantra sunt generoase, la fel și explicația în lumina trezirii simbolului feminin *kund?alinī?*. Pe lângă mitul șarpelui, mitul oului primordial și acela al androgenului îmbogățesc comentariul. Cu toate acestea, accentul merge spre buddhism, sculptura reprezentându-l pe Buddha, însă nu ca formă, ci în sine. Nu este ignorată nici interpretarea potrivit căreia sculptura *Regele regilor* îl reprezintă pe Iisus Hristos. În această ordine de idei se relevă că Mântuitorul era numit astfel în primele secole creștine. Sorin Lory Buliga evită inteligent să confrunte religiile și să impună întâietatea vreunei surse. Accentul este pus, cum era și firesc, pe mesajul operei de artă.

În ceea ce privește Templul de la Indore, Sorin Lory Buliga evidențiază diferențele sale denumiri și funcționalitatea sa. Informațiile biografice legate de proiectul indian al lui Brâncuși, de călătoria sa în India înlesnesc comentariul. Acesta se orientează spre simbolistică, criticul analizând competent și convingător simboluri ca: labirintul, spirala, șarpele, oul cosmogonic, grota inițiată și zborul.

Sorin Lory Buliga, prin cartea *Simbolistică sacră în opera lui Constantin Brâncuși*, contribuie la îmbogățirea interpretării operei sculptorului român, la cunoașterea unor influențe și afinități, dar mai ales a unor idei religioase și concepții filosofice care au animat creația artistică a lui Constantin Brâncuși.

Rigoare hermeneutică și sentiment metafizic în cercetarea operei lui Constantin Brâncuși

Haralambie Bodescu

Dacă arta, în limitele ei, se află în consonanță cu verosimilul, cu ce a fost sau ar putea să fie, înseamnă că ideea aristotelică rămâne actuală și este utilă configurării unor destine. O mai dreaptă cumpănire a esențelor se impune în studierea artei lui Constantin Brâncuși, căci simbolurile eterne, în anumite cazuri, așteaptă încă la răspântii, oferind exegetului de profil răspunsuri la atâtea întrebări.

Pe această pistă și perspectivă ideatică se înscrie cartea *Simbolistică sacră în opera lui Constantin Brâncuși*, apărută în anul 2009, la editura „Scrisul Românesc”, din Craiova, sub semnătura cărturarului dr. Sorin Lory Buliga, intelectual și estetic de largă deschidere filosofică.

Lansată în Paris, la Salonul de carte (14 martie-2009), exegeza a captat atenția audienței și aprecierea exuberantă a distinsei doamne, Rodica Paleolog, reprezentanta *Bibliotecii Naționale a Franței*, care a inclus-o în nomenclatorul prestigioasei instituții, alături de volumul de versuri *Insomniile umbrei*, apărut în octombrie 2008, la editura „Vergiliu”, din București, sub semnătura poetului Haralambie Bodescu.

Figurat vorbind, *apele lui Heraclit* – niciodată aceleași și mereu în mișcare – izvorăsc dintr-o neliniște interioară, aducând un mesaj din alte unghiuri decât cele consacrate, ceea ce, cu alte cuvinte, îl prezintă pe autorul cărții în dialog cu spiritul lui Constantin Brâncuși.

Hermeneutul de excepție pătrunde în sferele nebuloase ale spiritului creator, compară, deschide cărări inedite, pune întrebări, sugerează răspunsuri și intuiește în profunzime elanul mitic proiectat în altarul muzelor. Unor firi vizionare precum Brâncuși, imaginar, le sunt specifice noi seducții estetice, alte moduri de cunoaștere pentru daimonul copleșitor, altele decât cele obișnuite în spectrul valorilor perene. Pe această coordonată estetică, Sorin Lory Buliga își modelează cercetarea prin *logos intuitiv*, fundamentat pe varii informații și deschideri spre orizonturi filosofice, corelate cu simbolistica universului folcloric românesc.

Subsidiarul cărții, proiectat ca un subtitlu cu valențe explicative, respectiv *Cumințenia pământului, Regele regilor (Spiritul lui Buddha)*, reprezintă un suport tematic, dispus în interiorul studiului pe subcapitole, care presupune o documentație solidă, esențială în cunoașterea simbolisticii, sacralității, motivelor și arhetipurilor încorporate operei lui Brâncuși. Cercetătorul face incursiuni în mitologie pentru a sublinia elementele autohtone, arhaicul, soteriologicul, teleologicul și înclinația lui Brâncuși spre indianism. Sorin Lory Buliga, prin lecturi din domeniul indianisticii, etalează o bună cunoaștere a filosofiei și religiilor Indiei, pentru ca apoi să investigheze caracterul universal al simbolurilor și, implicit, al artei brâncușiene.

Cultura precreștină, creștinismul cosmic, universul imaginar – simbolic al folclorului românesc, substratul paleo-indo-european sunt cărări ale meditației estetice pe care hermeneutul o trăiește la modul sublim, fără alunecări de la rigoarea științifică a studiului. Templul visat de Brâncuși la Indore are la bază cunoașterea afinităților indiene ale sculptorului, cunoștințele legate de teoria Yoga și practica meditației profunde. Comentariul autorului cuprinde în palierele sale explicații pertinente în legătură cu mitul șarpelui, mitul androgenului ori acela al oului primordial. Navigator iscusit în lumea simbolurilor artei lui Constantin Brâncuși, Sorin Lory Buliga surprinde esențele, prin evidențieri concludente: *labirintul, șarpele, spirala, oul cosmogonic, grota inițiată, toiagul și zborul*.

În hățișurile vechilor culturi stăruie încă imagini

și sensuri nebănuite, pe care autorul reușește să le sintetizeze într-o lucrare originală, utilă cercetătorului de profil. Prin metafora denumirii fiecărei opere în parte, Brâncuși redă esența bucuriei, melancoliei și suferinței acestei lumi. Totul este sacrificat în numele divinității; motive antice, biblice, cu alte fațete, sunt întâlnite în operele sale. Poate că nici o zonă a existenței umane nu i-a rămas necunoscută ci, dimpotrivă, capătă o nouă respirație, și ea o formă mitică de reprezentare. De pildă, *Cumințenia pământului* se înscrie în orizontul genezei, care perpetuează, la nivelul figurat, până în zilele noastre. Opera aceasta amintește *Imnul creațiunii*, cu larma lui viziune cosmogonică, căci *cumințenia* e sinonimă cu puritatea începutului.

Simbolică sacră în opera lui Constantin Brâncuși provoacă revelații, amintește și motivează faptul că, în clasicismul folcloric românesc, se regăsesc arhetipuri și motive mitice, cu corespondențe în clasicismul biblic, în tradițiile unor vechi popoare africane ori indiene. Așadar *Cumințenia pământului* amintește de *Inanna*, zeiță a fertilității, în ipostaza unui *Prometeu* cu trăsături sumeriene. *Smerenia* impresionează iar privirea e îmbogățită cu nuanțe metafizice. Figura *nevinovată* răsare din pământ. Ipostaza ei mitică amintește de fațete; poziția brațelor sugerează adâncimea ritualului sacru și trădează tinerețea spiritului. Abstractizarea privirii e provocată de miracolul facerii, iar creația în sine își relevă triada interioară: sentiment, idee, concept. Brâncuși este maestrul perspectivei izvoartă din vraja inexplicabilă a antropologiei; figura *nevinovată* răsare parcă din pământ, iar *fulgerul* din spate simbolizează întruparea Evei din coasta lui Adam, în ardere divină. Privirea și poziția mâinilor, contextual, sunt elemente ale echilibrului metafizic, ale armoniilor interioare expuse în simbol, cu perpetuarea umanului.

Ființă și neființă, etern și efemer, cufundare cosmică în privirea misterioasă, imaginar mitic și fabulos teluric sunt atribute care fascinează. Opera are măreție eternă, prin intersectarea viziunii arhaice cu pulverizarea timpului de la început de lume, din care Brâncuși reține chiar esența, rămasă moștenire. Sorin Lory Buliga subliniază diversele interpretări, supoziții și ipoteze expuse în timp, privindu-le din perspectiva rigorii hermeneutice. Citându-l pe Constantin Noica, el subliniază ideea că statuia „... reprezintă primul gând [...] sau ceva din prima zi când Pământul a început să gândească”.

Cartea vieții este păstrată în credințele populare românești cunoscute lui Brâncuși, prin experiența vieții sătești, de unde provine iluminarea geniului creator. Spațiile uranice capătă o nouă dimensiune, iar limbajul aforistic și misterul artistului tot aici își au obârșia, căci ariile oraculare se deslușesc la răspântii, cu melancolia lor gravă, inscripționată în timp.

Codurile biblice sunt preluate și topite în pasta modernității de către spiritul vaticinar, ziditor de simboluri desprinde din vechile culturi și supuse abstractizării. Este ceea ce această carte de referință propune cititorului și zidește dintr-o perspectivă tot atât de originală precum opera marelui sculptor.

Păun 1

Întâlnirea cu aproapele nostru Scriitorul și universitarul Mircea Bârsilă

I. O identitate auctorială inconfundabilă

O discuție cu scriitorul (poet și critic) și universitarul piteștean MIRCEA BÂRSILĂ, originar de fapt din Văgiulești Gorjului și reprezentant de marcă al fenomenului literar columnist, laureat al Atelierului Național de Poezie „Serile la Brădiceni”, în 2002, înseamnă o veritabilă inițiere intelectuală. Cultura-i temeinică, harul hermeneutic, intuiția-i pedagogică și talentul de-a-și cuceri auditoriul, prin răbdare și blândețe, prin echilibru și competență, prin siguranță de sine și amplitudine științifică pun mereu în relief o figură creatoare fermă și o operă neperisabilă prin timpuri și mode, nu prea numeroasă, însă profundă și originală. Criticul Alex Ștefănescu a mizat totul pe numele și creația, eseistica și arta, unice, ale lui MIRCEA BÂRSILĂ. La fel a procedat și județeanul nostru, remarcabilul cronicar Gheorghe Grigurcu, care a găsit în scriitura-i evidente, axiologice, mărci ale unei identități auctoriale inconfundabile.

Dar cum cel mai bine, cel care se cunoaște pe sine însuși, e creatorul, l-am invitat în Târgu-Jiu-lui Constantin Brâncuși, la vestita-mi „Cafenea hermeneutică”, pe aceste mereu surprinzător Mircea Bârsilă, cu certitudine un clasic al literaturii române contemporane și al generației optzeciste. În tinerețile noastre studențești, relațiile între noi doi erau parcă mai strânse. Ne adunam o mână de viguroși și dinamici aspiranți la culmile gloriei, o mână de visători, la Cenaclul „Pavel Dan” din Timișoara Universitară, ca să ne citim unii altora producțiile lirice; Mircea, eu, Ion Monoran, Marcel Tolcea, Șerban Foarță, Eugen Dorcescu ș.a. Și ce mirabile seri trăiam noi, cavaleri ai unei invizibile Mese Rotunde a regelui Orfeu! Ulterior, fiind modest profesor de țară, în satul natal, l-am invitat să publice versuri în „Gorjeanul” (pe atunci „Gazeta Gorjului”), ca apoi, la cartea-i de debut („Obrazul celălalt al lunii”) să-i redactez, în același prestigios cotidian, o tabletă de întâmpinare, firește, elogioasă. Și iată că nu m-am înșelat, căci prin toate cele ce-au urmat, Mircea Bârsilă a devenit un maestru al prozodiei, un filosof al imaginarului, un doctor în litere, un profil etic și estetic cu voce personală și rezonanță europeană. Și mă întreb de ce Primăria, Consiliul Local din Văgiulești, nu-i acordă titlul de cetățean de onoare. Mircea Bârsilă este cu adevărat unul din cei mai mari scriitori români de azi și l-ar merita cu prisosință.

II. O poietică a redundanței și a prudenței

Dialogul în doi a debutat normal cu întrebarea, despre ce mai scrie, mai precis la ce cărți mai scrie, în perspectiva unor noi tipărituri. Mi-a răspuns că s-a decis să edi(c)teze niște: „Monede cu portretul meu”, care este un volum de vreo 130 de pagini. În acesta se simte o schimbare dinspre profunzimi spre suprafață, o relaxare a textului, cu punct de plecare în *Priveliștile* lui B. Fundoianu, a căror indiscutabilă modernitate intrigă în continuare. Predilectial pentru Mircea Bârsilă a devenit acum spațiul bucolic „clasic”, însă tratat cu mijloace care nu mai țin de tradiționalismul epuizat ci abordat redundant. Avangardistul din el se desparte dintr-odată de „avangardiștii înrăiți” și produce o operă mult mai rezistentă și mai consistentă stilistic / poetic. Refuză mirajul experienței autolirice și optează pentru o recuperare a lirismului autentic. Opera de mâine va avea o foarte mare încărcătură metafizică și se va caracteriza prin prudență.

Raportându-se la tinerii poetaștri de azi, Mircea Bârsilă mi-a zis că „sub povara așa-numitului huliganism literar, acești tineri nu mai respectă nici un sis-

tem de valori, iar față de textul poetic se comportă la fel de suburban. E ușor să faci pe nebunul și cu mult mai ușor să scrii cum procedează tinerii noștri de azi care nici măcar, la Paris nu mai învață la gât cravatei cum să-i lege nodul”.

Meditez, acum în liniștea locuinței mele din Brădiceni Gorjului la destăinuirile prietenului meu care, întreb de Lazăr Popescu, martor invitat al interviului, cine-i va lua locul la U.S.R. lui Nicolae Manolescu, ne-a răspuns că a venit momentul ca optzeciștii să preia puterea, prin Gabriel Chifu, Marian Drăghici sau oricare altul. Aș avansa eu propunerea ca Mircea Bârsilă să-și ia inima-n dinți și să candideze. Noi, scriitorii gorjeni, am avea de câștigat căci se simte bine cu noi, acasă, la Gorj. M-a sunat să mă felicite pentru ediția scoasă de mine, de Ion Căpruciu și de Vasile Ponea și de prefața scrisă

tot de mine cu prilejul primei „renașteri” a povestitorului Nicolae al Lupului. A meritat ca acest Creangă al Gorjului să fie scos din uitare – m-a încredințat Mircea Bârsilă, care s-a angajat că va scrie în „Argeș” despre volum, cel dintâi scos după 1940 și după moartea prozatorului, în anii '60. În privința-mi, m-a înștiințat că va scrie în cartea lui despre optzeciști despre „Serile de la Brădiceni”, ca și despre Lazăr Popescu.

III. Nevoia de o carte de poezie adevărată

N-am uitat că Mircea Bârsilă e un luminat și eminent profesor universitar. La o invitație a lui și a Filialei Scriitorilor din Pitești pentru a lansa cartea despre optzeciști a lui Lazăr Popescu, în mai a.c., eveniment consemnat în „Argeșul” din iunie a.c., l-am văzut la lucru, în fața studenților săi și l-am învidiat pentru arta de a explica, a concluziona, a defini conceptele, noțiunile, termenii etc. Și în această cea mai recentă întâlnire Mircea Bârsilă ne-a uimit (pe mine, pe Lazăr Popescu, George Drăghescu și Ion Predoșanu) cu „mitologicele” lui, cu hermeneutica lui transdisciplinară, cu reinterpretările lui la Miorița” și „Joc secund” (a lui Vasile Alecsandri și recte al lui Ion Barbu), cu rapelul lui la absconsul strat indoeuropean, cu inteligența-i scrutătoare de noi orizonturi în cercetarea aplicată, chiar dacă, pe alocuri, modele critice considerate intangibile, ca G. Călinescu, sunt revizuite strict... științific.

Prin urmare Mircea Bârsilă va publica, din postură de umanist, „Poezia lui Nichita Stănescu”.

(urmare în pag. 34)

Dragoste și adevăr

Ioan Țepelea

Doamna Voichița Pălăcean – Vereș este redactor șef la o editură clujeană. Dar, domnia-sa este și o rafinată prozatoare. Felul cum privește relația scriitorului cu propria creație o face însă un subiect de maxim interes. **Ciocolată amăruie** este titlul romanului cu care distinsa colegă a noastră rupe amorțea înțepenită de discuțiile de dragul discuțiilor critice vizavi de starea literaturii înainte și după 1990. Nu ne-am pronunțat, desigur, pentru că lucrurile alunecau într-o direcție greu de stăpânit și tot mai greu de înțeles. Erau încercări și reușite individuale, care puteau periclita zona scriiturilor din Ardeal, aici unde cei înțelepți scriu din principiu și nu pentru a fi luați în seamă de X sau Y.

Editura lui Mircea Petean oferă mereu surprize, și în Ardeal și în țară. Dar în străinătate, **Limes** este un motiv de căutare și interes. Aici funcționează la alți parametri **boema literară**, în stilul și mediul ales de prozatoare... la fel ca la Alexandru Vlad, inventate. Asemănările cu persoane reale se datorează, firește, faptului că autorul este și el o persoană reală (:). Că pentru el adevărat este personajul și nu coincidentul model. Și desigur cititorul. Am plecat de la numele unui prozator ieșit în evidență demult și nu credem că ne-am înșelat. Doamna noastră autoare își adună personajele cu gânduri curate și cu o pasiune aparte, vrând a ne demonstra că toți cei ce trăiesc printre scriitori simt și se simt oameni reali ca ei.

Așa sunt Irina și Andrei personajele centrale ale cărții noastre, care vorbesc și se chinuie „de două decenii” să fie „jumătatea mea mai bună”. Apoi urmează nesfârșitul lanț al **personajelor** secundare și **toate** reale, colegi și prieteni, marcați fiecare de un comportament specific interesului pe care-l au în momentul în care scena este introdusă în planul general. De fapt, am putea spune că romanul, de peste 350 de pagini este o operă, iar personajele sale pot fi ușor depistate prin asociere cu oameni reali, foști sau actuali. Cu certitudine, una dintre trăsături ale noului este **democrația** de dinainte și după Decembrie 1989. Sau **Democrația** care n-a existat decât în „răsadnița iluziilor românilor”. Și exemplificările par multe, începând cu domnul Director Teodor, sau cu colegii de liceu și cu toți cei de facultate, nenumărați și trecuți fiecare prin noile prefaceri revoluționare. Sara-banda vieții, creșterea copilului, viața la bloc, viața la catedră au peste tot un **vacarm** propriu în care Irina Peter, dar mai ales colegele Dora și Dalia, reprezentând fiecare un mod de existență și de împlinire în tradiția românească, se manifestau, își etalau mereu motivele de satisfacție personală.

De altfel, textul de pe ultima copertă redă esențialul trăirilor doamnei profesoare Irina Peter, care pune problema capitală: **cu ce s-a schimbat noua sa existență la care îndrăznește să viseze în 1989?** Strigătul cu care Irina își cere viața înapoi este, firește, strigătul societății averse de... de „libertate”, de „mai bine”.

Ciocolată amăruie

(Fragment de roman)

Voichița Pălăcean-Vereș

În unele zile avea senzația că, după ce-i fuseseră imobilizate mâinile la spate și picioarele încătușate în cercuri de fier întărite cu ghiulele prinse în lanț, fusese aruncată în mijlocul mării, unde i se cerea imperativ nu doar să înoate, ci chiar să-i învețe pe alții să înoate. Intra entuziastă în clasă, începea prezentarea operei literare, însuflețindu-se pe măsură ce se derulau explicațiile. Provoacă clasa să participe la lecție, se lovea de priviri opace ori plictisite. Nici amenințările, nici promisiunea vreunei recompense înscrise în paginile catalogului nu-și aveau rostul.

Irinei îi era clar că nu poate abandona lupta. Doar că măsurile potrivite pentru ieșirea din impas rămăneau într-o zonă cu nebulozitate accentuată, pe care ea n-o putea penetra.

Lipsită de experiență, se aruncase de bunăvoie în capcană, iar acum plătea pentru asta. Capcana o reprezentaseră clasele cu profil uman – uriaș morman de lemne pus să întrețină focul năzuinței ei că, într-o zi, va fi o profesoară de română cu totul deosebită – asemenea Firuței ori asemenea Monei.

Fusese întotdeauna pasionată de compuneri. Învățătoarea, pe la finele clasei I, le dăduse ca temă să realizeze o compunere liberă, iar a doua zi, rând pe rând, i-a solicitat să citească rar și cu voce tare tema. Majoritatea compozițiilor sunau la fel și, de la o vreme, audiența își rezemase capul de bănci de plictiseală. Când veni rândul Irinei, ea se ridicase țănoșă în picioare, ținând caietul în mâini – precum actorii ce recitau la televizor poezii patriotice – și se apucase să dea glas gândurilor ce o stârniseră cu o zi în urmă. Impresionată, doamna Moldovan o rugase să mai citească o dată, ca să înțeleagă toată lumea „cum trebuie făcută o compunere”.

Începând ciclul gimnazial, Irina descoperi că Dumnezeu le binecuvântase clasa cu cea mai bună profesoară de română din școală, Firuța Ursu. Abia acum Irina înțelese că a scrie compuneri frumoase înseamnă mult mai mult decât a avea inspirație. Sub înfrăurirea doamnei Ursu, învăță să citească altfel decât o făcuse până atunci, dar și să aprecieze o figură de stil, cadența unui vers.... Înainte de toate, învățase că, pătrunsă cu inima deschisă, orice pagină scrisă transmite ceva. Cunoscând-o pe doamna Ursu, Irina simțea, că, pentru prima dată, cineva crede cu adevărat în ea și că este încurajată, chiar și atunci când strofa unei poezii șchiopăta bolnavă ori un epitet forțat producea grimase. Hotărâse de pe atunci să se facă profesoară de română, dorindu-și să ajungă cândva aidoma doamnei Firuța.

Pasionată de meseria pe care o făcea, profesoara Irinei, deși avea acasă doi copii mici, ce-i consumau energia, stimula elevii nu numai să citească, ci și să scrie. Chiar organizase în școală un cenaclu literar, la care, spre a-și încuraja învățăceii, invita scriitori care să le vorbească micilor artiști despre poezie și proză. Cel dintâi invitat fusese Sorin Grecu, o tânără speranță în așteptarea debutului editorial, ce venise cu un teanc de reviste „Tribuna”, din care își citi cu patos câteva poezii. Emoția lui o copleșise pe

Irina. Ani în șir după aceea, neștiind că poetul are de-abia câțiva ani mai mult decât ea, când îl zărea prin cartier, își simțea inima bătându-i nebunește, mișcată că i-a fost dat să trăiască în același cartier cu o persoană atât de specială. Al doilea invitat de seamă la ședințele cenaclului din școală fusese Mircea Vaida (înainte cu mult de a-și pune în coada semnăturii numele „Voevod”, făcut celebru de ilustrul său bunic), ce locuia în blocul din fața Generalei 16.

Euforia pe care o resimțea când citea și plăcerea nemărginită de a scrie Irina crezu că le-a pierdut odată cu despărțirea de inimoasa doamnă Ursu, căci, ajunsă la liceu, se întâmplă ca doamna Sinefta, profesoara lor de română, să se dovedească o persoană seacă și un dascăl desprins parcă din „Amintirile” lui Creangă; adeptă a învățatului pe de rost, disprețuia creativitatea. Atitudinea ei ciuntise sufletul sensibilei Irina, care scria neostoită poezie, judecând-o revoltată pe focoasa roșcată de limba română pe motiv că i-ar sustras orizontul nemărginit ce-i fusese dăruit de grațioasa Firuța.

Când schimbă „macazul” la sfârșitul clasei a X-a, Irina își regăsi emoțiile de demult. Având-o ca profesoară de română în treapta a doua pe Mona, descoperi că, ajutată, poate pași nestințgherită în lumea aceea de cuvinte unde doamna Ursu o condusesse doar până în prag. Și, spre deosebire de anii de gimnaziu, acum nu mai era singură în spațiul acela mirific. Ascultând-o pe doamna Mona în timpul expunerilor, realiza că nu-și dorește nimic altceva, decât să devină ca ea.

Ajunsă la catedră, pe măsură ce timpul trecea și crunta realitate îi amputa rând pe rând membrele aspirațiilor ascunse în sine, Irina constata că îi este peste putință să fie măcar umbra palidă a vreuneia dintre profesoarele ei. În unele zile, credea că s-ar simți împlinită, de-ar putea să se compare măcar cu draga de Sinefta...

– În regulă..., planificarea la dirigiență la fel... Bine... Ai la tine planurile de lecție pentru orele de azi?

– Pofțiți! În dosarul acesta sunt pregătite pentru toată săptămâna.

– Mdaaa... Da... Bine... Ahaa... Gata, poți să pleci! Bine...

– Mulțumesc, domnule director.

– Vrei să-mi spui ceva? Mi se pare că nu te prea încântă aprecierile mele... măcar că n-am zis nimic rău.

Ochii bărbatului iscodesc chipul tinerei căutând sursa nemulțumirii ei. Prefăcându-se absorbită cu totul de aranjarea hârtiilor în mapa mov din carton, ea evită stângaci privirile ce o ard. Înfundat în scaunul moale, protejat de două perne rotunde din burete, vișinii, clădite măiestru peste tapițerie, domnul Teodor, derutat, are senzația că eschiva femeii aflate în picioare de cealaltă parte a biroului conține o mare doză de dispreț la adresa lui. Decât să-l împungă cu tăce-

rea aceasta plină de reproș, ar prefera s-o vadă împurpurându-se de ciudă, să-i audă vocea tremurând de enervare, pițigându-se din ce în ce, asemenea unei viori care – mânuite de țiganul înnebunit de patimă –, și-a pierdut corzile una după alta, cu excepția celei subțiri, care continuă obstinată să cânte jalea din sufletul lăutarului.

În clipa când mâna tinerei se încolățește ferm pe clanță, directorul este ieșit pe jumătate de după pupitru.

– O clipă... Hai s-o lămurim acuma! Văd clar că ai un dinte împotriva mea... Spune-mi ce-i.

– N-aș vrea să interpretezi eronat vorbele mele... Nu-i mare lucru, dar...

– Dar...?

– Este al cincilea trimestru din viața mea de dascăliță și este a cincea oară când sunt unica pe care o verificați la sânge. Pentru 80 de oameni, prezentarea planificărilor constă într-o formalitate: vin cu cinci foi fircălite, vi le aruncă în poală, iar dumneavoastră le semnați pe genunchi în timp ce vorbiți despre cu totul altceva... O fi vorba de rutină în cazul colegilor în vârstă... Din cinci profesoare stagiare, numai eu am „privilegiul” de a i se acorda „audiență” în direcțiune, numai mie mi se verifică planificările filă cu filă, iar planurile de lecții cuvânt cu cuvânt!... N-am venit niciodată să mă plâng că-mi este copilul bolnav, ori că sunt obosită sau suferindă și mi-am făcut treaba cât de bine am putut. De aproape un an și jumătate car, pe distanța de 100 km, 7-8 kg de cărți zilnic, acoperind astfel deficiențele bibliotecii școlii. Cu toate acestea, eu sunt cea spionată... la orele mele intrați și dumneavoastră și domnul Béke pentru inspecții pe nepusă masă... Dacă greșesc cu ceva, vă rog să-mi spuneți! Nu cred că mai suport prea mult să fiu tratată drept oaia neagră a școlii!...

Ca și cum i s-ar fi vorbit într-o limbă nu îndeajuns stăpânită, bărbatul tace vreme îndelungată, reluând mental mesajul ce i-a fost transmis. Concentrarea a silit cele cinci șanțuri adânci care îi traversează fruntea lată să se apropie unul de altul.

– Tu asta ai crezut, Irina, că ești persecutată?!... Că te spionezi?! Ai înțeles exact pe dos! Uite cum vedem noi lucrurile: Blanka și Adelina sunt suplinitoare cu studiile neîncheiate; Renée vine la școală că n-are-ncotro și-n ziua când o să reușească la unu' din concursurile alea pe care le tot dă de nu-i arde de ore, o să plece fără să se uite înapoi. Filipa se agită, predă, corectează..., dar este clar că-i place mai mult latina decât îi plac elevii; nasul meu de om bătrân zice că s-ar simți mai bine la vreun institut, în cercetare...

Ei, și-am ajuns la tine! Pe tine nu te-am auzit să spui: „Cine învață – bine, cine nu – nu!”, „Dacă înțeleg doi din clasă ce-am explicat este suficient”; „De-aia au elevii manuale, să învețe din ele”. Nu te-am auzit să zici nici că nu te interesează, că nu-ți pasă... Nu... Dimpotrivă, tu pe ăla-l iei de piept că nu explică bine, la ălalalt i te pui în genunchi să facă după ore consultații... Și-atunci normal că tu ai parte de toată atenția, pentru că ești singura profesoară fără definitivat născută pentru meseria asta. Sunt sigur că vei îmbătrâni la catedră...

POEME

Andreea Măciucă

Bat în mine
orele târzii
ca niște secundare
ale unui ceas...
Prăfuit
de timpul
ce încă nu s-a scurs...
Bat ceasuri prăfuite
de timpuri nescurse.
E târziu.
În curând se apropie miezul nopții
când timpul se va opri.

Somn

Am adormit cu capul
pe piatră
să-i simt respirația, privirea,
liniștea disperată, disperantă,
liniștea mea,
singurul care la ora asta
dorm cu capul pe piatră
ce mă privește
și mă putrezește în melancolia ei.

E piatra mormântului meu
ce mă așteaptă...

Egolatrie

Pentru V.

Îmi vorbești de tine,
de tinele tău cel mai presus,
de supratinele tău...
Ma obosești
Cu naivitatea credinței tale,
Cu pseudocrezul tău
Infectat de egoul
Ce îți inundă ființa.
Și mă întreb: te-ai putea jertfi
pentru tine?

Plăcere

Măinile mele îți caută obraji,
Buzele mele se lipesc de ale
tale...
Mă respingi pentru a mă face
să te doresc și mai tare...
Și reușești... mă lipesc de tine,
te strâng cu brațele, îți cad la picioare...

Mă arunci departe
pentru a veni din nou la tine...

Și știi că dacă m-ai lua în brațe,
Eu aș fugi...

Scrisoare

Din nou am plăcerea
De a-ți scrie...nimitic.
Nimicul ce-l am în inima
Ți-l trimit ție...într-un plic
Mov, galben... gol
Ca să simți și tu durerea
Violetului din mine
Amplificată de galbenul florii-soarelui
Și de goliciunea sufletului meu.

Renunț...căci de prea mult timp
Nu m-am gândit la tine
Ți plec condusă de-un regret pustiu
Pășind prea sigură pe mine
Spre focuri ce se-aprind mereu.
Iubesc din nou și iar eu mă urăsc
Și plec, și drumul vreau să-l uit
Și fug, și tac...și fug și plâng,
și-mi jur că nu mă mai întorc
spre focuri ce mereu se-aprind.

MINIPAMFLETE

D. Vârtejeanu

Dispariție presupusă

La ora cinci dimineața, bărbatul intră în apartament pe două cărări. Soția lui se trezi din somn și se uită la el, supărată:

- Gigi, de unde veniși acum, în halul ăsta?
- De la serviciu, Florica!
- Tu nu faci serviciu de noapte...
- Acum, acum am făcut! Și ce mai este? Nu-ți convine...ce anume?!
- Mie nu-mi convine, dar ție?
- Păii...eu am obligații. Pardon...obligații adică... motivații?!
- Motivații sau obligații?!
- Da! Am față de clienți, pardon și de colegii... consilierii...Ei m-au invitat la petrecere...

- De ce n-ai telefonat? Nu știam ce se întâmplă cu tine. La petrecere puteam merge și eu, nu? Știi că simpatizez culoarea aia...a lor de „gașcă”...

Eu, disperată, am sunat la Poliție dispariția ta de 24 de ore aproape. Dumnealor te caută.

- La Poliție?! Nu e bine! Dă-le telefon, anulează reclamația...Doar mă vezi, nu?!

- Ușor sau greu de crezut! După cum arăți...De abia te mai ții pe picioare! Și cine știe ce ai mai făcut. Ai condus mașina beat...

- Nu! N-am condus eu. M-a ajutat un coleg.

- Și el tot după chef?!...

- Te rog, Florica mea! Anulează reclamația, spune-le că am sosit și nu am pățit nimic.Altă dată nu se va mai întâmpla.

- Ai promis că nu te urci băut de alcool...și ai uitat! Știi ce ai făcut acum trei luni?...

- Jur, uite Florica, jur. Mă angajez să fac curățenie în casă și tot ceea ce faci tu, fac eu.

- Vorbești în dodii, mă!...

Necaz mare: sau întâlnirea a doi cunoscuți

- Bună dimineața, Nicolae!
 - Neața, mă Ioane!
 - Te văd supărat...
 - Oo! Da ce supărare! E mare!
 - Păi, care-i baiul la tine?!
 - Nevastă-mea a făcut accident cu mașina. Pagubă mare, mă!
 - Nu înțeleg! Care-i vina ei?!
 - Spune că pe șosea, i-a ieșit în cale o pisică și n-a călcat-o.A ocolit-o.
 - Și?!
 - A ocolit pisica și s-a produs accidentul în lanț.
 - Cum în lanț?!
 - Păi, toate mașinile care circulau aproape bară la bară, pe șoseaua aia, s-au ciocnit și au avarii.
 - Deci, pisica este vinovată?!
 - Nu mă, nevastă-mea!
 - Ce culoare are pisica?
 - Ea zice că neagră.
 - Și pisica unde este acum?
 - Nu știe, a dispărut.Ce era proastă să mai stea acolo!!
 - Mare necaz la tine!
 - Mare pagubă, mă!! Cică să plătim noi toate reparațiile acelea...
 - Eh! Pisică neagră!...
- Să credem în pisica neagră sau, uneori, în ceasul cel rău? În gând, ar fi credința, dar mai mult coincidența!

Fereastră

Nu vreau să fiu poet

Poetul e o rană a omului către sine.
Din ea se hrănesc larvele fandosite ale elitelor.
Jilave izvoare de sânge greu mirositoare îi acoperă
mireasma placentară a naivității.
Portretul disperării e chipul său ros de verbe.

Nu vreau să fiu poet.
Gândul meu este departe de forja cuvintelor.
Călătorim în același tren al abuzului de idei
spre râpa magnifică a lumii.
Aici îmi arunc leșul în fiecare minut
de meditație asupra morții.

Măsor cu rigle imaginare
dimensiunea pieritorului din existență,
trena detestabilă și dantelată a neantului,
speranțele vesele, inocente prin care dăm absurd
sens vieții.

Nu vreau să fiu poet.
Vreau să spun lucrurilor pe nume
cu firescul ștergerii ochelarilor
de sudoarea viselor depusă pe pleoapele mele.

Între două vieți

Între viața ta și viața mea,
bătăile a două inimi rănite,
holdele sentimentelor ce ne împresoară,
întunericul în care facem dragoste,
moartea care ne privește din certificate.

Între viața ta și viața mea,
palmele cenușii ale unei răstigniri.

Obiecte în arhipelagul neantului

Stau între canaturile unei ferestre onirice,
elaborată sadic de spuma cenușie a unui coșmar,
să descopăr steaua polară
spre care visele mele mă poartă rușinos de romantic.
Nu știu încă să mă proiectez pe cerul spuzit de
stele

pus în balanța moralei de kant,
cerul indigo al departărilor inexprimabile
de care ades cârjele sufletului meu vor să se agațe.

În spațioasa criptă a eternității poate e loc și pentru mine.
Căci mă golesc de toate sensurile acestei lumi plâ-
pânde supusă morții.
Ca într-un ritual ontologic,
răsuflarea mea e disecată de îngerii abisurilor
pe masa intens albastră a unui eden absurd.
Iar gândurile mele, câte or mai fi, cântă psalmii
părelniciei.

Stau în containărilor vieții.
Gunoii peste tot, în toate stările de agregare.
Respir gunoii, mănânc gunoii, iubesc gunoii.
Degust rarele momente când sesizez în sufletul meu
forma supremă de anarhie a existenței.

Aplecat peste prăpastia eternității,
Trăiesc pe acest sideral platou al vidului cuantic
ce-mi generează conștient
Obiecte în arhipelagul neantului

POEME

Un poem al alegoriei morții

Când vorbești despre moarte trebuie să te însoțești
cu liniștea.

Zorile te pot prinde pe drum.
Liniștea suportă stoică orice conversație.
Pălcurile de munți din zare,
materializați ca într-un fundal nostalgic al lui Leonardo,
s-ar putea să nu te cunoască,
iar dogoritoarele pustiiri ale eternității să nu te
primească.

Când vorbești despre moarte
buzele nu ți se mișcă.
Ele stau livide în crisperia unei fotografii.
Glasul tău e un ecou al altor guri
la care te uiți cu o detașare crescândă.
Ieși încadrat din umbra vieții,
soarele mortuar e fierbinte
ca un felinar sângerând în vârful piramidei.
Nisipul pustiului său te arde
când vorbești despre moarte.
N-ai cale de înțeles.

Abia atunci poți îmbrățișa umbra eternității
întinsă pe conturul propriei tale ființe.

Poemul stării dinaintea nașterii

M-am întrebat ce-a fost înainte de nașterea mea,
dincolo de carnea răncedă a cărților de istorie.
Unde au stat prizoniere gândurile mele!?
În ce cochilii spiralate se târa viitorul meu?
Pe unde era ascuns aerul din viitoarea mea respirație
când țipătul nașterii în trupul lumii răscula timpul?

Pe unde era aerul din respirația mea?
Ce vânturi îi purtau ființa în alchimia stratosferei?
Dar carnea mea cea roșie unde își pitise moleculele?
În care pliu al destinului era arhitectura arterelor
și venelor mele
ca niște arbori sefirotici purificații de trecut?
În ochii căror vulturi era legată privirea mea
Ce se rotea pe deasupra pădurilor veșnice pline de
furnici?

Apoi am înțeles că eu, cu toate ale mele negăsite,
sunt doar un ecou al geamătului lumii
pierdut în spuma mării din care se va naște
în placenta mitologiei Afrodita.

Exersând starea de nefericire I

Exersând starea de nefericire
e ca și când aș aluneca din turnul unei catedrale
spre smârcul placid al orașului
peste care s-au așezat norii,
e ca și când aș străpunge cu sensibila mea epidermă
magnetismul ipocrit al rugilor ce se silesc să urce
spre cer,
gustul indiferent al celor adunați spre rugăciune,
mincinoasa mesă a celor dispuși să-și trăiască
clișee

înmuiate în durerea altora.

E ca și când nasc în fiecare zi un hoit,
un obiect tăios ce mă sfârtecă pe dinlăuntru,
trăind un chin insuportabil,
iar durerea se tencuiește în toate celulele mele
urmată de igrasia nefastă a lipsei de speranță,
e ca și când ceas de ceas sunt cuprins de o duhoare
greu de suportat venind dintr-un spațiu
ce mă presează și la care nu am acces,

E ca și când ai înțelege ura unei femei,
sentimentul distructiv ce-i țâșnește din ochii metalici,
gri, adormiți în nefericirea propriilor trăiri
ca și în aburul nefericirii mele.
Am nefericirea înscrisă în suflet,
fiecare din voi mă răstignește.

Cristian-George Brebenel

Nu pot să văd, să simt decât mazăga rece a
sufletelor voastre
pe care încercați să o încălziți la rănilor mele.
Nu sunt lumina care vine din cer
căci vâlul aspru și întunecat al lucrurilor mă apasă.
Aș vrea să vă dărui iubirea mea,
chiar stâlpul din inima mea,
dar simt că vă pierdeți în detaliile existenței simple,
în ungherele perfide ale gândurilor simple,
lipsite de vloga metafizică a esențelor.

Îngerul din mine a ațipit pe lespezile reci ale vieții.
Ce contează încă o femeie în plus sau în minus
În hățișul straniu al sentimentelor noastre!
Ce lumină ne poate călăuzi cărările
pe care se duc clișeele nimicniciei?

Suntem lipsiți de esență.
Atâta tot.
Atât de banal
încât ziua se clatină și asfințește.

Lecția neantului

Trebuie să învățăm că lumina n-am luat-o gratuit,
că plătim cu durere această simbricie
a deschiderii ochilor spre neant
Și-n toate cele câte răsar din existență.
Și-n buze, și-n inimă, și-n palme și-n deloc
se-nvârte absurd turbata-i zare a neantului

Eu cred că pot fura lumina din zori
cu adâncile găvane de sifon ale ochilor mei,
fotograma orizontului o pot lipi de inima ta,
și pe fiecare șuviță din părul tău
leg o mulțime de gânduri inspirate
de dragostea mea pentru tine.
Apoi înod toate clișeele respirației mele adânci,
da, ești a mea adeseori, îmi spun,
deși știu că e o iluzie,

Buzele unei femei nu pot fi ale cuiva
tot astfel cum orizontul e al tuturor
chiar și atunci când pare că ne atinge pleoapa.
Împrumută-mi bare-mi tâmpile tale
să le simt zbaterea albăstrie a pielii.
Să simt cum prin ele curg stelele căzătoare
ale unor gânduri care se pierd undeva în zâmbetul tău.
Și cred că pot să-ți spun,
fir-ai tu să fi de femeie ce stai goală în fața mea
oferindu-mi izvoarele laptelui tău,
fotografiindu-ți mișcările lascive
dar atât de proaspete ale vieții,
atâta îmi doresc de la tine
să primești lumina zorilor în patul meu de nuc
din odaia de la drum
și să mă îmbrățișezi simplu
cu gândul intim de a-mi dărui miracolul
unei noi vieții.

POEME

Vlad Cernea Jerca

Adio, prieteni...

Adio, prieteni, plec precum Ulise,
Pe neștiute căi, purtat de vreme,
Să pot găsi iar drumul către vise
Când valul mării, în furtună, geme.

Veni-va Circe, calea să-mi deschidă
Când zeii toți vor mînia destinul,
Rugînd pe Zeus însuși să decidă
De-mi pun pe frunte laurii ori spinul.

De voi pieri să nu-mi deplîngeți soarta
Căci am plecat să-mi împlinesc pornirea,
Iar când Atena va deschide poarta
Întreg Olimpu-mi va cinsti nuntirea.

Și-ntr-un tîrziu, chemat la judecată,
De zeii toți ce îmi vor da crezare,
Din cel ce-am fost cîndva cel tras pe roată,
Să pot renaște din cenușă, floare!

De mor poeții...

De mor poeții țării-n sărăcie
Și nu-i găsim durerii nici un leac,
În Țara asta-i bine să se știe,
Va fi de mîine neamul mai sărac!

Căci, Doamne, vai, de vor veni miticii
Să-și facă jocul după bunul plac,
Vor interna poeții în ospicii
Și-or coborî în bernă noul veac!

De-aceea, azi, privindu-vă, în față,
Vă rog, îngenunchind, cît mai sunt viu:
Iubiți poeții cît mai sunt în viață,
Căci după moarte fi-va prea tîrziu!

Dor de poet

(se dedică poetului Grigore Vieru)

Tu, frate-al meu, nu-i timp de așteptare,
Te rog, de plec fără să dau de veste,
Și nu voi fi de veghe la hotare,
Nepoților să spui trista poveste...

Căci vine-o vreme, vremea cea de taină,
Cînd stelele ne vor cinsti purtarea –
Și vezi cum boli îmbracă noua haină,
Dar cea mai tristă boală e uitarea!...

Și te mai rog să duci, de-acum, descîntul
Acestui neam, cum i-a fost dat să fie –
Pieri-vom noi, dar va dura cuvîntul,
Pe-același sfînt pămînt de Românie!...

Să le-amintești că Prutul va rămîne
Un pod de flori unindu-mi românescul...
Iar de va fi să mai uitați de mine,
Vă cer să nu uitați de Eminescu!...

Rugă

Doamne-aș condamna ursita
Reclamînd la tine sfînții,
Dacă tot îmi iei iubita,
Lasă-mi rogu-te părinții!...

Iar tîrziu, de-mi duci părinții,
Cum încet le duci pe toate,
Poți să-mi iei de-acum și sfînții!...
Însă, lasă-mi codrul – frate!

Și, de-o fi, fir-ar să fie,
Să nu-mi pot plăti simbria
Ia-mi viața-n custodie
Însă, lasă-mi poezia!

Strigăt

Sunt și oameni mai buni, sunt și oameni mai răi.
Nu-i un tot cum am vrea, multe sunt fără rost,
Ca și cînd, la-nceput, au fost alți Dumnezei
Și-au creat ce-i în jur!... Doamne, unde ai fost,
Ce coclauri bătea pasul Tău și-ai lăsat
Să ne toarne din lut după chipul lor hîd?...
Și apoi, la final, cînd suflarea ne-ai dat,
N-ai văzut cum rîdeau?... Chiar și astăzi mai rîd,
Cînd avem supărări, suferință și chin,
Și-ntristari cînd avem, niciodată-mpliniți,
Să urîm ce-i frumos și-n iubire venin,
Să turnăm cînd și cînd pentru cîtiva arginți...
Pare viața un chin, pare viața un vis
Niciodată la fel nu a fost, nici va fi,
Ne-am născut și trăim între zbor și abis –
Niciodată la fel nu ne vor răstigni!...
Doamne, Tu, cel etern, Doamne, Tu, cel de sus,
Lîngă cele ce-am zis, ce-ar mai fi azi de spus?!...

Trecut-au ape...

Trecut-au ape, vâzurind, pămîntul,
Și-al vremii plug mi-a tot brăzdat grădina,
Dar n-au putut să-mi rupă rădăcina,
Nici ploile, nici apele, nici vîntul!

Dureri mi-au copleșit ăst neam trudindu-l
Dar nu-i plecară fruntea pe vecie –
De vrei să știi ce-nseamnă omenie,
O vei găsi, străine, doar cinstindu-l!

Căci, n-a fost dor, mai aprig, decît dorul,
De frate, soră, ori părinții care,
S-au tot rîrit cu vremea fiecare,
Și-au îngărășat cu trupul lor ogorul!...

Trecut-au ape, cum spuneam, străine,
Dar n-a fost val să-mi scoată din morminte
Pe-ai mei strămoși, icoane dragi și sfințe
La care vin nepoții să se-nchine!

De-aceea tu, cînd calci, pe-a țării glie,
Pășește-ncet și fără de prihană,
Căci orice pas care lovește-n rană,
În trupul meu lovește, să se știe!

Și zeii mor!...

Și zeii mor!... O, Doamne, ce păcat
Cînd ne-ai lasat la naștere și-o moarte,
Și-ntr-un tîrziu atîția sfînți ne-ai dat
Că lumea Ta de-a noastră-i mai departe!...

Și, cîte Atlantide au pierit,
De mii de ani, de la Potop încoace,
Cînd nici chiar zeii ce păreau un mit,
N-au reușit cu moartea să se-mpace!...

Iar azi te miri că lumea s-a schimbat,

Cînd ea, de fapt, e-aceeași scenă-n care
Se joacă zilnic piesa, surogat,
Cu-n alt Olimp în care se tot moare!...

Și-atunci, întreb, ca simplu muritor:
Cînd zeii Tăi trăiră-n desfătare
Prin cel Olimp, tărîm de vis și dor,
Cum au putut să piară la-nîmplare?...

Ori le-a fost dată viața talisman
Să luăm aminte de ce vine după,
Ca noi ajunși odată la liman
Vom bea-nsetați se pare-aceeași cupă?...

Vremuire

Os albit și cîmpul verde,
Doru-i dor, un dor mă pierde –
Vremea plînge peste case,
Țes istorii, albe oase!...

Casa-i casă, vatra-i vatră,
Chip de sfînt cioplit în piatră –
Din doi ochi, privire trează,
Mama încă mai veghează!...

Și-o poveste ce nu-i gata,
Stîlp la casă, proptă, tata –
Timpu-n loc să-i fie frate
L-ar opri dar nu mai poate!

Scrisoare către mama

Îți scriu acum, la ceas tîrziu. Mă iartă,
De n-am fost vrednic, cum mi-am pus în gînd.
Știu, că certai poștașul, cînd la poartă,
Din partea mea nu îți lăsa un rînd.

Dar, vina nu-i a lui, te rog, mă crede,
De vină-am fost, se pare, numai eu –
Chiar dacă rana-n suflet nu se vede,
Tu ai simțit atunci cînd mi-a fost greu.

Și nu mă plîng acum de întristare
Cum nu te-ai plîns nici tu din cîte știu –
De n-am ajuns cum ai fi vrut: „om mare”,
Te bucură că-s sănătos și viu!...

Am slujbă la patron și leafă-i bună,
Am casa mea, o soață, doi copii –
Dar, cum spuneam, cînd doruri se adună,
Din cînd în cînd mai poți și tu să vii.

Măcar, așa, un doctor să te vadă,
Că ai de-o vreme mersul mai greoi –
Ai fi găsit un leac pe-aici, dovadă
Și doctorii-s mai buni decît la voi!...

Mă iartă, mamă, noaptea se destramă,
Și mîna-i obosită după scris –
Tu ia, te rog, propunerea în seamă
Și vino, dacă poți, cum ai promis.

Ți-or lumina nepoții revederea,
Iar noi vom sta de vorbă ca-n trecut –
Ai să te plîngi că te-a lăsat puterea
Că tata-i de o vreme mai tăcut,

Că a plecat spre stele nu știu cine...
Dar toate trec, cum au trecut mereu –
Pînă atunci, să auzim de bine,
Și-n pază să vă aibă Dumnezeu!

Cele trei scaune...

Marius Iorga

Închisese telefonul, frecându-și tâmpla stângă. Încă nu știa foarte sigur cu cine vorbea – femeia aceea se invitase cu foarte multă ușurință la o cană cu ceai verde. De unde știa că lui chiar îi place ceaiul verde?! Pusese multă insinuare în felul în care îi pronunțase numele: Bună ziua, domnule E. Știu că sunteți destul de ocupat, dar sunt sigură că v-amințiți promisiunea făcută la premieră... Eu v-am promis ceva, doamnă?! Evident, altfel nu aș îndrăzni să vă deranjez. Nu mă deranjați, dar... Mi-ați promis o cană de ceai... A, da?! Sunt acum în orașul dumneavoastră și aș cuteza să vă vizitez. Aveți timp să pregătiți ceainicul...

Cu gesturi mecanice aruncase resturile de frunze și pusese apa să fiarbă în deja obișnuitul ceainic de alamă. Încerca zadarnic să-și amintească figura doamnei V. (așa se recomandase!), rememorând toate premierele la care participase în ultimul timp. Inutilă acțiune, care mai degrabă îl umplea de nervi decât să-l ajute în vreun fel. Cunoscuse atâtea persoane, mereu se găseau câteva care se simțeau obligate să i se prezinte sau să-și afle o cunoștință comună prin care să ajungă la el. Nu era niciodată destul de atent la cei din jur ca să nu cadă pradă acestor vânători de politețuri. Nu știa să se ferească de mâinile întinse și tocmai de aceea nu se chinuia să le rețină figurile. Răspundea destul de greu la salutarile necunoscuților pe stradă. Nu-i plăcea să-i fie întreruptă viața de zi cu zi. Ori acum se vedea pus într-o situație cel puțin bizară: femeia aceea știa foarte multe despre el. Îi știuse numărul de telefon, îi atrăsese atenția asupra unui angajament luat cândva față de ea, îi cunoștea pasiunile... cine putea fi?!

Numele nu-i spunea nimic, nu reușea sub nici o formă să-l asocieze vreunei figuri cât de cât intuite. Discuta cu cei cunoscuți, răspundea în doi peri celor insistenți, se eschiva de la dialogurile care se transformau în monologuri și cu mare greutate păstra în memorie imaginea vreunui îndrăzneț care se aventura să-i vorbească în momentele de așa-zisă socializare de la manifestările mai mult sau mai puțin plictisitoare la care era obligat să participe. Și își ascundea cu foarte mare grijă detaliile legate de adresă, număr de telefon, dată de naștere, bucurii, necazuri etc. Schimbul de amabilități îi părea inutilă pierdere de timp și energie, cu atât mai mult cu cât știa din capul locului că el nu va apela niciodată la celălalt, nu va avea niciodată nevoie de ceva, oricâte i s-ar fi promis. Nu-i stătea în fire să ceară, în schimb era mereu sufocat de trebuințele celorlalți. Nu se găsise cineva care să nu-i solicite, într-un moment anume al cunoștinței lor, un favor, o intervenție, o sumă de bani sau o umbrelă de ploaie. Iar faptul că nu-i putea refuza îl obligase să se înstrăineze. Asta și încă un lucru...

Erau momente în care își amintea orele de duminică după-amiaza când își târa picioarele prin casa goală, amețit de vinul băut numai ca să-și alunge gândurile și trăgând apoi draperiile la geamurile pe care le-nsângera asfințitul. În orele acelea își ura existența, ura tot ce înseamnă uman și-ar fi fost în stare să ucidă doar ca să-și alunge inutilitatea. Atunci arunca agende, rupea cărți de vizită și smulgea telefonul din priză. Făcuse o dată o experiență, o singură experiență revelatoare, pradă deznădejzii de-a bea de unul singur cana cu ceai verde, când găsise atâtea tărie cât să sune la numerele de telefon ce le-avea notate în caietul ce-i ținea loc de agendă. Pierduse o oră și jumătate și adunase ură cât pentru mii de vieți. Răspunsurile, și tăcerile, și scuzele, și explicațiile naive, și refuzurile voalate, și ostentația cu care i se reproșa că nu e politicos să joace rolul acela – rolul celui singur! de parcă el juca acel rol! – l-au făcut să renunțe la toți așa-ziii prieteni. După ce umpluse camera cu bucățile de hârtie în care se transformase caietul și aruncase cana în peretele din sufragerie (surprinzător, nu se spărsese!), stropind cărțile de pe rafturi, a decis că trebuie să schimbe ceva. Și, cum altceva nu prea era dispus să facă, a provocat un cataclism între el și lumea din jur, a rupt legăturile, fără să anunțe, fără să dea explicații, doar i-a determinat pe toți să-l ocolească, vorbindu-le în doi peri, sau lăsându-i fără răspuns, sau aruncându-le în față lipsa de omenie...

V-ați învățat să cereți, le-a spus unora, să primiți continuu de la mine, și mi-ați dovedit în câteva de minute că viața mea se petrece pe un teren nesigur. Abia când am întins și eu mâna către voi am realizat că, de fapt, nu voi găsi niciodată pe cineva la capătul ei și asta mi-a fost de-ajuns.

Acestea fuseseră ultimele cuvinte dintr-o discuție mai amplă, cu care reușise să-l surprindă chiar și pe cel care îl considera cel mai bun prieten. O. îl privea nedumerit. Nu te înțeleg, a zis, de ce ai devenit dintr-o dată atât de dependent de ceilalți?! Nu e vorba de asta, a răspuns, nu am devenit dependent. S-a întâmplat să am nevoie de cineva cu care să discut și n-am găsit pe nimeni, dar, demoralizator a fost faptul că unii m-au refuzat! Cei care îmi ceruseră de nenumărate ori să-i ajut, într-un fel sau altul, au respins invitația mea. Și nu le ceream nimic altceva decât să vină la o cană cu ceai! Numai că pentru ei efortul s-a dovedit a fi uriaș. Poate nu ai știut să le expui problema, a încercat O. să le ia apărarea. Aiurea, nu-mi spune acum că o invitație atât de banală trebuie făcută după regulile diplomatice! Nu, nu așa... Atunci?! O. însă nu i-a mai răspuns. A ridicat din umeri și a zis că îi respectă dorințele. Poate că n-o să te mai vizitez nici eu, a mai spus, chiar dacă pe mine nu m-ai sunat atunci. Să te sun? a întrebat E. gânditor. Îmi cer scuze, dar la tine nu m-am gândit... Păcat, a spus O., ar fi fost ocazia de a-ți fi alături... Ai greșit.

De-atunci nu l-a mai căutat pe O. și singurătatea lui devenise mai aprigă. Iar acum... apărea o doamnă, ce-și anunța vizita cu nonșalanță, bulversând totul, spărgându-i liniștea unei după-amiezi la birou, în care-și programase să termine corectura la articolul despre femeia în roșu din romanele lui Fulga. Și nici nu știa cu cine are de-a face!

Ceainicul fierbea – șuieratul îl smulsesse din gânduri, se dusese și aranjase două căni din porțelan pe tavă, apoi pusese frunzele de ceai în apa clocotită. Doamna V. spusese că ajunge repede. De unde știa unde are biroul?! Întrebarea nu-i dădea pace. Nu-i ceruse nici o explicație, nici un punct de reper, semn că știa foarte bine unde trebuie să vină, ori la el în birou nu mai intrase de foarte mult timp o femeie – alta decât femeia de serviciu. Gândul acesta îl făcea nerăbdător.

Un ciocănit ușor îl făcuse să sară la ușă. O deschisese încet, ca și cum de dincolo l-ar fi amenințat vreun pericol. Primul lucru pe care-l văzuse fusese ră ochii – ochi albaștri, așa cum nu mai văzuse de mult, doi ochi pe imaginea cărora îi rămăsese pironită privirea. Bună ziua, domnule E., încă o dată, zisese femeia, întinzând mâna dreaptă. Îi prinsese mâna și se aplecase. Mirosea puternic a parfum. Un parfum care-l dusese cu gândul la fosta lui soție. Numai ea folosea parfumuri cu tente exotice. Doamnă... chiar dacă mint spunând că mă bucur să vă revăd, vă rog să luați loc. Ceaiul e deja pregătit, așteaptă doar să fie savurat. Domnule E., promptitudinea dumneavoastră mă măgulește, dar mă și dezamăgește. Aș putea crede că vreți să scăpați foarte repede de mine dacă v-ați grăbit atât de tare cu prepararea ceaiului. A, nu, nu aceasta mi-a fost intenția, voiam numai să avem cât mai mult timp la dispoziție pentru... noi. Femeia a zâmbit și l-a rugat să renunțe la formalism. Domnule E., cred că e în interesul amândurora să ne tutuim. Dacă tot spui – observi că eu deja am renunțat la politețuri! – că vrei să fim cât mai mult timp împreună, hai să încercăm să fim deschiși până la capăt. De acord? Da, aprobasese el, de ce nu aș fi?! Spunând asta, femeia se așezase pe unul din scaune, cel din fața calculatorului la care lucra E. Aruncase o privire pe ecran și se scuzase. Mă văd totuși nevoită să-mi cer scuze, a spus, pentru modul neașteptat în care am năvălit aici, însă ocazia pe care am avut-o de a ajunge în oraș ar fi fost irosită dacă nu te vedeam. Nu este impertinent nici dacă spun că, până la urmă, acesta a fost principalul motiv pentru care am acceptat deplasarea până aici. Realizez însă că nici o clipă nu m-am gândit că te-aș deranja... A, nu, nu e nici un deranj, a sărit E. să o liniștească, o doamnă e întotdeauna binevenită, a continuat, deși nu-și dădea seama ce-l determina să spună

o asemenea enormitate. Dacă m-ar cunoaște cât de cât i-ar fi imposibil acum să nu mă facă mincinos, gândea în timp ce turna ceaiul. Iată că mai sunt și lucruri despre care doamna asta n-are habar! I-a întins farfuria cu ceașca de ceai aburind. N-am știut dacă preferi unul anume așa că am pregătit ceva comun – un ceai verde din Ceylon. O, mulțumesc, a zis doamna, nu sunt o cunoscătoare și-apoi, în compania ta, orice băutură devine licoare magică.

Limbajul femeii i-a sunat ușor fals, parcă pregătit dinainte. Complimentele păreau forțate, jignitoare în modul șiret cu care încercau să-l flateze. Mă pui mai sus de cât mi-e locul, a spus E., nu-s eu chiar acela lângă care să-ți savurezi bucuria unui moment magic. Toată lumea ți-ar putea spune că, în prezența mea, mai degrabă ai parte de chinuri decât de bucurii... Sunt un om destul de greu de suportat. Asta e părerea lor, a spus femeia, nu și-a mea. De când te-am cunoscut mi-am dat seama că nu ești cunoscut deloc, sau, mai precis, nu te lași cunoscut... Te ascunzi! Eu mă ascund?! Da, tu! Ți-ai construit un zid... A întrerupt-o. În spatele căruia trăiesc liber de orice conveniență. Exact! a strigat ea. Dar te-ai gândit că e ceea ce vreau?! Este ceea ce vrei tu, însă nu este – în același timp – și un mod egoist de-a trăi printre oameni? Întrebarea ei l-a enervat. Dar cine ești tu să mă întrebi?

A, da, am uitat, a zis femeia, zâmbind, am uitat să mă prezint. Sunt doamna V! Unii bărbați consideră că sunt cea mai bună confidentă a lor. Lui i s-a părut din nou că recită un rol. Da, unii ar putea crede așa ceva, doar că eu nu mă număr printre ei. Și de ce nu?! s-a mirat ea. Te cunosc prea puțin. Pentru o așa dovadă de încredere e nevoie de mai mult decât o a doua întâlnire, mai ales atunci când nu ești foarte sigur că a fost și o primă întâlnire... S-a oprit cu ceașca la buze. Ce vrei să spui? a întrebat. Nimic, a răspuns el. Am impresia că tocmai ai recunoscut că nu-ți amintești cum ne-am cunoscut, a zis ea. Recunosc pentru că sunt un om cinstit. Ea a zâmbit. Da, cu sinceritatea ta trebuie să fii de acord. Însă memoria... mă dezamăgește. Mda, a zis el, am și puncte slabe. Da, abia acum îmi dau seama că te credeam desăvârșit... O, ții cu tot dinadinsul să mă măgulești, a spus el, iar ea a dat capul pe spate și a întins mâna dreaptă. Ceea ce vreau de la tine e altceva, a spus. Ajută-mă!

S-a ridicat de pe scaun, sprijinindu-se de brațul lui. Să nu mi-o iei în nume de rău, a spus, fără să-i dea drumul. L-a tras aproape. Față în față, l-a privit în ochi. Nici nu-ți imaginezi cât mă bucur că sunt aici... Am așteptat atât de mult momentul acesta! N-aș vrea să greșesc...

A privit-o cum se agață de el. Mirosul parfumului l-a învăluit din nou. Degetele ei l-au mângâiat pe obrazul stâng într-un mod în care nu mai fusese de mult timp atins, și parcă l-au înflorat. I s-a părut că de la ea a pornit spre el o tulburare ce i-a cutremurat inima. Un tremur vibra între ei, iar ea se apropia tot mai mult... Când trupurile s-au întâlnit, un sentiment uitat l-a zguduit. Se deștepta ceva ce zăcuse stins, ascuns și părăsit. Bătăile inimii îi zvâcneau în urechi, tot mai tare, tot mai puternic, pe măsură ce o bucurie păraginită redevenea luminoasă... Te-am căutat îndelung, i-a zis doamna V., și vorbele ei ajungeau cu greutate la el, abia auzite, abia șoptite, calde în minunea cu care îi îndulceau sufletul, treceau dincolo de piele, dincolo de ochi și urechi, într-o frântură de trup în care se transformase de când femeia aproape îl îmbrățișase.

Nu căuta să-ți amintești, i-a spus ea, ar fi prea dificil să-ți explic eu însămi momentul în care ne-am cunoscut. Era o zi de primăvară și tu stăteai pe un balcon cu un pahar în mână. Te-am recunoscut și m-am oprit la câțiva metri, discutând cu gazda la care te aflai. Nu m-ai văzut, sau nu ai părut să mă remarci în vreun fel. Am mai trecut apoi de câteva ori pe lângă tine, dar erai prea absorbit de peisajul ce ți se deschidea în față. Când am renunțat și am

plecat, ieșind pe poartă, m-am uitat în spate și am văzut că mă urmăreai. Ți-am făcut semn cu mâna, iar tu ai zâmbit... Cred că-mi amintesc ceva, a spus și el, și nu doar ca să fie politicos. Știu sigur că ți-am înregistrat ochii albaștri. Încă o dată, ea a râs. Nu știi deloc să minți.

Dar el nu mințea. Chiar își adusese aminte de ea, de ziua aceea de primăvară când stătuse ore întregi pe un șezlong, golind o sticlă de coniac, numai și numai ca să uite, să-și alunge amărăciunea. Dimineața se trezise singur – încă o dată singur, încă o zi pe care o începea singur! – și-l sunase pe O. Practic, se invitase la el acasă și nu făcuse altceva decât să zacă pe balcon, ignorând insistențele cu care era chemat în casă, la masă. De cum intrase își ceruse scuze, nu am venit ca să-mi țineți voi de urât, spusese familiei care-l primea întotdeauna cu brațele deschise, nu-mi trebuie nimic de la voi, renunțați la invitațiile politicoase, nu am poftă de mâncare astăzi, nu-mi trebuie decât gălăgie umană în jur, voci de oameni. Considerați-mă un bibelou... O. îl dojenise, așa cum făcea de obicei. Dacă nu te-aș cunoaște de atâta timp ți-aș arăta ușa. Ai uitat să te porți și-ai devenit un nesuferit. Cuvintele lui O. l-au amuzat. Nu am uitat însă că voi îmi sunteți prieteni, iar prietenii sunt datorți să mă suporte. L-a prins de după cap și l-a tras într-un colț. O., viața mea nu mai are nici un compromis, o trăiesc în exclusivitate pentru mine, mai suportă-mă un timp și, pe urmă, te voi dezlega de năpastă. Nu mai durează. Pe urmă s-a instalat în șezlong.

Ochii aceștia, a spus el, de care m-am lovit când ai intrat, i-am recunoscut. Dar nu ți-am promis nici odată, nimic. Da, a zis femeia, din ziua aceea nu ne-am mai văzut, însă nu mi-a fost foarte greu să aflui detalii despre tine. Nu s-a putut abține să nu-i atragă atenția. Te-ai cam jucat cu focul... Încă o dată ea a râs. Nu prea mi-e frică de oameni, a spus, nici de reacțiile lor. Iar pentru tine am avut o slăbiciune deosebită. Am aflat de la început că nu ești prea periculos... Comportamentul tău – dacă aveai bunăvoință să-l analizezi – era, în mare parte, previzibil.

S-a tras un pas în spate și s-a încrunțat. M-ai urmărit? Ea l-a prins de mână și degetele li s-au îmbrățișat. Nu te grăbi să mă acuzi, a zis, am încercat să te înțeleg. Ți-am citit toate cărțile. Și ce-ai aflat din ele?! Nu știu dacă folosește la ceva să-ți spun. Cel mai bine ar fi să mă vezi, aici, lângă tine... Te văd... dar nu e un răspuns. Ea a ridicat din umeri, ridicând sprânceana stângă. De ce m-ai ales pe mine? a insistat el. Nu știu... Totuși, trebuie să existe un motiv. Trebuie să existe, numai că nu-l am la îndemână. Sau nu vrei să-l spui... Se poate și așa. Dar nu din cărți ai aflat unde stau. Nu, am vrut să te cunosc și astfel. Adică? Față în față... așa, ca acum. Și cum sunt? Singur. Aici a avut dreptate. Și-a dat seama că ea formulase exact și s-a simțit vinovat. Vinovat față de propria persoană. Vinovat față de ceilalți. Privind femeia care-i năvălise în birou și-l ținea de mână a realizat cât de departe ajunsese în rătăcire. Voise să fie lângă oameni, dar nu reușise decât să-i îndepărteze. Fiecare prietenie durase câteva luni. Fiecare relație se stinsese după prea puțin timp ca să prindă rădăcini. Iubea cu patimă și alunga cu tărie, ajungând să nu mai poată să păstreze pe nimeni aproape. A tras-o spre el până a putut să-i atingă pleoapele cu buzele. Femeia nu a opus rezistență. Să nu te grăbești, a spus. Lui i s-a părut că i-a curs albastrul ochilor ei în gură, ca o aromă de chihlimbar neterminat, când i-a atins pleoapele, ochii s-au mișcat, le-a simțit zbaterea și puterea cu care i-au topit ceva, undeva, ca un gust ce i-a năvălit gura. Ochii pe care i-a visat îndelung, când somnul refuza să-l cotopească, îi avea la capătul limbii, gata să-i savureze în întreaga lor splendoare, îi stăpânea și, totuși, nu se simțea puternic, nu el îi domina, ei erau cei care îl subjugau, iar el nu făcea decât să le accepte dăruirea, și forța cu care îi nimiceau buzele. Ești toată în mâinile mele, i-a spus, de-aici nu te mai scapă nimeni! Sunt capabilă să mă apăr. De ce să te aperi?! Nu vreau să-ți fac nici un rău. Tot ceea ce fac eu, fac bine... Sunt sigură. Respirația ei era fierbinte. A lui era aproape inexistentă, iar când i-a atins buzele s-a făcut liniște. Lumea a dispărut, cu toate culorile și zgomotele, cu aromele, ca înghi-

țită de neant. Nu mai simțea decât gustul rujului, amestecat cu altceva, mai dulce, mai amar, mai roșu sau mai verde, alunecos, perfid, insinuant, pătrunzându-i gura și invadându-i corpul. Căldură și spaimă, și multă bucurie, și degetele ei, îmbrățișate cu ale lui, cu palmele ce se mângâiau, la început față în față, abia cunoscându-se, abia atingându-se, timide, apoi împletindu-se într-o strângere dureroasă. Pe urmă, i-a căutat din nou ochii, i-a căutat pleoapele cu buzele și a găsit doar încântarea unei lacrimi gustată cu vârful limbii. De ce plângi?! Nu plâng... Pot să-ți sărut ochii? Poți mai mult... Dar el nu voia mai mult. El voia numai bucuria acelei atingeri. Își punea buzele pe pleoapele ei și se-nfiora. Albastrul irișilor i se strecura în trup. Devenea el însuși albastru ca o zi de primăvară. Ce vrei de la mine? a întrebat, cu toate că ar fi spus altceva. Dar trebuie să vreau ceva?! Nu vreau nimic. Atunci pentru ce ai pătruns în viața mea? Pentru că există hazard, iar aceste hazard ne-a adus, odată, unul lângă celălalt, iar noi suntem obligați să-i respectăm alegerea... mai ales tu! Vorbele ei nu spuneau nimic, sau spuneau prea multe, însă asta era lipsit de importanță, chiar dacă avea impresia că sunt doar o mască, o perdea de care femeia se folosea pentru a-i ascunde adevăratul motiv. Vulcanul din el, gata să erupă, îi stăpânea deja gândurile, îi zdruncinase echilibrul căpătat și păstrat cu atât trudă, trezit de aroma parfumului, și de degetele strânse cu disperare, și de buzele prea moi, prea dorite, de respirația fierbinte și bătăile inimii, auzite prin pieptul lui. Își striveau piepturile unul în altul, se contopeau, dorind să-și depășească barierele epidermice, să se pătrundă unul prin altul, într-o încercare de a împlini unicatul, față în față, el și o femeie străină, marionete într-un dans învechit, cu mâinile întinse lateral, degetele împreunate, buzele lipite și lipsiți complet de noțiunea timpului, de mișcarea lumii și-a celorlalți, smulși dintr-o realitate și transpuși într-o altă realitate, decupați de pe afișul unei piese și mutați, fără consultare, pe afișul altei piese. Se priveau în ochi și el se simțea rușinat de propriile-i dorințe, iar ea nu avea cunoștința de cuvintele pe care ar fi nevoie să le spună acum. El mișca o mână și-i atinge un sân, iar ea zâmbea cu colțul stâng al gurii, tremurat, apoi îl prindea de cot și-i trăgea palma în jos, până ajungea pe picior. El mișca o altă mână și-i atinge celălalt sân, iar ea zâmbea cu colțul drept al gurii, tremurat, apoi îl prindea de ureche și-l trăgea până când el se strâmba de durere. El se apleca spre ea, privind-o în ochi, iar ea își ridica ambele palme, punându-le între ei, pavăză, și zâmbea cu toată gura. Pe urmă, el i-a pus ambele palme pe ochii ei albaștri și a rugat-o să-i țină închiși. Rămâi așa, i-a spus, trebuie să aranjez ceva. Ea a ridicat din umeri, dar l-a ascultat și nu a deschis ochii. El s-a grăbit să aranjeze trei scaune negre, le-a pus unul lângă altul, improvizând un pat, unul lângă altul, un pat pentru ei doi a improvizat și-apoi a luat-o de mână, vino! A dus-o aproape și i-a desfăcut bluza galbenă, i-a sărutat pleoapele închise, a strâns-o la piept, pe urmă a despuiat-o în grabă și a întins-o pe scaune. A avut în gând să-i spună câteva cuvinte, să o mintă, să-i spună că o iubește, dar i-a fost rușine, putea atât de ușor să-l creadă sau să se supere, să nu-l înțeleagă, să nu-i înțeleagă bucuria de a-i împărtăși sentimentele lui cele mai ascunse, cele mai noi, i-a fost rușine să fie sincer, pentru că, de cele mai multe ori, sinceritatea lui rănise, vorbele lui sfâșiaseră în carne vie, nu pentru că fusese dur, ci pentru că fusese deschis, pentru că-și afirmase trăirile cu onestitate, fără să-și imagineze ce s-ar putea întâmpla. Ea a continuat să-și țină ochii închiși până când el i-a pus palma pe pântec, atunci i-a deschis și l-a privit. Nu o să fiu niciodată a ta, a zis, așa cum îți vei dori tu să fiu. Dar de unde știi tu cum vreau?! N-o să fiu niciodată femeia pe care o cauți. Va trebui să te mulțumești cu celelalte... Care celelalte?! a întrebat el. Cele care se vor ivi în viața ta. Viața mea?! Încă mai există o viață pentru tine, a mai spus ea, punându-i palma pe umărul stâng. El încă nu era gol, pentru că nu se grăbise să se dezbrace, și a simțit atingerea ei ca pe-o chemare, un semn că este acceptat, că e momentul să continue, să nu se oprească, să nu facă pauză, chiar dacă nu înțelegea, o explicație va veni

cândva, mai devreme sau mai târziu, îi va tălmăci spusele, scaunele îl așteptau. Și-a aruncat hainele pe jos și s-a așezat lângă ea, cu capul pe pieptul ei, mângâindu-i pântecul. De ce-ai mai venit dacă nu ai de gând să fii completă? a întrebat. Ea a râs și a spus că nu ea a venit. Pe mine hazardul m-a adus, a zis, iar tu trebuie să te bucuri de asta. O să ajung să cred că tu ești un cadou, a spus el, iar ea s-a mirat, un cadou? Nu, a continuat el, nu ești chiar un cadou, ești împlinirea rugămintelor mele. Toată viața m-am rugat să am un trup gol lângă care să dorm. Poate că de-acum vei fi tu... Poate, a zis femeia, mângâindu-i părul. El îi simțise mirosul de femeie și s-a adâncit în trupul ei cu încetineala cu care n-o mai făcuse de mult, redescoperind bucuria dăruită, redescoperind țipătul, tăcerea, urma de nerecunoscut a mirării, a dezlegării de trup, de plutire, a sărutat întregul trup, i-a sărutat corpul și i-a sărutat ochii, pleoapele, i le-a atins cu vârful degetelor, tremurând de încântare, degetele încolăcite, le-au strâns, și i-a durut, dar nu au strigat, încă se chinuiau să se unească, încă nu știau dacă e bine sau rău, dacă o fac sau e doar visare, reverie în amurg, piele lângă piele, buzele ei, apărute cu mâinile. O stăpânea și pe urmă se potolea un timp, se așeza lângă ea, mângâindu-i sânii, și umerii, brațele, mângâindu-i obrazii și fruntea, ea stătea cu ochii închiși, ochii aceia albaștri pe care nu-i putea atinge atâta timp cât îi ascundea în spatele pleoapelor, își plimba degetele pe coapsele ei, apoi a luat-o de mâini și a ridicat-o, a prins-o de mijloc și au început să danseze, o conducea într-un dans fără muzică, se agățase de gâtul lui, își încolăcise brațele după gâtul lui, și se lăsa condusă în pași de vals, tangou, în pași improvizati, după o muzică pe care nu o auzea, fără să-i fie rușine de goliciunea ei, dansau privindu-se unul pe celălalt, cu degetele împreunate, capetele plecate și cu frunțile lipite, era atât de aproape de ochii ei încât i se păreau ochii lui, fiecare se folosea de ochii celuilalt, el de ochii ei, albaștri, ea, de ochii lui, căprui, avea acum fiecare un ochi albastru și un ochi căprui, atât de aproape le erau frunțile, și buzele, zâmbetul, și-a întins-o încă o dată pe cele trei scaune și-a mai iubit-o, cu-ncetineală, fără grabă, fără să-i spună totuși vreun cuvânt, fără să-i vorbească, deși milioane de cuvinte îi invadau gândurile, nu le putea spune, nu le putea vorbi, pentru că ea nu l-ar înțelege, ea nu ar pricepe pentru ce i-ar vorbi chiar așa, pentru ce să-i spună atâtea cuvinte pe care ea le-ar uita, sau nu le-ar accepta, sau ar durea-o, sau ar mira-o, sau poate i-ar provoca greață, oamenii nu erau obișnuiți cu cuvintele lui, ea însuși nu era obișnuită cu cuvintele lui și i-ar fi fost mult prea greu s-o învețe, ar fi trecut mult prea mult timp, iar el nu mai avea timp, el se bucura acum pentru că timpul și el deveniseră dușmani, deveniseră potrivnici, nu totdeauna mâinele lui era mâinele timpului, se trezea uneori că fapte din trecut deveneau viitor, i se întâmpla să retrăiască evenimente, sau, invers, o continuare să dispară, să se termine prea brusc o întâmplare, să nu-i mai ofere continuare, să întindă mâna și bărbatul din fața lui să dispară, sau femeia să-i verse paharul pe picioare, sau să nu-l mai vadă, sau el să nu-i mai vadă, să se întâmple fel de fel de asemenea evenimente, lipsite de explicație, sau acceptate numai prin ieșirea lui din mersul timpului. Așa se întâmpla acum, când se opriseră bătăile ceasului, când pur și simplu nu-și mai imagina o continuare, era gol, deasupra unei femei goale, iar liniștea ce i se așezase în minte semăna foarte mult cu liniștea dinaintea unui trăsnet. Femeia s-a ridicat și a început să se îmbrace. El a rămas așezat pe un scaun. Se poate să mai stai? a întrebat. Nu, a răspuns femeia, nu-mi pot amâna plecarea. În seara asta va veni o mașină să mă ia. Și de ce aș rămâne?! Da, așa e, a spus el, nu ai pentru ce... Ba da, aș avea, a zis femeia, zâmbind, faci un ceai foarte bun, însă nu e destul. El și-a plecat capul și a spus că, într-adevăr, acesta nu poate fi un motiv prea întemeiat pentru ca să nu plece. Dar e posibil să găsim, altădată, un pretext convenabil. Ea a zâmbit din nou. Aș putea spune că asta depinde numai de tine, a spus. Dar mai este o problemă – când voi ieși de aici voi uita! Totul?! s-a mirat el, parcă nevenindu-i să creadă. Da, totul... voi uita... uite, acum, nu-mi mai amintesc – tu cine ești?

TABĂRA DE ARTĂ „CONSTANTIN BRÂNCUȘI” PULKAU-AUSTRIA

Petru Birău

În perioada 9-16 mai 2009, în localitatea Pulkau din Austria s-a desfășurat prima ediție a taberei de artă „Constantin Brâncuși”, care a reunit artiști plastici profesioniști, studenți la arte plastice și elevi din România. Organizatorii acestei tabere sunt Centrul pentru Cultură și Artă „Constantin Brâncuși” Târgu-Jiu, Primăria Municipiului Târgu-Jiu, Universitatea „Constantin Brâncuși” Târgu-Jiu și Verein Europahaus Pulkau.

Între participanți s-au numărat lector. universitar drd. Vasile Fuiorea, prof. Gheorghe Plăveți, prof. Florin Ghiorghiu, prof. Iliana Ghiorghiu, prof. Mihai Plăveți, studentul Eduard Stoenică, artist plastic Irina Sava, art-designer George Boban, prof. Petru Birău, care au creat lucrări inspirate de

peisajul impresionant al landurilor Austriei, dar mai ales au făcut călătorii de documentare la Viena, unde au vizitat Kunsthistorisches Museum, la Praga, la Altenburg unde au admirat impresionanta pictură a catedralei, la Rosenberg unde a fost vizitat castelul și la catedralele gotice din împrejurimile localității Pulkau, beneficiind de prezentarea unor adevărate lecții de istorie a locurilor și edificiilor, din partea părintelui Jerome Ciceu, care le-a fost gazdă.

Numeroasele schițe, eboșe sau lucrări realizate, vor alcătui expoziția taberei ce va fi organizată în următoarea perioadă la Centrul pentru Cultură și Artă „Constantin Brâncuși” Târgu-Jiu. Considerăm inițiativa instituțiilor organizatoare ca o reușită lăudabilă ce face onoare orașului Târgu-Jiu, dovedind că aici sunt intelectuali care înțeleg valoarea culturii și prin astfel de acțiuni promovează adevărata imagine a României în Europa.

Trecere în revistă

Pe Gheorghe Plăveți, profesor de desen, „disputat” între Școala Gimnazială și Casa Pionierilor, l-am găsit în cel de-al treilea loc de muncă, adică în atelier. Coborâse din nou pe șevalet un tablou mai vechi, înfățișând o petrecere, și tocmai sfârșise de adăugat câteva pahare viu colorate. Venise însă vremea să plec, așa că l-am lăsat pe Ion Popescu în mijlocul acelei „grămezi” de sculpturi, tablouri și desene plăvețiene ca-n mijlocul unui labirint. S-a descurcat bine și-a luat și notițe, cum și îi stă bine unui poet aflat în vizită la un pictor. La câteva zile după noi, a trecut prin Târgu-Cărbunești, cu autoturismul personal, și prozatorul Miron Dobroiu, din Țicleni, care le-a găsit pe toate la locul lor: statuia lui Arghezi pe colină,

Gheorghe Plăveți: Ritmul și rimele Culorilor

1. Unii l-au crezut pe Gheorghe Plăveți expresionist, impetuos prin unitatea de stil și viziune dar preocupat încă de tehnică, alții l-au considerat tributar suprarealismului, fauvismului sau cubismului, Nicolae Diaconu îl asimila marii școli a meșterilor brâncoveni, iar Ion Mocioi intuia în concretețea artei sale o lume a meditației încălzită de convingeri ușor de descifrat.

Operele artistice au în sine totul, detaliul ca și legitatea formei. Ca o pictură să spună unor timpuri noi lucruri mereu noi ea trebuie să permită mereu o nouă înțelegere, să ofere posibilități concrete de talmăcire. Prin aceasta viața și arta se arată a fi la modul cel mai strâns solidare.

Gheorghe Plăveți este un artist complex, fiindcă și realul este el însuși complex. Ca pictor, sculptor și grafician contemporan, el a știut, știe, și, suntem convinși, va ști în continuare să-și orienteze opera către istorie, pentru artă, înrădăcinarea în viața istorică fiind esențială. Mizează, deci, în demersul său estetic, pe momentul nedesăvârșirii. O operă are în ea o bună doză de nedeterminare și generalitate, care pretinde întregirea și împlinirea intuitivă a ei de către fantezia contemporanului. Acest lucru l-am făcut eu însumi, după ce artistul însuși mi-a arătat în atelierul său de lucru peste 500 de tablouri, sculpturi, desene și ilustrații.

Gheorghe Plăveți are un suflet identificându-se sublim cu frumusețea, cu descoperirea esențialului și toate cele. Trăind el se dăruie pân' la grație idealului său. Descinde, artistic vorbind din vechile icoane și fresce anonime, caracterizate de un hieratism temperat, oriental, bizantinist și din structurile barochiste ale lui Țuculescu, ori numai din propriul sine racordat la o tradiție puternică, memorabilă. Conturile se tipizează, fără a pierde din semnificație (Votivă, 1985), trec spre transcendent, tablourile fiind deschideri spre natura infinitezimală (Portret la fereastră 1985) sau dobândind accente dramatice (Flori la fereastră – 1985). Forma se menține în ea însăși dar înlăuntru ei se întâmplă ceva real, (Autoportret), părănd, prin impregnarea unei trucate patine a vremii, vechi, prăfuite, va-

dominând geografia locurilor cam de la Târgu-Jiu până la Făliași (n-avem în vedere și geografia spirituală); Florin Isuf ajunsese cu construcția aneinei despre care a mai fost vorba până la decorațiunile exterioare; Gheorghe Plăveți lucra la al cincisutele tablou, nu altul decât portretul poetului Arthur Bădița din Polovragi.

Între timp, am primit de la Plăveți o scrisoare și o fotografie de junete, de la celelalte personaje ale textului de față câteva însemnări autografiate, pe care, potrivit unui vechi obicei, le-am dactilografiat manu propria și le-am făcut, prin generozitatea revistei „Tribuna”, publice.

Nicolae Diaconu

Ion Popescu Bradiceni

loroase tocmai prin aceasta.

Într-un „Dialog” cele două personaje sunt abstractizate Brâncușian, încât avem impresia unei relații interspațiale, unei deplasări a omenescului dinspre contingent spre amplitudinea istoriei. Spontaneitatea strică tiparele tradiționale (Făuritori de istorie), făcând totuși apel la mioritismul spațio-temporal, la preluări din marea galerie de figuri istorice ale neamului. Un „Vestitor” are ca centru de greutate un roșu preluat din scoarță în stilul artei populare, personajul mitic neducând la anecdotice ci pe linia sobră a tratărilor literare ale sburătorului.

Coborârea spre pictura originală a românilor (Antirăzboinică) ori readucerea umilului la suprafață (Cearșafuri) sunt două laturi complementare ale tablourilor lui Gheorghe Plăveți. Revenirea la simplitate, refuzul literaturizării (Micul dejun), descinderea în sine și reluarea contactului cu ființa sa potențială, depășirea grotescului mitologizant prin planarea spre real și concentrarea la esență. (Porți, Concert, Autumnală) sunt pietrele templului artei sale durabile cât eternitatea.

Îi sunt proprii lui Gheorghe Plăveți un anume ritm și anumite rime ale culorilor. În „Portret pe fond abstract” portocaliul degajă candoare, căldură; în „Anina 1984”, roșul și verdele se însoțesc spre a fixa o imagine rimbaldiană a orașului; în „Natura statică cu sticle”, albul intrigă, este liant între albastrul apăsător și roșul sângeriu. Un portret ludic (Ina) pictat liber, spontan, combină roșul cu negrul pe un fundal alb sugerând dinamica unei purități unice și a unei grații desăvârșite... Aerul devine alteori sonor (vânătorul de nasturi), caragialian, cu o consistentă doză de realism. Clarobscurul (Cheful), albastrul și ocrul icoanelor (Ctitor) sunt evidente recurgeri la elementele picturii votive și parietale.

Dar pictorul este în primul rând un artist al cetății. Câteva tablouri: „Cărbunești”, „Costică”, „Arthur Bădița”, „Sătească”, „Făuritori de istorie”, „Reconstrucție”, „Compoziție”, „Constructorii”, „Energeticieni” demonstrează capacitatea artistului de a trata subiecte dintr-o lume a muncii

obișnuită în care noi vedem și simțim partea frumoasă și simțim în clipele de răgaz încărcătura emoțională. Formele colțuroase, incisive, contrastul mai decis între culori, o aură de atemporalitate eternizează subiectualul. Are loc totodată o restructurare a duratei și o reorganizare a datelor realului spre-o autodefinire viguroasă, încât postura de pictor al imediatului, al realităților sociale îi stă bine.

Grafica îi stă sub semnul frescei (Voievodală I, II, III, IV, V) ori al ilustrației de carte (Arghezi) iar sculptura în lemn îi este încă postbrâncușiană. Remarcând totuși ciclul de opt lucrări în lemn și piatră „Fruct” în care este exploatată foamea de primordial a materiei.

Astfel Gheorghe Plăveți este un artist a cărei vigoare profesională și aventură intelectuală se subsumează eroic unor căutări obsedante ale ochiului de liniște prin care ființa să pătrundă în necunoscut, cu scopul de a-și exprima și acolo dorințele, ideile, însușirile, cultura.

2. Acest material vede pentru prima dată lumina tiparului în varianta de față după 21 de ani. A fost scris la îndemnul prietenului meu, poetul, publicistul editorul (pe atunci scotea Tribuna Gorjului, ca supliment al Tribunei de la Cluj, în care eu am apărut cu poezie, critică, cronici plastice, eseuri las posterității misiunea să le strângă vreodată în vreun volum postum – n.m. I.P.-B.) Nicolae Diaconu, mentorul semiotic și retoric al tuturor artiștilor plastici gorjeni, pe care i-a scos efectiv în lumea bună a literelor și a artelor.

De apărut, a apărut cenzurat, trunchiat, redus la trei-patru paragrafe. Pe vremea aceea, noi, columniștii, eram aproape necunoscuți: un fel de rude mai sărace ale echinoxistilor de la Cluj-Napoca. Noroc cu Nae D., cu D.R.P.-ul, cu Titu Rădoi, toți influenți între elitele vremii.

Era să-l uit pe Marin Sorescu sau pe Nicolae Dragoș, pe Romică Diaconescu sau pe Ioana Dinulescu, care cu generozitate ne-au ajutat să ne afirmăm.

Și cum eram, repet, niște cvasianonimi, cum naiba să mi se publice mie ditamai eseul metaplastic despre creația „obscurului” Gheorghe Plăveți” de 4 pagini? Excl. Așa că în „Tribuna” (nr.2, 14 ianuarie 1988. pag.8), s-a inclus un soi de rezumat al textului inițial, redactat, pe genunchi în atelierul pictorului / artistului plastic, acasă la el, martori fiind soția sa, care mai trăia, deși era grav bolnavă, și fiii săi, și ei artiști: Ileana și Mihai, băiatul fiindu-mi și student trei ani la U.C.B. Târgu-Jiu (2005-2008) și în prezent fiind masterand la Cluj-Napoca în domeniul său în care este deja un nume de referință pentru Gorj.

3. Așa că voi retipări și această variantă minimalistă așa cum a găzduit-o revista „Tribuna în epocă”.

La Târgu-Cărbunești, toamna târziu

Gheorghe Plăveți

Linia, suprafața, volumul. Filtrat prin sensibilitatea mea în raport cu natura, trinomul acesta capătă caracter de expresie și devine semn, se personalizează. Marea natură, portretizată, traversează culoare și linii, investindu-se în autopoortret. Florile lui Luchian sunt „Luchian”, păsările lui Brâncuși sunt „Brâncuși”.

Orice operă poartă în ea un mesaj. Cel mai important mesaj mi se pare acela al aurei misterioase care întinde punți pe care să umblu cu sufletul. Și câtă zbatere până la liniște!

Pentru mine, tabloul este zbatere. Truda mea-i asemănătoare cu truda țaranului în binecuvântarea pământului.

Ruine

Ăștia parcă-au scăpat de la Zam
unul se ține de gard și altul pe geam
se uită la soare
întrebând de ce prostia nu doare
și nu udă decât la picioare
Ceilalți doi praf de pe zâne
a tunat să-i adune
visează iepuri șchiopi spărgând alune.
Unul e-nalt o baragladină
până la streășină
celălalt se termină în jos
ca un câine lățos
Paștele gheții mămică
ăsta-i Ionică...
Preotul în biserică
oficiază slujba de duminică
și a râde
trec pe lângă ele două-n bermude
Bă pe aici n-a trecut trenul de ani de zile
zice Vasile
și face cu mâna să stea rata
se urcă și-și strânge cravata
scoală bă boule îi zice lui nensu Eugenie
care dormea ca la denie
lângă șofer pe două scaune
un câine începe să schiaune
luna-i pe cer.

Casa albastră

Ioane iar îți scriu Ioane ca la cei dragi
care-și mai sunt. Cu lupiidragi
câmpul e plin. Dealul cu fragi
și rozmarin
Sus la salcâmi
prinții Valahi sapă fântâni
și-un maharajah samână grâu
în jos, la râu
cloșca cu pui ieri s-a dat jos
și-umblă prin lan cu pui de abanos
Nu suntem singuri
mierla prin crânguri
cântă frumos
Altfel e bine
vecini și vecine
și moartea nu mai nici ea
n-are pe cine să ia.

Comuniștii

Primăvară de secetă și de omizi
pomii se usucă-n picioare și pământu-n genunchi
cine mai crește o floare o udă cu sânge de inorog
câinele de atât lătrat a rămas olog
din cauza datoriiilor mulți bărbați au plecat pe Topolog
Am vândut plugul de lemn, oile mieii
ultimul pumn de mălai l-am făcut mămăligă de ieri

Sună goarna prin sat. Au venit comuniștii
„cine nu e cu noi e împotriva noastră”
așa spunea Lenin, „un pas înainte doi pași înapoi”
și pâinea-i puțină, dragavei și urzici
tot mai des se vorbește despre pesmeții din ranița de soldat
mâncați în tranșee în pauza dintre două obuze

Ai fost la Odesa dușman al poporului,
semnează aici. A semnat
în timp ce mâinile-i erau ocupate pe coarnele plugului
La canal cu tine, chiaburule, munca pentru țară
e o datorie,
floare de iasomie

Încolonați ca la înmormântări, disciplina începea
cu pasul în urma aproapelui de dinainte

POEME

Ion Căpruciu

dând totodată măsură celui din urmă
eu, zicea unul, nu-mi pierd încrederea...

Cerul era parcă mai jos, vânturi și ploii strâmbe
unii cu puști pe alături, îndreptate spre noi
gata de foc. Cine nu taie piatra-n felii, dumnezeii
lui de chiabur
Un bătrân cară roaba, îi e frică și de umbra lui
șperietoare vărgată
un frasin de milă s-apleacă
ziua e udă
și-o stâncă-a căzut peste unul de-ai noștri
oprindu-i la douăzeci primăverile. Ceru-i de dinamită
cad gloanțe de plumb peste prăpastia Anei
Dunărea plânge

Tatăl nostru se spune numai în limba latină și-n gând

Femeia mea scrie, pe-un nor, că-n sat e primar
unul care pune degetul ca să scrie
Pământul curge printre arini și se aude
glas de reformă, țaran și vecin care pe care
adică iau plugul și boii de jug celui care ară
într-o încăpere cam cât o luncă
profesorul de franceză se-ntinde pe prici
întors din celulă
ne-a vorbit într-o zi despre Paris
Lumea numai începe cu Mama pe aici
ci cu hai plimbă roaba, dumnezeii mății
de dușman de clasă-mpuțit
și steagul țării e roșu dar moldovenii nu au uitat
Sara pe deal
plânge scândura vremii uscată în gard

O să mai ajungem acasă, vaca de lapte a murit
și calu-i ascuns după un munte
femeia mea umblă din stână în stână
cu desaga-n spinare, noaptea pe brumă.

Salvarea pruncilor

Când e lună plină pe cer, clară
de dă afară
cu luceferi și stele
de se luminează ei de ele
ca soarele
peste toate ponoarele

Ale frumoase
ca niște iele
dansează pe case
în straie numai de mătase
mirosind a chiparoase

Trebuie să numești nucii
și să ascunzi pruncii
-n bordei
lângă floarea de tei
și busuiocul de la Bobotează

Dacă stai în privdor, mereu trează
cu fir de fuior
să legi la stâlp fiecare ulcior
cu gura în jos
cal alb și frumos
lângă câini
și la fiecare străin
să-i dai două pâini
dar numai câte un pahar de vin

să pui în poartă pirostriei
și salcie de la Florii

Iar dacă ești mamă de prunc
să-i dai să sugă
numai din țâța stângă.

Identitate și alteritate

Alin Negomireanu

Moto:

„Spiritul omenesc, pus în fața misterului metafizic, a crezut la un moment dat că ar fi îndreptățit să-l formuleze fără a-l înțelege. Îndrăzneala depășește orice altă îndrăzneală a gândirii omenești” Blaga Lucian, *Eonul dogmatic*, p. 53

În această lucrare ne propunem să analizăm relația *identitate – alteritate*, ținând cont de faptul că există în aceasta (cum există în toate problemele care vizează cunoașterea de tip filosofic), o constantă care ne arată că orice pretenție de exhaustivitate este justificată numai în măsura în care ne orientează spre lipsurile, minusurile acestei problematice.

În secolul trecut, după ce s-a vorbit de „moartea” tragediei, a filosofiei sau a succesivelor forme de critică literară, după ce s-a invocat și dispariția altor discipline ale spiritului, s-a discutat în ultimele decenii ale veacului 20, „despre criza în care intrase subiectul, despre alienare sau înstrăinare, mai exact despre identitate”¹. Ca noțiune, identitatea se întâlnește, înainte de toate în limbajul cotidian: identitatea administrativ – birocratică; în mentalul colectiv, aceasta este cea mai concretă accepțiune a identității, sensul său prim(ar), denotativ, descriptiv și cuantificabil prin suma unor parametri ficși: nume, sex, vârstă, cetățenie etc.

Putem vorbi de identitatea noastră biologică sau psihologică; filosofia și psihanaliza au speculat foarte mult o aventură a identității sinelui, sociologia și antropologia analizează, și ele, trăsăturile identității personale și felul în care multitudinea acestora, a identităților personale, alcătuiesc identitatea colectivă, lingvistica sau jurisprudența, religia sau politica nu sunt nici ele străine de un discurs asupra identității, critica, în variile ei forme, a uzat și poate chiar a abuzat de conceptul de identitate. Acestea sunt doar câteva dintre sferile care au abordat și abordează o atare noțiune. Istoria discursului asupra identității a început, ca mai toate reflecțiile grave asupra lumii și omului, undeva în antichitate. Înainte de a deveni obiect de cercetare, identitatea se află în substanța însăși a gândirii umane. Întâiul principiu al unei logici umane sănătoase este cel al identității: A este identic cu A, un lucru, o trăsătură, o ființă rămân un timp identice cu ele însele. În absența unei asemenea stări de lucruri, lumea nu ar fi avut sens pentru om sau pentru orice altă ființă rațională, cu condiția ca aceasta să existe. Principiul identității este cel care conferă judecăților noastre precizie, altfel rațiunea umană nu ar mai putea ieși din hățiturile ambiguității, impreciziei și contradicției.

Identitatea este un concept cu forme multiple, polimorf, îndeplinind varii funcții în rețeaua conceptuală a nenumărate discipline. Dezbaterile pe marginea relației „identitate / alteritate” fac obiectul mai multor abordări, existând multe discipline (psihologia, sociologia, antropologia, filosofia, istoriei mentalităților etc.) care sunt preocupate de această problematică. Substantivul „alteritate” pare a desemna o calitate sau o esență, esența „celuilalt”. Trebuie ținut cont de faptul că „celălalt” desemnează lucruri foarte diferite: pe omul celălalt, pe aproapele nostru, pe Celălalt. Scriem „Celălalt” cu majusculă pentru a desemna o poziție, un loc în cadrul unei structuri. În filosofie și antropologie „alteritatea” este utilizată mai mult pentru a desemna un sentiment, o influență, un regim: există ceilalți, care sunt diferiți; sunt eu oare semenul lor? Asemănarea nu asemește pe cât deosebește diferența. Natura s-a silit să nu facă nimic care să nu fie diferit de ce-a făcut anterior”². Această uimire ține de ceea ce Hannah Arendt va numi „miracolul”, iar Emmanuel Lévinas „miracolul exteriorității”³.

Psihanalistul S. Freud, la începutul lucrării „*Angoasa în civilizație*”, citează un poet Grabbe, care spune: „Desigur, nu vom cădea niciodată în afara lumii. Suntem în lume o dată pentru totdeauna”. Acest lucru vizează o tristețe, iar absența unei alte lumi s-ar afla, după el, la originea sentimentului religios. Acest lucru implică „finitudine, imposibilitate de a părăsi lumea. Alteritatea este în fond celălalt mod de a gândi, de a refuza această gândire a finitudinii. Iar tehnica oferă o cale de a ieși în afara lumii, de a gândi o altă lume, de a realiza un simulacru al unei alte lumi”³.

La Platon, alteritatea este una din formele principale, care „le străbate pe toate celelalte”:

„(...) Străinul: Nu aceasta ar fi cazul, dacă într-adevăr ființa și alteritatea nu
1) Ion Dur, *Ceva despre identitate și alteritate*, în revista SAECULUM, (Director Fondator: Lucian Blaga, Directori de onoare Nicolae Balotă, Gh. Vlăduțescu), revistă editată de UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”, sub egida secției de filosofie a Facultății de Jurnalistică, Sibiu, serie nouă, Anul VI (VIII), Nr 1 - 2 (23 - 24), 2007, p. 47

2) Montaigne, *Eseuri*, III, 13

3) Jean Baudrillard; Marc Guillaume, *Figuri ale alterității*, traducere de Ciprian Mihali, Pitești, Editura Paralela 45, 2002, p. 39

s-ar deosebi defel; ci, întrucât alteritatea ar participa la ambele idei, o dată cu ființa lucrurilor, s-ar întâmpla și ca unul dintre cei diferiți să fie diferit, dar nu față de ceva diferit. Acum însă ne este pur și simplu vădit că orice ar fi alteritatea, îi revine în chip necesar să fie ce este ea însăși față de ceva diferit. (...) Și vom spune că ea le străbate pe toate celelalte, nu prin natura ei, ci prin participarea la ideea de alteritate”⁴. Problema care există la Platon între „Același și Celălalt” „ca genuri ale Ființei (Sofistul, Timaios) apare la Moderni ca joc între eu și non – eu”⁵.

Se intersectează aici trei perspective, trei problematice: perceperea alterității ontologice, recunoașterea semenului prin experimentarea acestei alterități, întâlnirea cu celălalt ca realitate etică. Aceste perspective nu converg, ci mai degrabă generează o anumită tensiune și „constituie cadrele unei dramaturgii a raporturilor cu celălalt în care a excelat filosofia secolului XX”⁶. Filosofia modernă, de la Descartes încoace, trecând prin Berkeley și Leibniz, lăsase moștenire filosofilor spinoasa problemă a legăturii dintre două substanțe.

„Fiecare substanță individuală din acest univers exprimă în noțiunea sa universul din care face parte” scrie Leibniz în „*Remarques sur la leçon d' Arnaud*”, enunțând principiul composibilității, pe care se bazează doctrina leibniziană a armoniei prestabilite⁷.

Una din cele mai originale idei ale lui Leibniz „constă în a explica cu ajutorul teoriei percepțiilor clare și confuze, individualitatea monadelor până la unicitatea fiecăruia dintre ele.”⁸. Identitatea nu trebuie confundată cu asemănarea, deoarece pentru a fi identice două lucruri trebuie să fie indiscernabile⁹, în timp ce, oricât de asemănătoare ar fi, ființele diferă întotdeauna prin ceva. Principiul indiscernabilelor este enunțat și sub forma „Nicăieri nu se găsește o asemănare perfectă”. Acest principiu se bazează în totalitate pe concepția leibniziană asupra „conexiunii dintre lucruri”, care impune ca toate creaturile să fie legate între ele, fiecare fiind adaptată tuturor celorlalte și ansamblului; cu alte cuvinte, ca universul să nu fie o sumă de individualități, să nu fie separabil în indivizi izolați. „Filosofia identității” este panteismul lui Spinoza.

O varietate specială a „filosofiei identității” o constituie etapa gândirii lui F. W. J. Schelling, întemeiată pe afirmarea identității originare a naturii și a spiritului, a idealului și a realului, a subiectului și a obiectului.

Jean – Paul Sartre scria, în „*Ființa și neantul*” : „Se pare că filosofia secolelor al XIX – lea și XX a înțeles că nu putem scăpa de solipsism”¹⁰ câtă

4) Platon, *Sofistul 255c - e*, în *Opere complete*, ediție îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica și Cătălin Partenie, București, Editura Humanitas, 2001, p. 73

5) Gilles Ferréol, Guy Jucquois (coordonatori), *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 15 01.06.2008

6) Gilles Ferréol, Guy Jucquois, *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, op. cit., p. 15

7) *Argumentul armoniei prestabilite se bazează pe existența acordului care există între substanțe, acord ce nu se poate explica decât pe baza existenței lui Dumnezeu. Cum substanțele nu se influențează direct, în viziunea autorului „Monadologiei”, rezultă că armonia care există între ele este posibilă datorită unei cauze care evidențiază existența unei substanțe înzestrate cu înțelepciune, voință și putere. Argumentul spune că de vreme ce „toate ceasornicele funcționează sincron fără vreo interacțiune cauzală, este necesar să existe o unică Cauză externă care le-a reglat pe toate”*

8) Hersch, Jeanne, *Mirarea filosofică. Istoria filosofiei europene*, op. cit. p.150

9) *Principiul indiscernabilității susține că două substanțe, oricât de multe proprietăți ar avea în comun, nu pot fi perfect identice, pentru că întotdeauna mai rămâne ceva care să le deosebească: vide G. W. Leibniz, Disertație metafizică, în Opere filosofice, traducere de Constantin Floru, studiu introductiv de Dan Bădărău, București, Editura Științifică, 1972, p. 77: „De aici urmează mai multe paradoxe considerabile, ca acela, între altele, că nu este adevărat că două substanțe s-ar putea asemăna în întregime, nefiind diferite decât solo numero, și că ceea ce sf. Toma afirmă în această privință despre îngeri sau inteligențe (quod ibi omne individuum sit species infima) este adevărat despre toate substanțele, cu condiția să se ia diferența specifică în sensul în care o iau geometri față de figurile lor”.*

10) *Doctrinile și amenințările solipsismului sunt mult mai vechi decât introducerea termenului „solipsism” pentru a le caracteriza. Termenul derivă din latinescul „solus ipse”. Literal, aceasta înseamnă „eu singur”, iar mai puțin literal, fie „Eu singur exist”, fie „Numai eu sunt conștient”. În primul caz este vorba de o formă mai degrabă idealistă de solipsism, care pune în discuție existența unei lumi materiale independente, iar în al doilea este vorba de o formă materialistă, ce permite existența unei lumi materiale (ca posibilitate), dar nu tolerează existența unor alte minți sau nuclee de conștiință. Se obișnuiește să se distingă între solipsismul metafizic (sau ontologic), solipsismul epistemologic și solipsismul metodologic. Solipsistul în sens metafizic susține ca doar el există (sau este real). Solipsistul în sens epistemologic susține ca doar el există (sau este real)*

vreme ne concepem mai întâi pe noi înșine și pe celălalt ca două substanțe separate: orice unire a acestor două substanțe trebuie, într-adevăr, considerată imposibilă. De aceea, studierea teoriilor moderne ne relevă un efort de a distinge în adâncul conștiințelor o legătură fundamentală și transcendentă cu celălalt, care ar face parte integrantă de fiecare conștiință încă din momentul apariției sale.

Reluarea de către Husserl a gestului cartezian în *Meditațiile* sale din 1929, relansează problema, deschizând un nou câmp de cercetare: *ego și alter ego* sunt întotdeauna și în mod necesar date într-o împerechere originară. Această împerechere definește o experiență referitoare la celălalt, considerat ca alt *eu*.

Martin Buber, în lucrarea „*Eu și tu*”, distinge corelația *Eu – Acela* și relația *Eu – Tu*. Această lucrare de bază pentru Martin Buber, inaugurează reflecția asupra celuilalt în tradiția contemporană. Autorul pornește de la analiza raportului religios. Omul este înaintea lui Dumnezeu nu ca în fața unei ființe transcendente, ci într-o situație de față în față, de mișcare reciprocă a unuia spre celălalt, autorul vede raportul cu Dumnezeu ca pe o întâlnire. „*Tu*” reprezintă ceva unic, de necomparat cu nimic altceva, în vreme ce „*Altul*” presupune o atitudine pragmatică, a te raporta la el precum la ceva care îți folosește, de care te folosești ca și de un obiect. „*Altul*” este forma unei experiențări. „*Tu*” nu poate fi, sub nici o formă experimentat. Buber deosebește între experiență, care exercită asupra unui obiect, și întâlnire, actul prin care mă situez în fața celuilalt. Prin experiențe nu se poate ajunge la vreo întâlnire, ci întâlnirea este cea care poate face posibilă experiența. „Cuvântul fundamental *Eu – Tu* poate să fie rostit numai cu întreaga ființă. (...) Mă împlinesc prin *Tu*; devenind *Eu*, îl rostesc pe *Tu* (*Ich werdend spreche ich Du*)”¹.

Amintim pe scurt în ce „moduri” se înfățișează celălalt:

a) Primul ne este dat de Freud, care evocă experiența pe care copilul o are cu omul de alături;

b) *Alter ego*, este afirmarea în afara mea a unui pol de non-eu căruia îi atribui aceleași gânduri și aceleași sentimente pe care le am și eu

c) Se poate vedea în celălalt un pericol, un rival, sau un dușman. Despre acesta nu vom spune că este *alter*, ci *alienus*. El nu indică asemănarea sau identificarea, ci semnaleză o luptă: lupta tuturor contra tuturor, la Hobbes, și lupta pe viață și pe moarte pentru recunoaștere la Hegel.

d) Celălalt poate fi străinul, oaspetele, ființa venită de departe pe care religiile monoteiste poruncesc să o primești

e) Prin extensie, cel de departe devine aproapele meu. Alături de străin se găesc săracul, văduva, orfanul. Din această perspectivă, atât religioasă, cât și antropologică, accentul cade pe vulnerabilitatea celuilalt și pe tot ceea ce solicită ea: primire, grijă, protecție, solidaritate².

Alexandru Dragomir, în lucrarea „*Cinci plecări din prezent. Exerciții de fenomenologie*”, ne prezintă câteva interogații care vizează problematica identității și a alterității: „Ce înseamnă a deosebi?”; „Ce este unicitatea?”; „Ce exprimă individualul?”. Autorul arată că nu există deosebire fără identitate, și nici identitate fără deosebire. Individualul exprimă felul specific de a fi al fiecărui individ. Fiecare om își trăiește viața ca a lui, și numai a lui, ca pe propria lui viață, în care tot ce simte, gândește, imaginează, este raportat la el, adică într-un fel care rămâne complet diferit, de tot ce i se spune și știe despre ceilalți. Existențial vorbind, „omul trăiește o viață în care «es geht um sich selbst» (Heidegger), adică e vorba de el și numai de el, ceea ce înseamnă că existența mea este centrată pe mine”³. Pe de altă parte oamenii, cel puțin în cazurile normale, au o seamă de însușiri comune tuturor: simțuri, memorie, gândire, instincte, imaginație, conștiință. Din acest punct de vedere nu se poate vorbi despre unicitatea fiecăruia ca despre o unicitate „absolută”. Nu există nimeni care să nu fie într-o cântă asemănător cu altcineva; pe de altă parte dincolo de tot ceea ce este asemănător, rămâne „orice am spune, «un nu știu ce» ireductibil și unic. (...) Cu toate acestea, orice efort am face de a aboli granițele dintre unicitățile noastre, transpunerea în piele celuilalt devine, de la un punct încolo, imposibilă”⁴.

Identitatea este prin însăși esența ei dialogică, pentru că nu se poate construi decât prin dialogul cu celălalt. Ceea ce înseamnă că afirmarea sa

cu certitudine. Solipsistul metodologic aderă de obicei la solipsism în calitate de strategie metodologică (fie ca metoda de investigație, fie ca program constructiv). Descartes, căutând să reconstruiască cunoașterea și să întemeieze știința pe „o fundație în întregime a mea”, poate fi văzut ca urmând o strategie a solipsismului metodologic. E demn de notat ca atât Russell, cât și Wittgenstein au considerat că solipsismul reprezintă o problemă filosofică serioasă. (cf. Dicționar de filosofia cunoașterii, editat de Jonathan Dancy și Ernest Sosa, volumul II, București, Editura Trei, 1999

1) Martin Buber, *Eu și tu*, București, Editura Humanitas, 1992, p.38

2) Gilles Ferréol, Guy Jucquois, *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, op. cit., p. 16

3) Alexandru, Dragomir, *Cinci plecări din prezent. Exerciții de fenomenologie*, București, Editura Humanitas, 2005, p. 194

4) *ibidem*, p. 197

este indisociabilă de validitatea pe care i-o acordă – sau i-o refuză, celălalt. Cu alte cuvinte, orice „*image de sine*” propusă de subiect este supusă recunoașterii de către celălalt. Recunoașterea este înscrisă și ea, în dialectica identității și alterității, întrucât celălalt trebuie să re-cunoască persistența anumitor trăsături care asigură unicitatea subiectului și să-l poată distinge totodată de ceilalți.

Faptul că independența și libertatea nu înseamnă doar accesul la o lume omogenă și la standarde de viață uniformizate arată, poate, astăzi că alteritatea veritabilă este încă departe de a fi recunoscută.

Viața înseamnă control, înțelegere, sens, modalitate de transformare, asimilare, descoperire, profunzime, evidență, realizare, și toate acestea nu sunt posibile fără cunoaștere, iar aceasta din urmă nu este posibilă fără gândire.

Alteritate, caracterul a ceea ce este diferit, străin, ceea ce se situează la polul celălalt; identitate, caracter a tot ceea ce se aseamănă, se identifică și se confundă în asemănare. Unul este contrariul celuilalt. De cunoașterea celuilalt depinde cunoașterea de sine, identitatea definindu-se prin diferență, prin raportarea la ceva diferit.

Acestui *Tu* etern al lor, oamenii i-au dat diferite nume. În timp ce îi înălțau cîntece celui astfel numit, ei se gîndeau întotdeauna la *Tu*: primele mituri au fost cîntece de laudă. Apoi numele au împrumutat limbajul lui *Acela*: din ce în ce mai mult oamenii s-au simțit mai puternic împinși să se gîndească la eternul *Tu* ca la un *Acela*, și să vorbească în felul acesta despre el. Dar toate numele lui Dumnezeu rămîn sacre: pentru că, o dată cu ele, nu numai că vorbim despre Dumnezeu, ci ne și adresăm lui.

Unii au încercat să interzică prin lege folosirea numelui lui Dumnezeu, din cauză că aceasta devenise un abuz. Și, fără îndoială, numele acesta este cel mai încărcat dintre toate cuvintele omenești. Tocmai de aceea, el este cel mai nepieritor și cel mai necesar. Și cît ar putea să cîntărească toate cuvintele greșite despre ființa și faptele lui Dumnezeu (cu toate că nici celelalte nu au fost mai bune și nici nu puteau să fie) în fața adevărului onic, că toți oamenii care l-au invocat pe Dumnezeu s-au gîndit la el însuși? Căci cel ce rostește cuvântul Dumnezeu, și are de fapt în gînd pe *Tu*, oricît s-ar iluziona, îl invocă pe adevăratul *Tu* al vieții sale, cel pe care nimic nu-l poate limita și cu care se află într-o relație care le cuprinde pe toate celelalte.

Dar chiar și cel care detestă acest nume și care își închipuie că ar fi fără Dumnezeu, dacă rostește din toată ființa sa *Tu*-ul vieții sale, cel pe care nici un altul nu e în stare să-l limiteze, i se adresează lui Dumnezeu.

Pentru aceasta nu e nevoie de o abandonare a lumii sensibile, ca o lume a aparențelor. Nu există lume a aparențelor, există numai lume; care bineînțeles ne apare dublă, în funcție de dubla noastră atitudine.

Desigur, Dumnezeu este „cel cu totul altul” („*das ganz Andere*”); dar el este în același timp cel cu totul același („*das ganz Selbe*”): cel întru totul prezent („*das ganz Gegenwärtige*”).

Simțul rostirii lui *Tu* înnăscut omului („*derDu-Sinn des Menschen*”), cel care încearcă dezamăgirea de a vedea că o seamă de *Tu*-uri izolate îhtîlnite în cadrul relației au devenit *Acela*, se străduiește să le depășească pe toate, și totuși nu se îndrăeaptă spre *Tu*-ul său etern. Nu-l caută cum ar căuta un lucru: în realitate nu există nici o căutare a lui Dumnezeu („*kein Gott-Suchen*”) pentru că nu există loc unde n-ar puteasă-l găsească. Buber p. 107.

Faptul că lumea există, că omul există, că persoana umană există, că existăm eu și tu, are un sens divin.

După 1945, în Israel, filozoful urmărește același țel: reconstruirea omului și societății, cu ajutorul dialogului între indivizi și popoare.

În 1952, în opusculul *Eclipsa* lui Dumnezeu, el are ambiția de a răspunde la cumplita întrebare: „Se mai poate crede în Dumnezeu după Auschwitz?”. Răspunsul este afirmativ, iar exegetul său îl rezumă astfel: „Omul a fost creat pentru a trăi într-un univers tridimensional: numai aici îi

este dat, lui și aproapei lui întru umanitate, să poată accede la plenitudine, cu condiția de a se angaja total. Nu există datorii și obligații decât față de străini: pentru cei apropiați există doar afecțiune și tandrețe.

Eternul *Tu* nu poate prin esența sa să devină *Acela*; căci prin esența sa el nu se poate lăsa redus la o măsură, nici la o limită, nici măcar cele ale incomensurabilului și ilimitatului; pentru că esența sa constă în a nu putea fi concepută ca o sumă de calități, nici măcar ca o sumă infinită de calități ridicate la rang de transcendent; pentru că el nu se află nici în lume, nici în afara lumii; pentru că el nu poate fi cunoscut în mod empiric; pentru că el nu poate fi gîndit;

POEME

Haralambie Bodescu

Călimara...

Peste tot
alunecări evazive
strălucesc
în ecouri pierdute
pe temerarele țărături
ale dragostei...

Incendiată
călimara a aprins
penița de scris amintiri...
La marginea ideii,
eliberată de patimi,
inundată
de soarele libertății eterne
se închină poetul...

Întinderi abstracte

Sunt un leu părăsit de mândria comună
vânez doar cuvinte pierdute în pustă,
mai întâi le aleg,
apoi le alerg,
fiindcă ador vânatul din fugă
pe întinderi abstracte,
acolo unde
îmi place să fiu rege.

Cine dorește să treacă,
prin fericita arșiță
și să calce
această iarbă tămăduitoare
trebuie
să devină o clipă copil
și să se joace cu subsemnatul
de-a v-ați ascuns!...

Îngerul păzitor

Regatul unui sentiment
îmi aparține aprioric.
Prin el mă plimb cu îngerul de mână...

E îngerul meu păzitor
în care îmi încap chiar trupul
îndrăgostit de nimfe ce contemplă
tărâmul ispitelor.

Excelență, îi zic,
împrumută-mi, te rog, aripile,
ca să pot gusta libertatea
de a te cunoaște !...

Violare de domiciliu

Seceta de idei
violează căldura ridicându-i pulsul
și pregătind-o pentru ospățul
ploilor molipsitoare
poleite cu fantezie.

Pe degete a rămas doar cerneala
să depună mărturie
la procesul

intentat inspirației
pentru violare de domiciliu...

Crucea de voinic

Îmbrăcat în haina rușinii
Adam s-a vrut pedepsit
pentru păcatul că a gustat
o certitudine.

Aceasta s-a numit Eva,
cea înveșmântată în năzuința
cunoașterii comune...

Când a venit vremea
să fie izgoniți din rai
Adam și-a luat cu el
Crucea de voinic,
pentru a învinge oricând
toate relele lumii.

Apoi,
când Eva a rămas grea,
s-a născut, ca prin farmec,
Deșertăciunea,
cea de toate zilele...

Armistițiu

Aș încheia armistițiu cu moartea
în condiții de pace,
altfel va fi prea târziu,
când vor începe
ostilitățile
cu trupul meu
supus destrămării;
atâta doar că sufletul
nu poate fi răstignit
niciodată
și Dumnezeu
are pururea în pază
Sfintele Sale Taine.

Scara valorilor

„Când să mă așez
pe o dreaptă scară a valorilor
aceasta s-a rupt
sub greutatea mea.”
Mi-a zis
propria-mi umbră
bolnavă
de diformitatea nepăsării;
„Dar numai lumina
mă dă peste cap și plonjez
în propriul meu întuneric.”
A continuat ea.

Veni-va o zi
a învierii umbrei
care suspendă sufletul
acoperit
de versuri.

Sărbătoarea spiritului

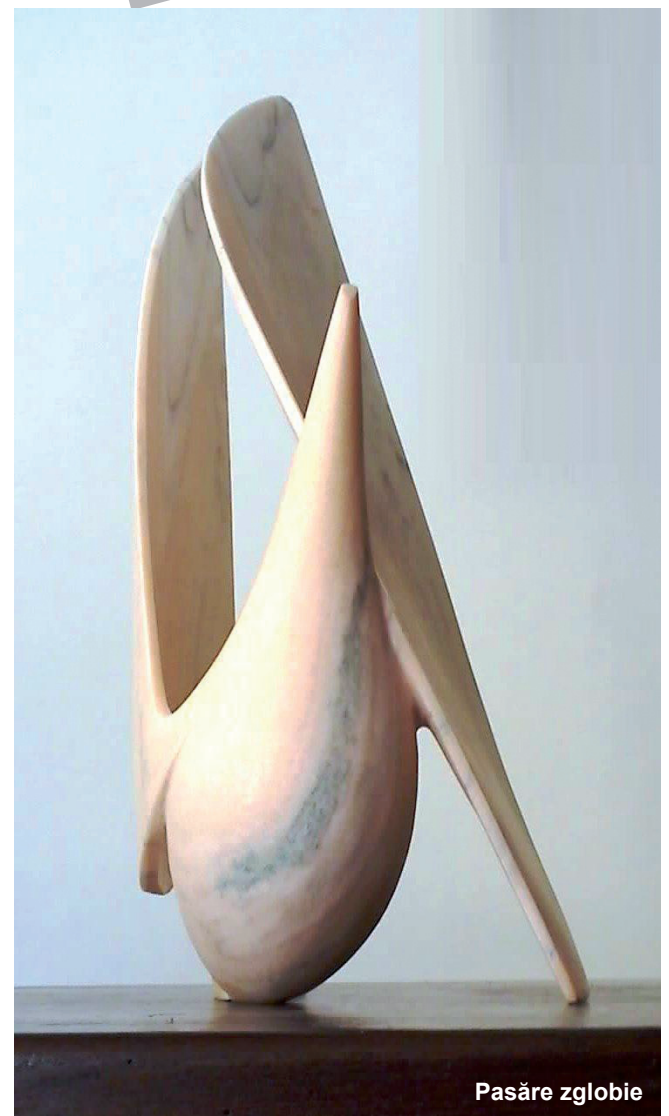
Vârcolacii au mâncat din lumina
acestor idei generoase,
unele rămase
chiar fără umbră,
altele abandonate,
ca niște castele părăsite,
ce adăpostesc nevăzute stafii
cu ocazia
sărbătorii spiritului,
când încep
să clădească
inofensive iluzii,
un fel de hrană,
uneori consistentă
pentru suflet.

Muza

Încălțată-n metafore, muza
m-a exilat uneori, ca acum,
în solstițiul poeziei,
apoi în echinocțiu,
un fel de du-te-vino,
îmbrăcând chiparoșii
în hainele umbrei divine.

Așa sunt eu, o pendulă cu lună,
în care se agită un vântișor subțire,
ca un firicel de borangic
ce tivește o ie de rime

E greu să te ascunzi
în spatele ramei,
prin hățiș de cuvinte
surprinse-n idee,
să dirijezi cvartetele de rime
întru veșnica pace a artei!

Pasăre zglobie

POEME

I. D. Sicore

Luciana Vladimir

monolog în monolog

„Exceptând nenorocirile noastre
totul pare neînsemnat”.

Vladimir Bucovski

cât din ce privesc cântă nemurirea,
...emoția mea cui fi-va ea mâine?
în tine, o, suflet, de cioplesc ce vine
prezentul îl cânt poate și jelirea...

în ce epitaf stânge-mi-oi eu dorul
pe care în viață l-am fost rătăcit
la ce bun că-i dus timpul ce-a rănit
dacă nu uităm plânsul, călătorul?

timpule, hain, ce ne râzi șiret
te-ai purtat cu mine cum firește-ai vrut,
sub tine am stat rădăcină-n lut –
Doamne, l-aș fi vrut c-un mers mai încet!...

Reproș

...pe coaja de banană-a urii
tu luneci, scuipi și te bocești,
renunți la cumpătul măsurii
și cerului îi poruncești,
să-ți ia din drum ce nu-ndrăgești...

orbit de vechea întâmplare
copil rămas și-n anii grei,
devină-i doar banana oare
că tu mâniei pui temei,
te prăbușești și tot mai vrei?!...

e timpul ceasului cuminte
când cuibul păsărilor-și cheamă
și-aici tu afli învățăminte
orbitule pus pe sudalmă
în suflet intră și ce-i teamă...
și-n raiul urii-s doar morminte!

dintr-un „Notes” prăfuit

...nu știu de plângi în carne
Hristoase-al meu îndepărtat
în ochi aveai ceva neîntinat
ce nu se bate în piroane
cum nici mormântului nu-i dat!...

Doamne ai fost și tu copil –
apoi te-ai vrut un osândit,
te-ai știut sigur biciuit,
d-ai vrut să aprinzi un sfânt fitil
în sufletu-ne-ncremenit?!...

ochiule închis!

nu-ncerca, eh! Ochiule toate să le vezi
să-ti apropii zarea după cum îți place
necuprinsu-ncape numai în ce crezi...
liniștea își cheamă adâncul cu pace –
ochiule întors, raiul ți-l durezi!

uită prăbușirea ochiule trezit
drumul el ne merge, nu-l mergem pe el,
e o tragedie să optezi un fel...
să ai de ales numai un zenit –
pasu-acela-ndeamnă către un sfârșit;
ce înseamnă ochiul ce nimic nu uită

când atâte-n lume se cade să uiți,
ochiul dinăuntru n-are mintea scurtă,
cu el și tu luptă de aștepti căinți
ochiule închis, la pașii marunți!

rugămintele

(alegorie)

în cimitir - tăcere
aceeași mulțumire parcă
la toți: mai speră o-nviere:
o, și dincolo speranța-ncearcă...

cuminți sunt toți în așteptare
să sune trâmbița-nvierii,
să fie adevărată-aceasta-n care...
uita-vom toți ceasul durerii?

ca despărțirea să testeze
doar vii pe toți Domnul să știe,
o lume-n care să troneze
doar viața cu-a ei dărnicie?

cuvântul moarte să lipsească
din limba reînvierii sfinte,
o altă ordine, cerească
pământul nostru să cuvânte;

Doamne, întreg Tu ești în cimitir;
crezut de toți și așteptat,
mă lasă totuși să mă-nșir
cât mai târziu la reînviat.

pseudo-pastel

„Există frumosul pretutindeni unde se va afla omul!”

Maxim Gorki

adoarme soarele în teiul înflorit
și-n anii duși cu amintiri plăcute,
te simt în preajmă Doamne, pe „tăcute”
căci sigur, Tu ești nelipsit –

în ce-i frumos, în ce-i urât
în veșnicia-ți ne-ntrecută,
Doamne, cum teiul ce sărută
cu frunte-i pe mândrul zenit,

pogoară-n suflet vocea-ți „mută”
ce toarnă-n clipă ani o sută...
urechea Doamne, de-auzit
ne-o lasă-n inimi,... ne strămută!...

Delicate declicuri

(variantă)

Imagini,
delicate declicuri,
aceleași,
dar mereu altele
la schimbarea anotimpurilor,
a soarelui, a vântului...
a oamenilor.

Printre ape

Ape vin, ape se revarsă,
aici și pretutindeni,
cuprinzând întreaga plajă.

Apele Oceanului Minciunii,
răscolind apele Oceanului Liniștii.

Parfumul

Se rup una câte una zilele...
trandafiri
părăsind tija spinoasă.

Îndurerate,
florile trecute
așteaptă să se scuture...

Nu și-au împrăștiat încă,
parfumul.

Lacrimi devastatoare

Ploaia de toamnă
șterge cu lacrimi
înscrierile verii.

Poate,
dar ea nu știe să scrie!

Fără urmă

Scuturându-se peste câmpie,
norul pribeag
și-a pierdut urma.

Calul

Trecea un cal murg
pe drumul asfaltat al Serii.
Copitele –
clopote însângerate.

Umbra

Mi-am căutat umbra
în vadul apei.
Umbra fugea,
fugea neîntrerupt,
pierzându-și sandalele
cu tocuri de metal.

Pasărea și soarele

Întâlnirea cu aproapele...

(urmare din pag. 21)

Acest poet e uriaș, e o paradigmă de talia lui Eminescu. După prima revoluție în limbă, cea a lui Nichita Stănescu, a urmat cea a lui Nichita Stănescu. „Demolatorii” lui Nichita Stănescu să-și înghită amarul! Modelul po(i)eticii stănesciene de acum încolo se va configura cu o proeminență din ce în ce mai determinantă. „E o mare diferență între limba violentă a lui Lorca, din „Un poet la New York”, între limba obiectivă din „Noduri și semne” a lui Nichita Stănescu, și limbajul pornografic fără nici o noimă din poezia tinerilor de azi. Nu orice înșiruire de cuvinte merită să atragă atenția prin urâțenie și să atingă statutul de poezie. Citești două-trei texte de-ale acestora și înțelegi imediat despre ce e vorba. În consecință simți nevoia să scoți din bibliotecă o carte de adevărată poezie: de Kavafis, Seferis, Montale, Gongora, Valéry, Poe, Eliot, Esenin ș.a. și să le arunci pe cele pornografice și, vai, mai nou porno-Kratice. Căci pareă și edituri importante au luat-o razna, căci le promovează fără nici un discernământ axiologic.

IV. Relația dintre magie și poezie

Mircea Bârsilă (cândva Mircea Silă – câtă revoltă e în acest pseudo-pseudonim!) e un scriitor integru; și ca el sunt foarte puțini în România. Este, realmente, un autor de premiul Nobel. De altfel una din cărți „O linie aproape neagră” i-a apărut la o editură AMB, în „Colecția Nobel”. Apreciez cutezanța acesteia și subscriu plenar. Traduse de Linda Maria Baros, într-o franceză nevoită să absoarbă identitatea lui Mircea Bârsilă, textele Bârsiliene se situează în acel modernism înalt stipulat teoretic și de mine și reconvertit la transmodernism.

Citez: „Il y a si longtemps depuis que ma seule joie-une joie transitoire (s.m., I.P.-B.), une joie fugitive-est liée au destin de mon propre crâne: pendue parmi les branches d’un arbre elle sera remplie de miel, chaque été par les abeilles abritées dans son obscurité”.

Alex Ștefănescu, Radu G. Țeposu, Valeriu Cristea, George Alboiu, Laurențiu Ulici, Constanța Buzea, Valentin F. Mihăescu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Mihăieș, Daniel Dimitriu, Al. Cistelecan, Nicolae Oprea, Gheorghe Mocuța Dan Cristea, Lazăr Popescu l-au comentat pe un ton majoritar favorabil.

Cartea pe care o scrie în prezent Mircea Bârsilă este cutezătoare dar perfect veridică d.p.d.v. științific: existența unei generații optzeciste de excepție. Dar mai scrie la încă una în paralel: o carte de eseuri despre relația dintre magie și poezie, cu baze ancorate în comparatism. „Trei aspecte se desprind din conținutul ei – a ținut să-mi puncteze esențial autorul. Unul ritualic arhetipal, un altul transversal și un al treilea sacrificial. Teocrit, Horațiu, în universalism, Bolintineanu, Alecsandri, în românism sunt pereche. La o primă vedere tinzi a te speria; nici vorbă: în lectura românilor clasicii latiniști îmbracă o formă fastă. Ion Barbu, Ion Gheorghe pot sta, nevătămați (e vorba de indemnizare) alături de Valéry și Perse. Folosește secvențial (adică, transversal – n.m., I.P.-B.) figurile imaginarului literar trimit la descântecul grecesco-latino-românesc. Barbu, Baltag, Gheorghe, Stănescu, Ioan Es. Pop, Traian T. Coșovei ș.a. îl fructifică aproape convenabil.

După temeritatea lor normal ar fi să survină fâșnirea în originalitate. Sincronismul lovinescian va trebui să-și vadă demersul materializat în viitoare capodopere literare ale Europei și Americii. Astfel eșecul avangardiștilor / dadaștilor, în ceea ce privește intenția de a reabilita limbajul magic (incantatoriu, n.m., I.P.-B.), se va vărsa într-un nou val axiologizant al literațiilor români în peisaj mondial.

Convorbire realizată de Ion Popescu-Brădiceni

Lumea văzută cu ochi de copil

Prof. Maria Drăgulescu

Jocul și joaca sunt teme foarte des întâlnite în viața cotidiană, iar ele reflectă o anumită tendință a omului spre socializare. Jocul este ca generalitate mai strict, de aceea el prezintă reguli, unele trebuie respectate, iar altele sunt menite să fie încălcate. Astfel apare dorința oricărei ființe umane de a depăși ceea ce este normal, de a depăși pe alții și de a se depăși pe sine, o tendință spre perfecțiune, ca țel principal al vieții. Mediocritatea este pentru cei slabi, de aceea omul a inventat competiția ca modalitate de afirmare.

Joaca este o formă de manifestare întâlnită la copii, care încearcă să scape de rutină cu ajutorul imaginației. Aceștia încalcă toate regulile impuse de rațiune, de natură, de tot ceea ce este realizabil, prin crearea unor personaje supranaturale pe care le comandă sau în locul cărora se pun chiar ei, impunând viziunea lor despre viață. Joaca se întâlnește de cele mai multe ori în poezii cu conținut destinat unei anumite categorii de vârstă: copilăria, dar și în proza care vizează experiențele și fazele formării caracterului unui personaj, de la vârstele cele mai fragede.

Ion Creangă a surprins, în capodopera sa „Amin-tiri din copilărie”, toate fețele personajului Nică, acel copil din Humulești, care dă dovadă de inconștientă și naivitate puerilă, ca atunci când a furat pupăza din tei, crezând că va dormi mai mult dimineața. Când s-a văzut încolțit, s-a dus cu pupăza în târg, s-o vândă. Încă odată dovada naivității, când moșul care părea interesat de cumpărarea pupezei, i-a cerut-o copilului „să o caute de ouă”. Apare aici și o realizare a situației atunci când Nică află că moșul îl cunoștea pe tatăl său, ba chiar îl văzuse prin târg în ziua aceea.

„La cireșe” este o întâmplare haioasă, în care se observă cât de copil era fiul Smarandei, alergând-o pe mătușa Mărioara prin toată grădina, nimicind cănepa de acolo. Nică a luat bătaie de la tatăl său pentru daunele provocate, dar nu a înțeles nimic din ce i s-a întâmplat, în afară de faptul că și-a creat un reflex normal care-i spunea să nu repete fapta; ca dovadă, când a fost cazat la Irinuca, împreună cu prietenul său Dumitru a reușit în foarte scurt timp să dărâme casa femeii, din plictiseală. Frica intervine în comportarea copiilor, speriați și așa de modul ostil în care i-a primit școala, iar aceștia fug cu pluta pe Bistrița, până în Borca la fratele lui Dumitru, Vasile. De acolo ei pleacă spre casă cu doi plăieși călări, însă natura îi prinde din urmă și îi pedepsește, schimbând starea vremii brusc. Cei doi au conștientizat ce au făcut mai mult sau mai puțin, însă nu au fost foarte afectați de cele întâmplate: „**Eu cu Dumitru însă o duceam într-un cântec, strângând viorele și topo-rași de pe lângă plaiu, și mergeam tot zburdând și hârjонindu-ne, de parcă nu eram noi răioșii din Broșteni, care făcusem atâta bucurie la casa Irinucăi.**”

Romanul lui Ionel Teodoreanu, „La Medeleni”, vine cu un alt tip de joacă, modern, mult mai ficțional, întâlnit la Dănuț, singurul băiat al familiei Deleanu, care folosea imaginația când își închidea ochii pentru a se face pe sine eroul oricărei situații: „**Închizând ochii, Dănuț deschise turbinca lui Ivan...**”

...Dănuț e pașă sau sultan: n-are a face! Capul e înfășurat într-un turban de subt care răsar două musteți ca două iatagane și o păreche de ochi fioroși...Doi colți lungi ies prin gură rânjind. Colții sunt împrumutați de la un strigoii!...

Sultanul Dănuț era așa de înspăimântător, încât Dănuț deschise ochii și se răsuci pe-o coastă(ceea ce ne spune că el nu dormea, pentru ca toate acestea să fi fost un vis, ci avea fantezii cu el însuși, ca mare erou)...Din odaia fetițelor s-auzea glasul Olguței. Dănuț închise ochii cu mânie!

...Sultanul stă pe un tron de aur. De-a dreapta și de-a stânga, două arăpoaice, cu dinți ca frișca pe crema de cafea, flutură mari evantalii colorate. La picioarele tronului se-nșiră mii de turbane aplecate până la pământ. Toți se închină sultanului. Numai doi harapi goi, negri și buzați,

cu părul des și creț ca icrele negre, stau drepti și-așteaptă cu mâna pe securi. Nimeni nu vorbește. Sultanul ridică un deget... Răsare un armăsar care tresaltă și rânjește... Sultanul face un semn... Harapii înoadă cozile Monicăi de coada armăsarului... Monica mușcă dintr-o caisă. Nu-i pasă! Lasă că-i arată el sultanul!...O sută de mii de harapnice s-abat asupra calului...

Harapii o înșfacă pe Olguța. Olguța dă din picioare și se strâmbă la sultan. Așa! Bine!... Harapul ridică securea... Olguța e speriată... N-are pe nimeni s-o apere decât pe fratele ei Dănuț... Și-ntr-adevăr, în fruntea unei oști, ca Mihai Vi-teazul, vine Dănuț, ucide pe sultan și pe harapiturbanele fug- și scapă de la moarte pe Olguța și pe Monica. Olguța și Monica îngenunchează și-i sărută mâinile. El le ia pe șea și pornește, și pornește...”. Dănuț se înfrânge pe sine și tot el este eroul, ceea ce demonstrează infantilitatea acestuia și tendința lui de a încălca toate regulile impuse de normal, și de a crea unele noi, ale lui personale, cu parametri stabiliți de el.

În poemul „După melci”, al scriitorului Ion Barbu, apare o nouă formă de manifestare a copilului neștiutor, care intervine în natură, însușindu-și rolul de solomonar. Natura este neiertătoare și nu ține cont de vârstă, iar copilul, care încearcă să forțeze destinul, ajunge la un sentiment de vinovăție, momentul remușcării fiind urmat de înțelegere, de o revelație. Se străduiește să umple golul lăsat, dar este nepu-tincios, nepregătit, nu are calificarea necesară. Joaca aceasta nevinovată, prin intermediul descântecului, devine una tragică, dar tot răul este spre bine, experiența tragică fiind transformată într-o experiență de cunoaștere, care duce la maturizarea copilului.

Textul prezintă numeroase elemente fabuloase și personaje din mitologia autohtonă sau a copiilor: moș Ene, baba Dochia, Păresemi etc. Intervin aici și superstițiile care circulă printre copii de anumite vârste: jocul umbrelor reprezintă monștri înspăimântători, vifornițe, și vorba auzită: „**Viu îmi adusei aminte / Ce-auzisem înainte, / De o noapte între toate / Urgisită,**

Când, pe coate, / Guri spurcate / Sufală vânt / Să dărâme / Din pământ... / Când, pe-un sloi, rupând din pită, / Baba Dochia-nvălită / Cu opt sărici / Stă covrig, / Stă, înghite / Și sughite / Și se vaicăre / De frig, / -Hei, e noapte-aceea poate!”.

Mihail Sadoveanu are un alt stil, el surprinde în câteva din operele sale jocul unor personaje cu destinul, cu viața și cu pericolul. Astfel, în romanul „Bal-tagul”, prozatorul prezintă lupta Vitoriei și a fiului ei cu destinul crunt pe care-l înfruntă mergând pe drumul cel din urmă al lui Nechifor Lipan.

În romanul „Frații Jderi”, se întâlnește de nenumărate ori, ca o rutină, jocul cu viața și cu pericolul. Atât Ionuț, cât și frații săi, Ștefan și ceilalți de la curtea domnească, trăiesc întâmplări periculoase la fiecare luptă a lor cu tâlharii sau cu turcii lui Mehmet.

Ionuț se afirmă când îl protejează pe Alexandrel-vodă de atacatorii lioveni și atunci când apără grajdurile domnești cot la cot cu străjerii și cu fratele său, Simion al doilea comis, de Gogolea și Moșul Ilia Alapin sau Ilia chiorul.

Adevăratul pericol pentru Ionuț este însă acela reprezentat de cetatea lui Suleiman-Beg, care o răpise pe jupânița Nasta, de care eroul nostru era îndrăgostit. Acesta pleacă singur în căutarea ei și este prins de tatăl său și de frații săi care-l ajută să pătrundă în cetate și să-l omoare pe pașă. Ionuț știa ce pericol poate reprezenta această aventură pentru el, ceea ce face obiectul deosebirii dintre joc și joacă, în joc cunoscându-se limitele, consecințele, șansele, în joacă acestea fiind doar niște detalii nesemnificative, care pot fi stabilite pe loc.

„Jocul este luptă, hazard, simulacru sau vârtej amețitor; jocul este un întreg univers cu șanse sau riscuri”.

Dicționarul de simboluri

Femeia care a văzut moartea cu ochii

Medicul de gardă traversă grăbit coridorul lung și rece, cu dalele de gresie roase pe margini și pătate de vreme. Uitase că la subsolul clădirii nu avea semnal la telefonul mobil și dorea să sune neapărat acasă. Cele câteva cadavre depuse pe mese, așteptându-și rândul pentru autopsie, aduceau mai mult cu niște manechine din ceară. Apoi, brusc, la cadavrul acelei tinere observă un lucru ciudat, care pur și simplu îi blocă articulațiile, ținându-l locului, cu gura deschisă într-un strigăt mut.

Pe masa cu numărul 16 se afla tânăra aceea de 29 de ani, brunetă, și cu corp frumos, care agonizase în comă profundă mai bine de trei săptămâni, până când aparatele nu i-au mai fost de nici un folos, fiind depusă în morga de la subsol, urmând să i se facă actele necesare, pentru a i se permite familiei să o ridice și să o înmormânteze conform celor creștinești. Accidentul pe care îl suferise a fost groaznic și doar rezistența organismului, nefiindu-i afectate organele principale, făcuseră ca viața ei să atârne de un singur fir, între viață și moarte, însă șansele de a supraviețui, așa cum o diagnosticaseră și colegii săi de bransă, aflați în fața unui asemenea caz ciudat, erau minime. De cel puțin zece la sută.

Și acum, observase dâra acelei lacrimi, care îi scâldase obrazul, prelingându-se pe lângă lobul urechii, în părul atât de negru și atrăgător, încât nu se abținu până nu îl mângâie, luându-i pulsul și atingându-i punctele vitale în care se mai putea ghici cea mai mică fărâma de viață. Dâra lacrimii încă nu se zvântase, iar trupul tinerei intrase într-o stare destul de avansată de hipotermie, semn că firicelul acela de viață abia mai palpăia.

Smulse câteva cearceafuri de pe masa de alături și îi înfășură corpul, apoi se repezi la telefonul de serviciu formând numărul interior al secției de reanimare.

- Trimiteti urgent o targă la morgă! Avem un pacient într-o stare avansată de hipotermie. Pregătiți echipa de intervenție... Da, mulțumesc...

*

Parcă era o mână de ace reci care îi scrijeleau craniul, în care totul era de o învălmășeală de nedescris, provocându-i acele dureri insuportabile, încât Miruna vru să țipe pentru a se elibera de acest fagure plin de viespi turbate. Dar glasul ei nu avea nici o rezonanță, semn că ceva

Pasărea

se schimbese în structura ei normală, de femeie puternică, hotărâtă să înfrunte orice greutate. Nu putea să mai articuleze nici un cuvânt, iar oasele mâinilor descarnate, scheletice, nu-i mai dădeau ascultare, rămânând inerte, fără vlagă, neputincioase să schițeze până și cel mai mic gest.

Să fi murit cumva și să fie doar un simplu cadavru abandonat prin cine știe ce tainică întunecată? – acesta îi fu întâiul gând care îi șterse creierul amortit, întocmai unui firicel de abur prelins printre acele riduri stafidite ale materiei cenușii. Simțea nevoia să-și încleșteze pumnii și să-și apese tâmplele, în același timp, cu degetele albe, stoarse de vlagă, pe care se puteau observa ușor vinișoarele albastrii-vineții, ca niște rădăcini ciudate, cu a căror sevă abia o mai mențineau în viață.

Zgomotul continua să persiste, sfâșiindu-i urechile, răsucindu-se ca un vârtej prin gura năclăită de cocleală, erupând prin fiecare por sau pe sub pleoapele închise, cu ochii încă orbi, din ale căror străfunduri se revărsa acea beznă îngrozitoare. Așa era zgomotul acela: ca o reptilă grețoasă, cu pielea lipicioasă din cauza acelei secreții băloase, care îi provoca repulsie și greață în același timp. Ar vrea să o prindă între degetele chircite, încât să nu-i mai scape, și să o arunce cu toată puterea pe fereastra larg deschisă.

Încercă să-și deschidă ochii. Reuși. Îi făcu roată, cât îi permiteau poziția și mai ales pleoapele, observând suportul de lângă pat și mai ales perfuziile, ca niște tentacule subțiri de caracatiță, fixându-i brațele, gura și nasul. Însemna că nu murise sau atunci murise pentru prima dată. Iar sufletul ei băntuia prin propriul cadavru, întocmai unei păsări în colivia încuiată. Era atâta alb și lumină în jur, încât avu senzația că plutește. O îmbrăcaseră în alb, iar în locul brațelor avea aripi, la fel de albe, dar încremenite în acea poziție, în aer, ca un înger păzitor încremenit de atâta frumusețe.

„Sunt moartă – îi trecu prin cap întâiul gând -, sau sunt paralizată complet. Ca o legumă. E întocmai ca o moarte vie... O moarte reală, pe care o trăiesc în aceste clipe, bucurându-mă de noua funcționalitate a propriului meu cadavru... Oare unde am mai citit acest lucru?”

Nu-și mai amintea nici cartea și nici autorul. Sau poate era doar o simplă plâsmuire a minții ei asaltată de temperatura febrei.

Nu poate să deslușească cu exactitate de unde începea acest soi de neant din viața ei, cu toată această învălmășeală, și care parte era din viața reală. Începuse să deslușească chipurile celor dragi, îngrijorate, alunecând pe ecranul alb al pereților, ca un film de lung metraj, cercetând-o atenți, de parcă s-ar fi așteptat dintr-o clipă în alta să se înfăptuiască cine știe ce minune.

Apoi avu acea senzație ce o înnebunea, panicând-o, la gândul că acea mâncărime nu era altceva decât forfota unui val de viermișori care îi devorau trupul încetul cu încetul, împuținându-l câte un pic, câte un pic. Simțea nevoia să se scarpine, să-i alunge, să-i strivească. Chiar avea senzația că pielea începuse să se dezumfle, acoperind golurile rămase în urma invaziei acelor viermi scârboși, riscând să nu mai rămână din ea decât scheletul alb și rece, peste care cutele pielii vor aduce cu o husă veche, prăfuită și dată uitării.

La un moment dat, zări înfricoșată monstrul acela alunecos, târându-se pe retina ochiului stâng, încercând să-i străpungă lumina ochiului și să-i soarbă toate gândurile și amintirile. Era o luptă disperată, între viață și moarte, simțindu-

se învinsă, terminată, exact cum cineva ar stinge lumina, după ultimul licăr de viață, între vis și realitate, renunțând în cele din urmă. Fără a mai putea distinge dacă leșinase numai sau murise pentru a doua oară...

*

Observase îngrijorarea mamei, mângâindu-i trupul cu tristețe și pipăindu-l, ca să se convingă că moartea nu-i răpise cu adevărat copila ei dragă. Îi simțise respirația caldă încălzindu-i și înfiorându-i obrazul, ca o boare tainică dătătoare de viață. Încercă să-și probeze fiecare părțică a trupului, în speranța descoperirii acelor ușoare zvâcniri care o readuc la viață. Are senzația că doar inima îi mai bate, ușor, parcă măsurând acea înstrăinare a trupului, atras de materia primară a pământului, din care se trăgea.

Și totuși, era extrem de lucidă. Era conștientă că mama ei pregătise, ca orice femei cu credință și frică de Dumnezeu, să aibă la îndemână, pentru orice eventualitate, sfeșnicul de argint și lumânările, pentru a-i lumina drumul acela ultim și anevoios. Simți prospețimea parfumului florilor abia schimbate, ca o realitate încurajatoare și plină de optimism. Parcă a pierdut până și noțiunea de spațiu și timp. O macină dorința de a-și simți din nou conturul trupului și forma aceea, cu o definire geometrică ciudată, cu care era obișnuită până la acel accident stupid, ca un cadavru viu. Să simtă aerul proaspăt primenindu-i trupul și organismul să-i revină la viață ca un pom roditor, din ale cărui fructe să muște cu sete, zemuindu-i buzele și răcorindu-i gura.

Parcă simțea acea briză tainică a vieții înfiorându-i pielea și carnea. Era păcat să moară. Abia se afla în floarea vieții. Vrea să se bucure de viață. Să se răzvrătească împotriva morții. S-o înfrunte în față. Să scape de acest coșmar și incertitudine. Să-și îmbrace hainele cele mai frumoase. Să se plimbe de voie. Să mănânce ce pofteste. Să citească sau să scrie. Să spele vasele. Să stea la televizor. Să pună grăunțe porumbelilor gălăgioși, așezați pe pridvor. Să stea neclintită în cada plină de spuma șampoanelor atât de îmbătătoare. Să se lase furată de balada aceluși greier veșnic cu capul în nori. Să fie conștientă de această reîntoarcere la viață, ca după un somn lung.

În noaptea trecută visase că de patul ei se apropiase un bătrân gârbovit, cu pletele și barba albe, dar cu niște ochi așa de frumoși, albaștri, de culoarea înaltului cerului senin, umbriți de sprâncenele stufoase și la fel de albe, și o voce blândă și catifelată, pe care nu te mai săturai să-l vezi. Îi puse o mână pe frunte, iar cealaltă pe piept, în timp ce odaia fu inundată de oceanul liniștii adânci. Să fi adormit? Să fie doar un vis frumos? Nu opuse nici o rezistență. Simți căldura palmelor atât de binefăcătoare făcând să-i ardă trupul întocmai unei torțe, alungându-i amorțea și readucându-l la viață.

Dar nu. Nu era un vis. Era sigură că totul e realitate. Simțea mișcarea ușoară a membrilor și a trupului revenind la forma lor normală și, încercată de acea presimțire ciudată, deschise brusc ochii. Apucă să mai surprindă spatele acela gârbovit al bătrânului, cu pletele albe, îmbrăcat în niște haine simple, înainte de a trece pragul și să tragă ușor ușa după el.

Deodată, strigătul ei sfâșie liniștea încăperei, ca al unui nou născut, legat încă de matricea mamei lui, înotând în propria sudoare, fără să știe că aceștia vor fi primii pași în noua viață...

RESTITUIRI

Complexul de naționalitate

Nicolae Diaconu

Este de la sine înțeles că minoritățile etnice au dreptul să existe pretutindeni pe pământ, acolo unde s-au statornicit de-a lungul istoriei. Și să se bucure de aceleași drepturi cu indigenii, majoritari sau ba, ceea ce nu înseamnă privilegiul de-a trăi pe spinarea acestora, cum adesea se înțelege. Nu pentru că reprezintă nouă sau zece procente din populația României, minoritățile etnice au dreptul la soare și pâine românească, ci pentru faptul că Dumnezeu le-a dat drumul să fie pe pământ. De altfel, în România, complexul de naționalitate diagnosticat de unii dintre concetățenii noștri este o falsă problemă, românii fiind din fire iubitori de streini, considerați din principiu musafirii. Cu condiția ca musafirii să nu se obrăznicească.

Înfirmând opiniile curente, o statistică a Poliției gorjene ne-a informat de curând că, proporțional cu ponderea lor în teritoriu, țiganii gorjeni nu-s pe primul loc în ceea ce privește rata criminalității, semn că țiganii înțeleg să trăiască civilizată și să-și câștige pâinea în mod cinstit, nu degeaba sunt ei veri buni cu indienii! Țiganii în limuzină sau la facultăți nu-s de mult o noutate, dar aceștia se declară de obicei români, ceea ce țiganilor ar trebui să le dea de gândit. Sunt de părere că țiganii de excepție trebuie să rămână țigani și să contribuie la emanciparea etniei lor.

Ne întristăm adesea citind prin ziare că prin diferite comitete și comiții europene, pe la care și România bate să i se deschidă, apar și așa-zisi cetățeni români, uneori români getbeget, alteori alogeni, care tot arată cu degetul, atunci când nu se pun de-a latul și susțin ritos că, de pildă, drumul României spre Europa trece obligatoriu prin Budapesta, ceea ce, dacă drumul acesta s-ar face militărește, cu armata, s-ar înțelege, dar așa în civil!? O fi ea politica politică, să nu zic mai rău, dar a fi cu îndârjire și consecvență împotriva României înseamnă, oricum am lua lucrurile, a fi împotriva românilor inclusiv împotriva minorităților înșiși. Or, Dumnezeu a aranjat astfel lucrurile ca, dacă le merge rău indigenilor, să le meargă la fel și minorităților conlocuitoare.

Am citit nu de mult, cu norocul meu pentru contraste, jurnalul unui armean din România, pe numele său, Arșavir Acterian. Jurnalul este scris în limba română, se intitulează *Jurnalul unui pseudofilozof*, este redactat de-a lungul unei vieți, între 1929 - 1988 și a fost publicat la Editura Cartea Românească, în 1992. Am fost uimit să-l văd pe acest minunat armean cum, în ciuda opresiunilor la care a fost supus de vechiul regim, scrie cu dragoste despre români și despre România. Aproape incredibil să găsești așa ceva sub pana unui alogen, fie el și creștin ortodox. Mai mult, acest blând armean decedat în 1991, ar putea da lecții de românism multor compatrioți, chiar români neaoși, care, în țară sau peste fruntarii, s-au cam deprins cu prostul obicei, plătit sau ba, de-a scuipa în obrazul maicii lor, România.

Iată-l așadar, pe Arșavir Acterian, citind cu dragoste la data jurnalului, 14 noiembrie 1969, pe Nicolae Bălcescu: „Încleștați între panrusism și pangermanism n-avem altă soluție decât promovând panromânismul.” Câți dintre românii noștri ar mai cita astăzi așa ceva? Sau iată-l pe fratele Arșavir, care numai de complexe naționaliste nu poate fi invinuit, rememorând cuvintele lui Vodă Brâncoveanu, rostite pe la 1714, când, învinuit de călăii săi turci c-ar face jocul rușilor și austriecilor, își pune capul pe butuc: „Nu caut să fac jocul nimănu. Ci doar să-mi salvez, să-mi mențin ființa mea românească. Dar bătuți de soartă, de potrivnicii cum sunt românii, aceștia nu pot dăinui decât lăsându-le bătuți de vânturi și mișcați încolo încoace asemeni trestiiilor care prin elasticitatea lor nu se lasă biruite, chiar aplecate

fiind nu se frâng, ba se înalță cu fruntea în sus de îndată ce urgia încetează”.

E un duh de frățietate românească la Arșavir Acterian, care-l face, de pildă, să consemneze în jurnalul său povestea tristă a unui vechi atlas cu hărți ale Transilvaniei ce menționau prezența valahilor peste tot, atlas descoperit de alt armean, Sirumi, la un anticar turc, și semnalat lui Nicolae Iorga, care-l propune lui Radu Rosetti, directorul Bibliotecii Academiei Române, spre cumpărare, contra sumei de 15.000 lei cerută de proprietar. Zgârcindu-se forul nostru să-l cumpere și mulțumindu-se să-l facă fotocopieze, Sirumi apelează la un alt armean, celebru colecționar Zambaccian, care se oferă să achite suma cerută, dar între timp atlasul fusese vândut de turc pe 50.000 lei unui maghiar, care, bineînțeles, nu l-a dăruit Academiei Române, cum, în calitate de cetățean român, s-ar fi convenit. Desigur, omul nostru nu era armean; ceea ce nu reprezintă neapărat o scuză pentru românii implicați în această poveste.

Până una-alta, cu sau fără atlasul în cauză pe masă, drumurile Europei trec (și) prin București. N-avem decât să le europenizăm nițel și totul va fi OK. Vindecarea diferitelor noastre complexe de naționalitate va veni de la sine.

JURNALUL POLIȚIEI GORJENE, nr.2/1993

Unde scurte cu bătaie lungă

Doamna Monica Lovinescu este o personalitate culturală binecunoscută românilor fie din emisiunile „Europei Libere”, fie din lectura ciclului publicistic UNDE SCURTE (volumul I, „Jurnalul Indirect”, volumul II, „Seismograme”, București, Humanitas, 1990 și 1993), inițiativă editorială însumând quasi totalitatea tabletelor radiofonice pe care autoarea (fiică a marelui scriitor Eugen Lovinescu, stabilită ca azilant politic, din 1947, la Paris) le-a consacrat analizei actualității culturale românești de după 1962, în circumstanțele regimurilor totalitare răsăritene de până în 1989, vizând, de asemenea, în prefațe actualizante și partipriuri, realități și fenomene postcomuniste.

Zile și nopți

Lăitmotivul, calul de bătaie al acestei cronici a „epocii de aur” îl constituie inexistența dizidenței românești, inaderența intelectualilor, și în special a scriitorilor, la fenomenul sovietic (manifestat și în restul țărilor satelite din care Armata Roșie nu s-a retras), care s-ar fi cerut imitat, mai ales într-un moment când, trezită din propriul somn stângist, elita occidentală (pariziană îndeosebi) își aroga rolul de cutie de rezonanță a bâzâitului de pe căciulă. Între anticomunismul de sacrificiu (Mandelstam, Pasternak, Ahmatova, Soljenițin, ca să rămânem la „cătren”) și anticomunismul cu salariu (mult mai bine reprezentat) este, desigur, o mare diferență.

De ce, totuși, nu există o dizidență românească? În primul rând, poate pentru că scriitorii români n-au vrut să imite: un secol de sincronism cultural obligă precum noblețea) Bălcescu pune această obligație pe seama închisorii). Poate pentru că eșecul în demagogie, corupție și politicianism atât al Casei Regale cât și al partidelor politice din anii treizeci era departe de-a oferi o alternativă seducătoare. Poate pentru că în România n-au fost uciși patruzeci de milioane de oameni în timp de pace, ca-n URSS, ceea ce nu înseamnă că, dacă au fost de o sută de ori mai puține victime, nu este mult. Poate pentru că regimul bolșevic a fost impus românilor de o armată de ocupație, cu democratica binecuvântare a Aliaților, și era clar că stăpânirea rusească nu s-a sfârșit, oricât s-au fudulit comuniștii români în 1958, o dată cu retragerea Armatei Roșii și a respectivei binecuvântări. Asumată imediat ca victorie proprie, retragerea rușilor din România le-a conferit comuniștilor autohtoni legitimitatea politică în fața poporului, căruia și-au permis să-i ofere și spuma unei scurte liberalizări. Poate pentru că, zece ani mai târziu, în 1968, când o jumătate de milion de soldați comuniști au îngenunchiat Primăvara de la Praga, fără ca Occidentul să miște un deget, România, în absența oricărei garanții internaționale și împotriva oricăror așteptări, a zis ba! Ca să dăm Cezarului ce-i al Cezarului, mai ales când „Europa Liberă” însăși a făcut-o, nu era Ceaușescu în 1968... disidentul principal al momentului? N-ar fi ridicol să pretindem disidență la București în circumstanțe în care președintele comunist al țării era primit pretutindeni în lume cu aceleași înalte onoruri atât de capete încoronate, dintre care unele au căzut, cât și de președinți aleși și realeși (obiceiul nu este invenție românească) în mod democratic? Și nu este semn de disidență...genetică faptul că, după cinci decenii în care limba rusă a fost un obiect obligatoriu de învățământ din clasa a V-a până într-a XII-a, România este considerată o țară francofonă, în timp ce, de exemplu, Polonia sau Cehia, cu o disidență reputată, sunt țări mai curând... rusofone?

Prin urmare, în ciuda celor care arată cu degetul spre „mămăliga românească inexplodabilă”, rezistența românească a existat, a avut condiții și forme proprii de manifestare, inclusiv armată, și nu-i de mirare că nu este văzută de la distanța exilului, probabil dintr-un natural complex de neparticipare. În definitiv, a rămâne cu țara la ananghie este o decizie la fel de gravă cu a o părăsi și este la fel de greșit a-l învinui de colaboraționism cu ocupantul pe cei care au plecat. Prefer să cred că și unii și alții, rămânând sau plecând, au făcut-o doar pentru a-și pune prestigiul personalității lor în serviciul cauzei românești. La urma urmei, nu-i nici o diferență morală între cei care au rămas în țară să-i aștepte pe americani și pe cei care au plecat spre Apus ca să vină cu ei. C-au făcut-o zadarnic și unii și alții, nu-i proba unei vinovății, ci împărțirea unei drame de care Occidentul nu-i străin.

JURNALUL POLIȚIEI GORJENE, nr.4/1993

„Oportunistul” Marin Sorescu

Prin ianuarie 1990, Marin Sorescu și-a făcut mulți dușmani când a spus că revoluția n-a dat talent la nimeni: „nomenclaturistul”, „criptocomunistul”, în fine, „oportunistul” ăla! – și neîntârzat vechile flașnete de la „Cântarea României” și-au dat drumul cu optimism în tentativa disperată de-a trece printr-o simplă schimbare de ton în regnul patefoanelor cu o singură placă. Iar Marin Sorescu fu „băgat afară” din Uniunea Scriitorilor, în circumstanțele cunoscute de toată lumea, exact în luna în care primea Premiul Herder și împlinea 55 de ani, fiind, pe deasupra, și primit în Academia Română – culmea „criptocomunistului”...

Între timp, „democrații” și „revoluționarii” (adevărați, bineînțeles) de la „Ramuri” și de la Uniunea Scriitorilor au făcut două lucruri „esențiale” (de-a treia „esențială”: scrisul, s-au lăsat pe motivul luptei pentru „democrație”): în primul rând, au trecut cu nețărmit talent printre degetele de la membre milioanele Fondului Literar agonisiste în anii întunecatei dictaturi și care cam puteau din pricina asta; în al doilea rând, au mobilizat prin privatizare mijloacele fixe ori numai fixate la Uniunea Scriitorilor prin gestul unor binefăcători externi, gest interceptat pe traiect de persoane cointerestate în privatizarea ajutoarelor umanitare. Așa a încăput tipografia trimisă de francezi Asociației Scriitorilor din Craiova în labele „patronului” Gabriel Chifu de la firma „Omnia”, iar tipografia dăruită de nemți Uniunii Scriitorilor în „curtea” patronului Mircea Dinescu de la „Concordia”. Că-n dosul celor două „sereleuri” trase la indigo și-au făcut mendrele, ca-n orice privată, un lung șir de „privatizați”, nu-ncape în doială. Acum se vede limpede, nu-i așa, chiar și pentru naivi (care în România nici nu există...) de ce prin 1990-1991 „criptocomunistul” notoriu (de notorietate mondială, s-a spus) Marin Sorescu și-a asumat dreptul, altminteri constituțional, de a nu face altă politică decât aceea a bunului simț și riscul adiament de a fi neîntârzat și copios acuzat de imbecili și escroci (care nici el nu există!) că face „jocul puterii”...

În avalanșa aceea de „disidenți” stimulați pe căi oculte ca să fie la moment, de „revoluționarii care-au îndurat printre gloanțe rușinea de-a supraviețui”, ca să citez niște vorbe lungi tocmai picate atunci din țeva unui pix încântat, de anticomuniști (postcomuniști?) coborâți direct din fosta rezervă de cadre, ori din mai vechiul lichelism de partid, de democrați înrâiți în numele unor principii privatizate, de mediocritați care dau din coate spurcând totul, tulburând apele în speranța unei „reasezări” a valorilor și a unor fotolii de orchestră, de personalități marcante, de vanități și complexe, de gunoaie stărnite de revolta curată și anonimă din decembrie 1989 ca să fie ridicate deasupra de anarhia ultimilor ani, nu este, în aceste circumstanțe, firească retragerea orgolioasă a scriitorului adevărat la masa lui de scris, care nu este nicidecum un turn de fildeș? Dacă gestul singular de neparticipare la actul public de substituție a principiilor cu cea mai crasă demagogie se numește oportunist, atunci, desigur, scriitorul care are curajul singularității sale și a oprobriului partinic în timp ce alți se înregimentează zgomotos și-n conformitatea principiilor de haită, atunci, desigur, acel scriitor este un oportunist.

Mă îndoiesc că dreptul la opinie este tot una cu obiectul balcanic de-a scuipa, și am bănuiala că avântul democratic al „marcanților” de astăzi este cam totuna cu iureșul proletar al „maselor” de ieri. Nu optez, desigur, pentru înlocuirea culturii veritabile cu surogatul agitației de masă, a profesionalismului cu amatorismul, a artei cu propaganda, dar, refuzându-i astăzi scriitorul eliberat de tirania compromisului dreptul la opinie individuală, colectivizându-l din nou, cum se încearcă, în numele unor principii falsificate, sub drapelul opiniei indicate și surogatului partizan, nu înseamnă a-l obliga la aceeași agitație în beneficiul de partid, nu înseamnă a-i lua, furați de mitologia „elitelor active”, exact „demnitatea creației” în schimbul „adeziunii”?

JURNALUL POLIȚIEI GORJENE, nr.5/1993

Rubrică îngrijită de Alex Gregora

FILE DE REPORTAJ

Dăscălița

Câți dintre noi mai au puterea să deschidă ferestrele timpului? Câți mai regăsesc acolo, într-un locșor din adânc de suflet, vibrația blândă a celei ce a obladuit gândul și inima copilului de odinioară?

Flori și vis pe chipul ei, mult surâs, ca ziua dimineața. Câte priviri îi mângâie glasul? Câte inimi îi simt gândul? Fără ea, satul ar fi tot mai tăcut, tot mai sărac. În lumea amintirilor, locul îi este hărăzit și ales de fiecare. E vocea generoasă și fermecătoare a începutului de vis. Copilul din noi îi va deschide cu delicatețe poarta tuturor spovedaniilor. Ea, dăscălița, a mângâiat pe creștet fiecare fir de viață și a mlădiat cu măiestrie anii atâtor înfloriri și destine. Numai trezind copilăria, vom răscolii oricând taina acelui început? Poate că orice om ar vrea să aibă în jurul ei tot darul primit de la ea, în vremea anilor de-nvățătură. Înțelegem că nu-i cu puțință și ne liniștim la gândul că noi înșine suntem întruchiparea sfintelor povețe, blândeilor ei tresăriri.

Ce limpede și senin era cerul ochilor ei! Ce înaltă și visătoare, privirea! Cât hohot de vioioșie îi năpădea chipul și cât de nălcă intra în jocul nostru. Vorba-i caldă și duoasă aducea cu sine dulceața gândului curat. Nu am putut înțelege niciodată frământările acelui suflet podidit de doruri și aplecat peste creștetul nostru, cu mâinile potrivite pe trupul creionului, să deslușim împreună calea primelor buchii din alfabet. Eram prea copii, să putem descotroși frământările din tăcerea profetică a dăscăliței.

Înfățișarea-i demiurgică, învăluită de lumină și mister, ne veghează încă pragurile vieții. Pasul ei, domol și legănat, căutând cărarea spre școală, mai foșnește încă în dorurile noastre. Cântul, prins în glasurile firave și subțiri, stăruie în melancolicele aducerii-aminte. Cumințenia ei, cu fruntea luminată de vise și ochi strălucitori ca soarele, cu gura poleită de vorbe de duh, face din amintirea dăscăliței o povește lungă, pe care nu o poți citi în viața toată.

Mai au unii curajul să așeze în templul cuvântului chipul frământat de doruri, ce a vegheat buna noastră înălțare între oameni? Știu ei că au greșit cândva față de pilda celei ce le-a făurit un drum? Mai pot aceștia să mai privească-n voie oglinzile cerului? Vor vedea acolo doar imaginea lor, gătuț de răul trădării. Nu vor avea nici teamă, nici rușine să-și arate iar ingratitudinea și ipocrizia cu care „au răsplătit” pe blânda lor învățătoare. Nu se vor închina niciodată la făcliile cerului acești autori de meschinării care, prin fraudă întunecată, vrură a zvârli în uitate încrederea prea buneii lor învățătoare. Paznici de dosare și hârtii plecați demult dintre cuvinte, revizori șubreziți de patimi vechi, sindicaliști perfizi și parveniți, alți funcționari și funcționarași închiși de negura intereselor de grup și slugărniciei despotice, „au tălmăcit” ierarhii care își plâng azi sufletul, distinsă dăscăliță! Ei își arogă dreptul să decidă peste merite și legitimitate, uitând rostul firească al celor ce i-au trimis în ranguri. Păcatul de a greși le stă mereu pe-aproape, făcându-i surzi la vibrațiile acelor glasuri ce-ți poartă încă recunoștința și respectul pentru anii de trudă într-un înobilirea omului. Ei nu pot privi în trecut! Sunt prea supuși meschinăriilor prezentului, să-ți mai poată recunoaște rostul neodihnei și lumina clipelor ce le-ai dăruit fără prihană atâția ani la rând.

Locul tău, distinsă dăscăliță, niciodată nu va putea fi trădat de inimile curate, în care ai picurat comori din gându-ți înalt și demn. Pentru acești oameni, fie că îți sunt azi colegi de cancelarie ori îți poartă neînținat și drept crezul în propășirea țării, rămâi mereu floare și zâmbet. Despre mărinimia sufletului tău întreabă de multe ori și viața. Pildele tale sclipesc în frumusețea graiului, în vraja velințelor țesute și-n lutul ulcelelor împodobite cu fir de dor, în cântecul repetat al copiilor și-n dangătele ce sună pe plai.

Câtă mistuire de gând și suflet fusese în acea zi, când la o școală din orașul nostru, mai mulți dascăli, mentori ai învățăceilor clasei a patra, se întâlniseră iarăși, rar, dar cu multă bucurie, într-o activitate de lucru, de profundă vibrație profesională, de noblețe și spirit inovator. Cercul pedagogic îi reunise într-o sală de clasă cu o înfățișare neobișnuită atunci. Dăscălița și elevii ei pregătiseră aici, ca într-un inedit proiect de primăvară, o expoziție ce adunase la un loc toate născocirile lor la lecțiile de compoziții aplicative, de la primii pași în școală, până aproape de finalul ciclului primar.

Ion Elena

Orânduite cu gust și rafinement, într-o ambianță plină de tinerețe, curajoase împliniri ale mișcărilor iscoditoare și mâinilor dibace, oglindeau un alt mod de învățare al alfabetului muncii și vieții create, de la bărcuța legănată de valurile mării, până la cocheta vilă construită din cutii și bețe de chibrituri și colaje cu grădini în floare din primăveri cu zâmbet în pridvoare. Sub toate aspectele, lecția ieșise din rigorile prestabilite ale trecutului. Curgerea ei căpătase o altă cale, mult mai petrecută spre sufletul și preocupările elevilor. Șirul orelor de lucru manual, început în clasa întâi și legat cu măiestrie până la acea clipă, se topea în spectacolul unei șezători în care fuseseră primiți cu gingășie și speranță, ca oaspeți, versul și cântecul.

Glasul catifelat și domol, privirea scilpitoare și limpede, fiecare gest din trăirea spirituală a doamnei învățătoare, dăruiau lecției armonia și strălucirea unui rar eveniment didactic. Copiii învățau cum să pătrundă un meșteșug și știau cum să exploreze trecutul, să-l aducă prezentului și să-i dăruiască lumina cuvenită. Din lumea satului „au venit” gherghiful și furca de tors. Unele fetițe căutau să țese, altele răsuceau fire din norul caierului. Cântecul fusului purta același vîers ca în mâna bunicii. Firele străbăteau urzeala gherghifului iar din țesătura ivită înflorea liliacul și alte flori ale grădinilor frumoase. Una dintre fetițe îmbrăcase straiele păstrate cu sfințenie în lada de zestre a satului. Și nepoțelul își puseseră costumul popular, cu ițari, cămașă înflorată, veston și căciulă brumărie, ca în obiceiurile de altădată, când răsunau ulițele satului de alaiul colindătorilor. Destoinic și tenace, micuțel elev încerca să încrusteze în lemn de tei stâlpușor casei de la țară, pe care, în toial verii, de multe ori, bunicul își agăța coasa.

Am regăsit în născocirile copiilor: fântâna cu cumpănă din vatra satului, tinerețea codrului în înfrunzire, zborul lin al păsărilor, culorile și farmecul anotimpurilor, atâtea alte frumuseți născute din frământul gândului și imaginația vârstei lor.

Rar se ivea vocea învățătoarei. Ioana Roșianu folosea mereu acea întrebare scurtă, care aprindea gândul înaripat al elevilor. Apoi, vocea dăscăliței cobora discret în cântecul răscolitor al copiilor, pentru a reveni apoi, într-o dulce apreciere a lucrului bine făcut. Mai multe perechi de ochi îi urmăreau adierea din glas și neliniștea lor se sfârșea de fiecare dată în cuvântul înțeles și folositor al învățătoarei.

Nu-mi propusesem să scriu aceste rânduri. Însă, imaginea și stăruința dăscăliței pe care o văzusem la acea școală, mi-au răscolit multă vreme gândul și preocupările. Încercam să cred că în școlile noastre mai ard nestăvilite asemenea conștiințe. Dar ce trist este că, de foarte multe ori, mistuirea lor este neglijată de trufia birocratică a urațurilor în funcții. Cât de nevolnică poate fi ignoranța acestora! Cât de cerească este lumina din sufletul dăscăliței!

Caut oglinzila izvorului. În seninătatea ei, regăsesc neliniștea privirii. Dincolo de altarul ochilor, parcă aud venind copilăria. Undeva, în orizonturi de memorie, ca o iluminare de gând, se vede icoana frumoasei mele dăscălițe.

Tentația fructului

ADNOTĂRI PUBLICISTICE

Ion Trancău

De la București la Motru... Criticu-i alert, dar...lotru!

Cam aceasta ar fi starea valorică a volumelor de poezii semnate de Zoia Elena Deju (*La Ghetsimani*, Ed. Măiastra), George Drăghescu, (*Tăcerea din cupă*, Ed. Vinea), Vasile Ponea (*Stări de vină – Mal de tort, aforisme*, Editura Clusium) și Romulus Iulian Olariu (*Valea cu Grimoc*, Editura MJM, Craiova), pe care Horia Gârbea le recenzează prompt și succint în revista *Lucașul de dimineață* din 3 iunie 2009, pagina 13, imediat după Festivalul Național și Internațional *Tudor Arghezi* de la Târgu Jiu și Târgu Cărbunestii.

Versurile din titlu, improvizate în metru folcloric, exprimă statistic, o posibilă ierarhie a dramaturgului, prozatorului și criticului literar Horia Gârbea. Cred că nu-și poate ignora ori subestima activitatea de critic literar de întâmpinare, ca redactor al hebdomadarului bucureștean. Pertinente și incitante, prin originalitatea lor hermeneutică, mi-au apărut apoi observațiile sale, uneori ironice, menite să întâmpine evenimentul literar dominant al anului 2008, *Istoria critică a literaturii române* de Nicolae Manolescu, găzduite de revistele *România literară* și *Ramuri*. Propensiunea ironiei se observă din titlul paginii, *Mă dusei pe la Gilort*. Autorul trece ușor de la evocarea lirică a momentului *întâlnirii cu colegii scriitori din Târgu Jiu* (Ion Cepoi, Zenovie Cărlucea și Gelu Birău) la sintagme vădit ironice, *quadriga Popeștilor* (Constantin Popescu, Ion Popescu-Brădiceni, Lazăr Popescu și Spiridon Popescu) și *tradiționala cobiliță oltenească*, mijloc pitoresc de transport al câștilor acestora la București. Recolta sau povara livrescă confirmă *fervoarea literară* a scriitorilor din Țara lui Brâncuși și infirmă ideea preconcepută a *pragmatismului transilvănean*. Prefixul *trans*, ca și altele, *meta*, *neo* fac parte din seducția lexicală prin derivare care se exercită irezistibil asupra scriitorului și profesorului Ion Popescu-Brădiceni. Aduag, complementar că *fervoarea literară* a scriitorilor gorjeni infirmă și ideea lui Al Cistelean, un veritabil și reductibil critic al poeziei de azi, după care municipiul Târgu Jiu ar fi un oraș cu un singur locuitor: Gheorghe Grigurcu.

Elegant și aluziv, Horia Gârbea debutează în pagina sa cu o sinteză critică pe care i-o inspiră *cărticica* d-nei Zoia Elena Deju, un volumaș *postfațat* de Gheorghe Grigurcu. Diminutivul *cărticică* e clar arghezian și se referă la dimensiunile minuscule ale volumului *La Ghetsimani*, care are vreo 30 de pagini pentru variantele autohtone, cealaltă, în limbile engleză și germană, triplându-le, spațial. Ilustrațiile, în *peniță*, datorate lui Florin Gheorghe, ocupă și ele peste 20 de pagini, fără să intensifice totdeauna fiorul liric religios al unei autentice sensibilități feminine. Horia Gârbea le suspectează, poate exagerat, de impietate, frizând, după opinia sa, caricatura.

A patra carte de poezie a d-nei Zoia Elena Deju este structurată în trei secvențe, *Vas al iubirii*, *Pară de foc* și *La Ghetsimani*, cuprinzând în total 56 de grupaje de către trei versuri, în fond și în formă, enunțuri psalmice (terține nerimate!), rostite ca niște crâmpie de rugăciuni evlavioase, în semn de prosternare creștină, mai degrabă creștin-ortodoxă, decât ecumenică, înaintea lui Dumnezeu. Zoia Elena Deju este, indiscutabil, o poeză religioasă, ca fiindă umană și spirit creator. Nu există dubii în privința identității și a esenței religioase în creația sa, dominată de tentația desprinderii de teluricul uman, impur, și de o persistentă ascensiune spre lăcașul imaculat și celest al divinității. Se poate situa în descendența lui Vasile Voiculescu și a mai multor poeți care au gravitat în jurul revistei *Gândirea* din perioada interbelică.

Cărticica e consolidată de un preambul de 13 rânduri intitulat *Lirism esențializat*, propus de esteticianul și filosoful Grigore Zmeu, care scontează pe *prezența unui lirism esențializat, în tonalitate aforistică* și de cele 14 rânduri de Gheorghe Grigurcu, însoțind fotografia poetei pe coperta finală. Rândurile dense semnate de Gheorghe Grigurcu denotă fuziunea absolută dintre credința religioasă și versul adecvat, care se inundă reciproc. Tot Gheorghe Grigurcu gă-

sește în acest volumaș trilingv, o mărturie echivalentă cu un emoționant prinos sufletesc. Parafrazându-l pe Arghezi și inversând rolurile, îndrăznesc să scriu: *doamna a scris-o, robul o citește*, adică fiecare amator de poezie, inclusiv criticul, neluând nici prea mult timp. Despre cel ce ne-a lăsat *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai* s-a pus întrebarea dacă e sau nu poet religios. Despre Zoia Elena Deju se poate afirma, cu certitudine, că, prin această *cărticică*, poate fi considerată o poeză eminentamente religioasă, de la viziune, la atitudine lirică și stil poetic.

De la Motru, la Gilort, / Trei respiră, unu-i mort!

George Drăghescu, *talentatul actor gorjean*, apare ca autor de *terține și aforisme* pe care le dedică lui Gheorghe Grigurcu, *instanță de neocolit în judecarea poeziei contemporane oltenești și nu numai*. În fond, unele *reflecții* ale actorului de la teatrul *Elvira Godeanu* din Târgu Jiu și ale poetului George Drăghescu devin *scurte poeme* bilingve (română, engleză), impresionează nu prin limba marelui Will ci prin *esențializarea brâncușiană și concizia hai-ku-istică definitorie pentru expresia lirică din Gorj*, virtuți ilustrate deja de Zoia Elena Deju și de Vasile Ponea.

Variantele bi-trilingve trădează, cred, tentația suprarrealistă a acestor poeți, liber-cugetători, de a comunica expresionistic cu ilimitatul, cu absolutul, de a cocheta, evident iluzoriu, cu universalitatea. Se pare că George Drăghescu izbuteste mai ales în unele *reflecții* care, spontan și tandru, i-au forma poemului într-un singur vers. El are vocația companiei de elită pe care o cultivă, fără a fi obedient. Versurile lui implică inspirație, prospețime și rafinament. Cele din secvența *Brâncuși* n-au tendința de-a *egala capodopera* genialului sculptor din Hobița. Ele au doar cutezanța de a apela la dala unui virtual artist al cuvântului. De aceea, discret și pudic, George Drăghescu oferă *Tăcerea din cupă* mentorului Gheorghe Grigurcu. Poetul are, cu certitudine, intuiția geniilor și capodoperelor, a universalității acestora. De aceea s-a lăsat tradus în limba engleză, dar numai în versurile din secvența *Brâncuși*. Pe celelalte le-a tipărit în limba maternă, fără a fi, astfel, mai puțin izbutite poetic.

Al treilea dintre poeții rămași viabili după tratamentul critic administrat de Horia Gârbea este ceva mai vârstnicul Vasile Ponea. Dacă Zoia Elena Deju a preferat variantele anglo-germane, iar George Drăghescu, secvențial, s-a lăsat cucerit de muzicalitatea specifică limbii engleze, Vasile Ponea poartă *vina* de a se balansa bilingv, în română și franceză, în compania d-nei Paula Romanescu. Volumul lui, *Stări de vină/ Mal de tort*, l-am recenzat în Sala Maură de la Consiliul Județean Gorj, cu ocazia lansărilor în cadrul Festivalului *Tudor Arghezi*. Am reținut asocierea ironică pe care o folosește dezinvolt Horia Gârbea, în limbajul memorabil și insolit al criticii de întâmpinare: *Vasile Ponea se ipostaziază ca un Cioran al Parângului, apăsând până la podea pedala unui pesimism atroce*. Cu aceeași sagacitate ironică, Horia Gârbea conchide că Vasile Ponea este *hamletian* în *aforismul* despre metaforă, ca *închisoare cu tâlc a ideilor*. Vasile Ponea rămâne un poet-cugetător în balansoar, pe o curbă balistică marcată de claritate și obscuritate. Este inerent ca aceste *Stări de vină* să cuprindă în compoziția lor multe *aforisme* ale ambiguității, care pot să concure hugofriedrichean, la modernitatea poeziei.

Am observat că poeta Zoia Elena Deju a tipărit o *cărticică* trilingvă de implorare a lui Dumnezeu, o rugă persistentă, iar poeții Gheorghe Drăghescu și Vasile Ponea s-au remarcat cu alte două volume bilingve de meditație laică inspirate de realul uman pluriform. Toți trei preferă limbi occidentale de prestigiu. Dacă devizele celebre, *Ex occidente lux* și *Ex oriente lux*, nu mai sunt disjuncte, ci complementare, de ce nu ar căuta asemenea poeți traduceri în limbile extremului orient, în japoneză sau chineză?!

Cu al patrulea poet recenzat și cenzurat de Horia Gârbea, ne-am sporit *jucăreaua* versificată în spiritul prozodiei folclorice, totalizând patru stihuri: *De la București la Motru/ Criticu-i subtil dar...lotru!//*

Între Motru și Gilort/ Trei respiră, unu-i mort!. De fapt, cei care respiră sunt patru, dacă-l adunăm și pe Florea Firean, autorul cărții *Tudor Arghezi – treptele devenirii*, o monografie care nu-l consacră academic, dar care a obținut premiul de arghezologie. Tot ironic, în final, Horia Gârbea crede că Florea Firan rămâne autorul care a știut *să-și aleagă meniul!* Cu acesta redactorul de la *Lucașul de dimineață* este totuși prob, manifestând o eleganță reticentă.

Cel care nu-i apare viabil în poezie lui Horia Gârbea este... Romulus Iulian Olariu, scriitorul remarcabil din Motru, ca poet, hermeneut și, probabil, prozator. În dubla lui ipostază, ca profesor de citire/scriere și scriitor, s-a remarcat prin sensibilitate estetică și inteligență critică, dându-ne până în prezent, șapte cărți: șase în versuri (*Autoportret cu violoncel*, 1997, *Șarpele*, 2002, *Retrospective*, 2003, apărute la Editura Fundației Constantin Brâncuși din Târgu-Jiu, *Arta privirii*, 2005, *În v(o)ia gândului*, 2006 și *Călător în Egipt*, 2007, la Editura MJM Craiova, din care a rezultat antologia personală *Valea cu Grimoc*, apărută la aceeași editură craioveană în 2009) și o carte de hermeneutică și critică literară consacrată prozei, cu titlul *Traiește inițiatice în proza românească*, apărută în anul 2000, tot la Editura Fundației Constantin Brâncuși din Târgu-Jiu. Antologia lui Romulus Iulian Olariu este totuși credibilă și reprezentativă pentru valoarea și exigența în creație lirică a acestuia. După numerotarea mea, antologia *Valea cu Grimoc* integrează 196 de poezii din cele șase volume ale lui RIO. Nu cred că *indecizia lexicală* a poetului poate fi probată de punerea în paranteze a unor litere din câteva titluri sau din cuprinsul câtorva poezii: *Sfoara z(m)eului*, *Rotirea ca(d)relor*, *S(t)are de spirit*, *No(d)uri și papură*, *În v(o)ia gândului*, *(N)asul Cleopatrei*. Aș cataloga asemenea exerciții de polisemantism...poetic, ca dovezi de inventivitate ludică, la nivelul lexical al creativității, definitorie pentru RIO. Sintagma *li(zie)ra pădurii* este chiar concludentă, nicicum *cam pleonastică* (apud Horia Gârbea). Pădurea nu se confundă cu *crângul*, *zăvoiu* care însoțesc și întregesc peisaje acvatice. Liziera este marginea pădurii/codrului (vezi, *La poale de codru verde...*, citat din folclorul nostru haiducesc.). De asemenea RIO nu confundă *arta rebusistică* cu poezia, nu se abandonează voluptății de a încifra textul. Poeziile lui vin dintr-un orizont cultural-literar extins și aprofundat de lecturi beletristice, filosofice și mitologice, *fidele* și *infidele*, cum o dovedesc cu prisosință. Dacă *indecizia lexicală* caracterizează textele lui RIO, de ce n-ar fi insuficiența lexicală una din caracteristicile negative ale poezilor hai-ku-iști?! *Valea cu Grimoc* este, probabil, un toponim, mai precis, un topos al creației lui Romulus Iulian Olariu, deloc depresionară! Poezia lui nu se adresează, în primul rând, cititorului contemporan comod. Pretinde inițiere, perseverență și tenacitate în actul complex al receptării. Lui Horia Gârbea, poezia lui RIO îi oferă semne de *provincialism și kitsch*, prețiozitatea, încifrarea ostentativă *venindu-i ca dracu'*, după expresia hazardat-vulgată a recenzentului. *Grimocul* din *valea titlului* nu-i un animal fabulos, ci-i mitica pasăre Pheonix care, în afara conotațiilor cunoscute, poate ciuguli din timpul cititorului comod. Singura concesie pe care Horia Gârbea o face lui Romulus Iulian Olariu este situarea, parțială, în descendența lui George Topârceanu și a lui Cezar Baltag.

Mugur

T traduceri

Versuri și reversuri

Ion Horea

Bazar

Achète et vends,
Ne prends pas garde,
Des vies souffrantes,
Des ponts de douane...

Du saint pain blanc,
Temps de malheur –
Achète et vends
Et n'aie pas peur...

Chants de Noël
Toujours aclament
Des vies souffrantes,
Des ponts de douane...

Bazar

Cumpără, vinde,
Nu ține seamă,
Vieți suferinde,
Poduri de vamă...

Sfinte merinde,
Vremuri de teamă –
Cumpără, vinde,
Nu ține seamă...

Dinspre colinde
Cheamă, tot cheamă
Vieți suferinde,
Poduri de vamă...

Verset

„...J'ai parlé de mes lèvres de terre...”

La vieille terre
ça va de soi
acueille ses fils
entre ses bras.

Lui-même, le Fils
de toutes ses ères
au temps jadis
souffrit de terre

et dans les brunes
n'en trouva ni
bien ni mal
à l'infini!

Verset

„...cu buză de lut am vorbit...”

De bună seamă
lutul bătrânu-i
cel care-și cheamă
fiii la sânu-i.

El însuși, Fiul
de la-nceputul,
într-un târziu-L
chinuie lutul

și-n ceața deasă
nu-și află leacul,
cum Îl apasă
clipa și veacul!

Nuits et jours

De tout ce qui est,
De mes chimères
Il n'en reste que
La poussière.

Tout ce qui arrive –
Naissance, mort,
À la dérive

Evoluție

Nous porte encore.

Neiges et pluies
Sur tous les champs
Tombent, l'infini
Le mesurant.
Le soir tombé
Le ciel aux franges
Comme on voudrait
T'faire voir des anges.

Au fond, de toutes
Mes belles chimères
Tout ce qui reste –
La poussière!

Noți și zile

Față de tot,

Praful, nisipu-i,
Din cât mai pot
Să mai închipui.

Doar întâmplări:
Naștere, moarte
Pot prin mirări
Să te mai poarte.

Ploi și ninsori
Pe continituri
Cad, să mășori
Nemărginituri.

După-nserat,
Cerule cu ciucuri
Parcă ți-e dat
Să te mai bucuri.

Altfel, în tot
Ce mai închipui,
Precât socot,
Praf și nisipu-i!

Ravi d'étonnements

Ravi d'étonnements,
D'un mauvais sort occulte
Moitié je m'ébats
Moitié, moi, j'exulte

Que suis-je, je n'sais guère,
En cherchant tout autour
Parfois être de terre
Parfois être d'azur

Réjouis-toi, me le dis-je
Puis j'attends le mirage
Moitié presque fou
Moitié presque sage

Tu me créas, Seigneur,
De Ton céleste esprit
Parfois en grand voleur
Parfois en Jésus-Christ!

De mirări căutat

De mirări căutat
Ca de-un blestem ocult

Jumătate mă zbat
Jumătate exult

Nici nu știu ce mai sunt
Căutând împrejur
Câteodată pământ
Câteodată azur

Să te bucuri! îmi spun
Și încerc și aștept
Jumătate nebun
Jumătate-nțelept

Doamne, Tu m-ai adus
Din cerescul Tău har
Câteodată Iisus
Câteodată tâlhar!

Traducere în limba franceză de
Paula Romanescu